

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2025

ΑΘΗΝΑ 2026

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ
ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2025

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 33 περ. δ' του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ν. 4938/2022, Α' 109 - Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), ο Γενικός Επίτροπος υποβάλλει κατά τον μήνα Μάρτιο κάθε έτους στον Υπουργό Δικαιοσύνης Γενική Έκθεση, σχετικά με την πορεία των εργασιών των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, τις υφιστάμενες ελλείψεις, σε στελέχωση και υλικοτεχνική υποδομή, και τις αδυναμίες που παρατηρούνται, προτείνοντας, παράλληλα, συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση των όρων απονομής της Διοικητικής Δικαιοσύνης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ (σελ. 1)

A. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

1. Οργάνωση - Αρμοδιότητες

2. Προοπτικές

α. Συμβολή στη διαμόρφωση στρατηγικής: για έναν σφαιρικό σχεδιασμό, εναρμόνιση τομεακών πολιτικών και θωράκιση από ανορθολογικά πρότυπα και πρακτικές

β. Νέες αρμοδιότητες: επιθεώρηση δικαστικών λειτουργών, υπηρεσιακή πειθαρχική κατάσταση υπαλλήλων, έγκριση Κανονισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας

B. ΤΑΚΤΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ - ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΈΔΡΕΣ

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ - ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗΣ

II. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (σελ. 27)

A. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ - ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

B. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

1. Οργανικές θέσεις

2. Προσόντα Δικαστικών Υπαλλήλων - Νέοι κλάδοι

3. Τμήματα Γραμματείας - Προϊστάμενοι

III. ΚΙΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (σελ. 38)

A. ΚΙΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ - ΕΙΔΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ - ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

B. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

1. Περιορισμός της συνολικής εκκρεμότητας
2. Σταθερή μείωση εισροών - Ανάλογη μείωση εκροών
3. Παλαιότητα υποθέσεων - Επιδιωκόμενος στόχος

Γ. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

1. Εντοπισμός του σταδίου καθυστέρησης και αναζήτηση των αιτίων που την προκαλούν
2. Ο ρόλος των διευθυνόντων τα δικαστήρια: στη ροή υποθέσεων, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, τη δίκαιη μεταχείριση δικαστών, τη διασφάλιση της εσωτερικής ανεξαρτησίας
3. Το νέο σύστημα επιθεώρησης και ο τρόπος αξιολόγησης των καθυστερήσεων κατά τις προαγωγικές κρίσεις

IV. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ -

ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ (σελ. 72)

A. ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΜΠΡΟΣΘΟΒΑΡΕΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΝΕΡΓΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑΣ

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ

1. Μεταφορά τεκμηρίου αρμοδιότητας στα Διοικητικά Πρωτοδικεία
2. Κατάργηση των προτυποποιημένων μορφών ελέγχου

Γ. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

1. Μεταφορά υποθέσεων στον πρώτο βαθμό
2. Απλοποίηση και εκσυγχρονισμός του δικονομικού πλαισίου
3. Ήπια διεύρυνση ενδικοφανών διαδικασιών

V. ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ (σελ. 92)

A. ΣΤΕΓΑΣΗ

B. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

Γ. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

VI. ΜΗΧΑΝΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ (σελ. 100)

A. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.

Δ.Δ.)

B. Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.

VII. Η ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΤΑΓΜΑ - ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΚΑΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (σελ. 109)

A. Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΣΤΟ

ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

B. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

**I. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΑΚΤΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ**

A. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Η Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, έχει ως αντικείμενο την παρακολούθηση και τον έλεγχο της λειτουργίας των δικαστηρίων αυτών, καθώς και την υποβοήθηση του έργου τους (άρθρο 32 ν. 4938/2022 - Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Α.). Σε αυτήν προβλέπονται **πέντε (5) οργανικές θέσεις ανώτατων δικαστικών λειτουργών** [Γενικού Επιτρόπου, μία (1) Επιτρόπου και τρεις (3) Αντεπιτρόπων], καθώς **και τριάντα πέντε (35) θέσεις δικαστικών υπαλλήλων**, εκ των οποίων καλυμμένες είναι οι είκοσι τρεις (23).

Στο πλαίσιο αυτό, **ο Γενικός Επίτροπος**, επικουρούμενος από τα λοιπά μέλη της Γενικής Επιτροπείας, **ασκεί πλήθος αρμοδιοτήτων, όπως:**

1. Επιβλέπει τις εργασίες όλων των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, ήτοι τριάντα (30) διοικητικών πρωτοδικείων και εννέα (9) διοικητικών εφετείων. Ειδικότερα, παρακολουθεί την εύρυθμη λειτουργία τους, διαπιστώνει υπάρχουσες ελλείψεις, επισημαίνει αστοχίες στη διαχείριση των ροών των υποθέσεων και του γραμματειακού έργου και προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας τους (άρθρο 33 περ. β' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Α.). Συναφώς, απευθύνει Γενικές Οδηγίες προς εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (άρθρο 23 παρ. 1 περ. δ', 2 και 3 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Α.) και μπορεί να ζητεί τη σύνταξη,

συμπλήρωση, τροποποίηση ή αντικατάσταση Κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας διοικητικού δικαστηρίου (παρ. 4 του άρθρου 19 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

2. Συλλέγει, επεξεργάζεται και αναλύει τα στατιστικά στοιχεία της κίνησης των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων όλης της χώρας και υποβάλλει κατά τον μήνα Μάρτιο κάθε έτους στον Υπουργό Δικαιοσύνης γενική έκθεση, με την οποία επισκοπείται η πορεία των εργασιών τους, επισημαίνονται οι ελλείψεις και οι αδυναμίες και προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα για την εύρυθμη λειτουργία τους (άρθρο 33 περ. δ' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

3. Μετέχει στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας και της Διοικητικής Δικαιοσύνης (άρθρο 90 παρ. 1 Συντάγματος), καθώς και στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, όταν αυτή συνεδριάζει ως δευτεροβάθμιο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο, για τα θέματα που αφορούν τους δικαστικούς λειτουργούς των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας (βλ. Ολομέλεια σε Συμβούλιο του Σ.τ.Ε. 5/2001) και υποβάλλει σχετικές έγγραφες αιτιολογημένες προτάσεις (άρθρο 80 παρ. 8 και 33 περ. γ' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

4. Διατυπώνει τη γνώμη του, εγγράφως, στα πενταμελή και επταμελή υπηρεσιακά συμβούλια του Συμβουλίου της Επικρατείας, όταν εξετάζονται θέματα που αφορούν τους υπαλλήλους των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας (άρθρο 87 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων - ν. 4798/2021, Α' 68).

5. Μετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών (άρθρο 6 ν. 4871/2021, Α' 246).

6. Ασκεί αίτηση αναιρέσεως ή έφεση υπέρ του νόμου στο Συμβούλιο της Επικρατείας, κατά την παρ. 5 του άρθρου 53 και την παρ. 4 του άρθρου 58 του π.δ. 18/1989 (Α' 8). Για τον σκοπό αυτόν δικαιούται να ζητεί πληροφορίες και στοιχεία από κάθε αρχή και δικαστήριο. Τα έγγραφα και η όλη διαδικασία της αίτησης αναιρέσεως ή έφεσης υπέρ του νόμου δεν

υπόκεινται σε κανένα τέλος, εισφορά ή παράβολο (άρθρο 33 περ. η΄ Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

7. Δύναται να ζητήσει να εισαχθεί προς συζήτηση στο Συμβούλιο της Επικρατείας, κατά τη διαδικασία της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3900/2010 (Α΄ 213), οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο που έχει εισαχθεί ενώπιον οποιουδήποτε τακτικού διοικητικού δικαστηρίου, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων (άρθρο 33 περ. θ΄ Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.). Κατά ειδικότερες διατάξεις (άρθρο 32 ν. 3959/2011 «Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού»), μπορεί, παράλληλα με τους διατελέσαντες διαδίκους, να ασκεί αίτηση αναιρέσεως και αν δεν υπήρξε διάδικος κατά τη δίκη κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, εντός προθεσμίας τριών μηνών από τη δημοσίευσή της.

8. Υποβάλλει αίτηση για την άρση της αμφισβήτησης περί την ουσιαστική συνταγματικότητα ή την έννοια τυπικού νόμου ενώπιον του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου κατά την παρ. 1 του άρθρου 48 του ν. 345/1976 «Περί κυρώσεως του Κώδικος περί του κατά το άρθρον 100 του Συντάγματος Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου» (Α΄ 141).

9. Οργανώνει σεμινάρια επιμόρφωσης των δικαστικών λειτουργών των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και των υπαλλήλων της γραμματείας αυτών, καθώς και των υπαλλήλων της Γραμματείας της Γενικής Επιτροπείας (άρθρο 33 περ. ε΄ του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.) και αναλαμβάνει την οργάνωση της παροχής εκπαίδευσης και συνεχούς επιμόρφωσης στον τομέα της διεθνούς προστασίας (άρθρα 116 ν. 4636/2019, Α΄ 169 και 79 ν. 4939/2022, Α΄ 111).

10. Ασκεί ποικίλες άλλες αρμοδιότητες (ως γνωμοδοτικό ή αποφασιστικό όργανο), καθόσον αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων [όπως, έρευνα για το δικαιολογημένο ή μη της καθυστέρησης πέραν του οκταμήνου στη δημοσίευση αποφάσεων

(παρ. 1 του άρθρου 194 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας - ν. 2717/1999, Α' 97)], περικοπή μισθού για μη εκτέλεση ή καθυστερημένη εκτέλεση υπηρεσίας που έχει ανατεθεί σε δικαστικό λειτουργό (παρ. 4 του άρθρου 50 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., όπως ισχύει μετά το άρθρο 73 του ν. 5172/2025, Α' 10) καθώς και της Γενικής Επιτροπείας [περικοπή μισθού σε δικαστικό λειτουργό, χορήγηση αδειών (παρ. 6 του άρθρου 52 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), αποστολή στην αλλοδαπή για συμμετοχή σε συνέδρια, σεμινάρια ή για παρακολούθηση της οργάνωσης ξένων δικαστηρίων (παρ. 1 του άρθρου 56 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.) κ.λπ.].

11. Διενεργεί επιθεώρηση στις Γραμματείες των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (περ. γ' της παρ. 3 του άρθρου 97 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.) και ανακοινώνει στο αρμόδιο για την άσκηση πειθαρχικής δίωξης όργανο, το πειθαρχικό παράπτωμα δικαστικού υπαλλήλου των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, μόλις το διαπιστώσει ή περιέλθει σε γνώση του, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Μπορεί να παραγγείλει την άσκηση πειθαρχικής δίωξης, ασκεί δε και τις αρμοδιότητες μονομελούς πειθαρχικού οργάνου (άρθρα 168, 178 και 180 αντίστοιχα ν. 4798/2021).

12. Διενεργεί, μετά από παραγγελία του Υπουργού Δικαιοσύνης ή αυτεπαγγέλτως, διοικητική εξέταση όταν υποβληθούν, σε αυτόν ή στον Υπουργό, επώνυμες αναφορές ή περιέλθουν συγκεκριμένα στοιχεία από τα οποία πιθανολογείται η διάπραξη πειθαρχικού αδικήματος από δικαστικό λειτουργό της Γενικής Επιτροπείας ή υπάλληλο της γραμματείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων ή της Γενικής Επιτροπείας (άρθρο 33 περ. ζ' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

13. Υποδεικνύει τους δικαστικούς λειτουργούς που μετέχουν ως μέλη στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών της Αρχής Προσφυγών (άρθρο 5 ν. 4375/2016, όπως ισχύει) και στην Επιτροπή Προδικαστικών Προσφυγών για τις συμβάσεις της Βουλής (άρθρο 149 του Καν. Βουλής, μετά τις υπ' αρ. 231/108/2017, Α' 3 και υπ' αρ. 9321/5751/2017, Α' 101 αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής). Προτείνει, επίσης, τα δύο μέλη των Επιτροπών

Εξώδικης Επίλυσης Φορολογικών Διαφορών που είναι πρώην δικαστικοί λειτουργοί (άρθρο 16 ν. 4714/2020, Α' 148). Η τελευταία αυτή αρμοδιότητα μεταφέρθηκε στον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας με το άρθρο 195 του ν. 5259/2025 (Α' 228).

14. Διατυπώνει τη γνώμη του εγγράφως, πριν από την έκδοση του οικείου προεδρικού διατάγματος ή της οικείας απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης, για την κατανομή των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργών και των δικαστικών υπαλλήλων, αντιστοίχως, στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, κάθε δύο (2) χρόνια, κατά μήνα Ιούνιο ή, εκτάκτως, σε περίπτωση αύξησης των θέσεων (παρ. 2 του άρθρου 3 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

15. Έχει τη γενική εποπτεία όλων των κτηρίων στα οποία στεγάζονται τα διοικητικά δικαστήρια και μπορεί να συγκροτεί επιτροπές για την επιμέλεια της ασφάλειας, της καθαριότητας και της εν γένει καταλληλότητάς τους (άρθρο 33 περ. ι' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.). Συναφώς, προεδρεύει της Επιτροπής Διοίκησης και Διαχείρισης των Δικαστικών Καταστημάτων των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών (υπ' αρ. 177391/4-1-2002 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με τις υπ' αρ. 70945/15-6-2007 και 68283/4-11-2024 αποφάσεις του ίδιου Υπουργού). Επίσης, επιβλέπει τη διαχείριση του κονδυλίου, με το οποίο επιχορηγείται ετησίως, από το «Ταμείο Χρηματοδότησεως Δικαστικών Κτιρίων», η Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, για την κάλυψη λειτουργικών αναγκών των υπηρεσιών της καθώς και των υπηρεσιών του Διοικητικού Εφετείου και του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών (άρθρο 64 ν. 3900/2010). Στο πλαίσιο αυτό, αλλά και για την κάλυψη αναγκών που δεν περιλαμβάνονται στη ρύθμιση του άρθρου 64 του ν. 3900/2010, προκηρύσσει διαγωνισμούς, καταρτίζει και υπογράφει δημόσιες συμβάσεις κ.λπ.

16. Γνωμοδοτεί για γενικότερου ενδιαφέροντος θέματα της διοικητικής νομοθεσίας και εισηγείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης μέτρα για

την εφαρμογή της διοικητικής νομοθεσίας και την απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης, για τον αναγκαίο αριθμό οργανικών θέσεων δικαστών και υπαλλήλων, καθώς και για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των διοικητικών δικαστηρίων. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές δεν δεσμεύουν τα αρμόδια δικαστήρια (άρθρο 33 περ. ια΄ Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

17. Προβαίνει στις κατάλληλες ενέργειες για την πληρέστερη και ταχύτερη ενημέρωση της διοίκησης επί των πορισμάτων της νομολογίας των διοικητικών δικαστηρίων (άρθρο 33 περ. στ΄ Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

18. Συγκροτεί επιτροπές ή ομάδες εργασίας, πέραν εκείνων που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις, από δικαστικούς λειτουργούς ή δικαστικούς υπαλλήλους των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων ή της Γενικής Επιτροπείας, για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων ή θεμάτων με επείγοντα χαρακτήρα (άρθρο 33 περ. ιβ΄ Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.).

19. Έχει την αρμοδιότητα διαχείρισης και κατανομής των οργανικών θέσεων των περιφερειακών υπηρεσιών της Δικαστικής Αστυνομίας πολιτικού και αστυνομικού τομέα που κατανέμονται ή αντιστοιχούν στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (άρθρο 16Α ν. 4963/2022, Α΄ 149, όπως προστέθηκε με το άρθρο 8 ν. 5049/2023, Α΄ 152).

20. Γνωστοποιεί στα διοικητικά δικαστήρια την πράξη της τριμελούς επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας ή την απόφαση διοικητικού δικαστηρίου περί υποβολής σε αυτό προδικαστικού ερωτήματος κατά το άρθρο 1 του ν. 3900/2010 και αναρτά τη σχετική γνωστοποίηση στον ιστότοπο της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας (άρθρο 26 ν. 5119/2024, Α΄ 103).

21. Ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που παρέχεται σε αυτόν από τις κείμενες διατάξεις.

Σημαντικό έργο που επιτελεί, επίσης, η Γενική Επιτροπεία, είναι η **καθημερινή ενημέρωση που παρέχει**, μέσω κυρίως της ιστοσελίδας της,

στο σύνολο των δικαστικών λειτουργιών των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, **αναφορικά με τις αποφάσεις του Α.Δ.Σ.Δ.Δ., της Διοικητικής Ολομέλειας** του Συμβουλίου της Επικρατείας, τις πράξεις ή τα ερωτήματα σχετικά με **την εισαγωγή υποθέσεων κατά την πρότυπη δίκη** και τις αποφάσεις που εκδίδονται, για τις οποίες αναρτά και επικαιροποιημένους συγκεντρωτικούς πίνακες, καθώς και για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα που αφορά τη λειτουργία των διοικητικών δικαστηρίων και την κατάσταση των δικαστικών λειτουργιών της Χώρας.

Επίσης, συντάσσει και αναρτά στην ιστοσελίδα της, **διμηνιαίο δελτίο νομολογίας** των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (Εφετείων και Πρωτοδικείων), το οποίο είναι προσβάσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη, **αποφάσεις της Επιτροπής Διοίκησης και Διαχείρισης** του κτηριακού συγκροτήματος των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών που αντιμετωπίζουν ζητήματα με ευρύτερο ενδιαφέρον, όπως σχέδιο καταπολέμησης του καπνίσματος, πολιτικής ασφάλειας αναφορικά με την εφαρμογή του ν. 2168/1993 περί όπλων (Α' 147) κ.λπ., ενώ **παρέχει ενημέρωση στους πολίτες** σχετικά με τον θεσμό της διοικητικής δικαιοσύνης, καθώς και **επικαιροποιημένες στατιστικές πληροφορίες** για τα αποτελέσματα που παράγονται από κάθε διοικητικό δικαστήριο και για τις πέραν της διετίας υποθέσεις που εκκρεμούν σε κάθε ένα από αυτά, αλλά και για άλλα ειδικότερα θέματα.

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της για την **επιμόρφωση των διοικητικών δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων**, η Γενική Επιτροπεία διενήργησε εντός του 2025 δύο σεμινάρια, το ένα με θεματική που αφορά το προσφυγικό δίκαιο και το άλλο τις νέες αρμοδιότητες που μεταφέρθηκαν στα Διοικητικά Πρωτοδικεία με τον ν. 5172/2025, αναρτώντας, όπως και με προηγούμενα σεμινάρια, τα κείμενα των εισηγήσεων στην επίσημη ιστοσελίδα της, **δυνάμει δε του Μνημονίου Συνεργασίας το οποίο συνυπέγραψε με τη Νομική Σχολή του Α.Π.Θ.**

εντός του έτους 2025, διοργανώθηκαν επισκέψεις σπουδαστών της Σχολής στα Διοικητικά Δικαστήρια της Θεσσαλονίκης.

Εξάλλου, έργο το οποίο έχει επωμιστεί από το έτος 2015, είναι ο **συντονισμός των προσπαθειών για την απρόσκοπτη λειτουργία και την περαιτέρω αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.)**, στο τμήμα του εκείνο που αφορά τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, όπως αναλυτικότερα αναπτύσσεται στη συνέχεια (βλ. υπό VI).

Για την αποτελεσματική άσκηση του πλήθους των αρμοδιοτήτων της, η Γενική Επιτροπεία επέτυχε την αύξηση των δικαστικών λειτουργών της με **μία τρίτη θέση Αντεπιτρόπου** με το άρθρο 32 του ν. 4509/2017 (Α' 201), καθώς και την **αύξηση των οργανικών θέσεων των δικαστικών της υπαλλήλων** στο πλαίσιο των δύο ανακατανομών που έγιναν κατά τα έτη 2017 και 2021 [σχετ. άρθρο 35 ν. 4509/2017 (Α' 201) και Υ.Α. 885/25-1-2019 (Β' 222), άρθρο 181 ν. 4855/2021 (Α' 215) και Υ.Α. 11124οικ./31-3-2022 (Β' 1754)] και των θέσεων των νέων κλάδων ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου και ΠΕ Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων (τριών και δύο αντίστοιχα) που προβλέφθηκαν με τον νέο Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (ν. 4798/2021), **από έντεκα (11) που ήταν το 2016, σε τριάντα πέντε (35), με ταυτόχρονη, για πρώτη φορά για τα δεδομένα της Χώρας με το άρθρο 31 του ν. 4446/2016, μετατροπή ορισμένων εξ αυτών σε θέσεις απαραίτητων σήμερα κλάδων**, μεταξύ αυτών, πέντε θέσεις κλάδων ΠΕ και ΤΕ Πληροφορικής, δύο θέσεις ΠΕ Στατιστικής, δύο θέσεις Οικονομολόγων - Λογιστών ενόψει και της λειτουργίας των Ειδικών Γραφείων για την ετήσια επιχορήγηση του άρθρου 64 ν. 3900/2010, δύο θέσεις Μεταφραστών κ.λπ. Εξάλλου, η Γενική Επιτροπεία, ενόψει του νέου οργανογράμματος και της προσέλκυσης νέων δικαστικών υπαλλήλων, κυρίως μέσω εσωτερικών υπηρεσιακών μεταβολών, **υιοθέτησε έναν νέο Κανονισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας** (Β' 579/6-2-2023 και ήδη, μετά την τελευταία τροποποίησή του, Β' 3587/9-7-2025), **με**

τον οποίο συστήνονται οκτώ ειδικά πλέον Τμήματα, αντί των δύο που προβλέπονταν στον Κανονισμό του 2010, μεταξύ των οποίων Τμήμα Πληροφορικής και Τμήμα Στατιστικών Δεδομένων.

2. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ:

α. Συμβολή στη διαμόρφωση στρατηγικής: για έναν σφαιρικό σχεδιασμό, εναρμόνιση τομεακών πολιτικών και θωράκιση από ανορθολογικά πρότυπα και πρακτικές

Η Γενική Επιτροπεία, εκτός από τις διάφορες επιτελικές, εποπτικές, επιμορφωτικές και λοιπές κατά τα ανωτέρω αρμοδιότητές της, μπορεί να διαδραματίσει και ένα ρόλο στρατηγικό, με επίκεντρο τη χάραξη μακροπρόθεσμων στοχεύσεων για τον τρόπο ανάπτυξης και λειτουργίας του θεσμού των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, σε στενή πάντοτε συνεργασία με το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Συμβούλιο της Επικρατείας. Στο πλαίσιο, άλλωστε, του τελευταίου, η Διοικητική Ολομέλεια εν συμβουλίω, γνωμοδοτεί επί συγκεκριμένων μεν, πλην ιδιαίτερα σημαντικών ζητημάτων, ενώ προβλέπεται και η λειτουργία της Ειδικής Επιτροπής του άρθρου 72 του π.δ. 18/1989 (Α' 8).

Μόνον με μία σταθερή και μακροπρόθεσμη στρατηγική και έναν οδικό χάρτη για τη διοικητική δικαιοσύνη, με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών, μπορούμε να διασφαλίσουμε, τον αναγκαίο σφαιρικό σχεδιασμό, αντιμετωπίζοντας από κοινού Συμβούλιο Επικρατείας και Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, ως ένα ενιαίο λειτουργικό σύστημα, την καλύτερη δυνατή εναρμόνιση των τομεακών πολιτικών για τη δικαιοσύνη που είναι απολύτως αλληλένδετες μεταξύ τους, καθώς και τη θωράκιση του συστήματος

από συγκυριακές πιέσεις και ανορθολογικά πρότυπα και πρακτικές που μας παραπέμπουν στην παθογενή οργάνωση και συγκρότηση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Μεταξύ αυτών, η κατά το παρελθόν σύσταση διοικητικών δικαστηρίων χωρίς χωροταξική μελέτη και χωρίς τις ελάχιστες προδιαγραφές δικαστικών κτηρίων, η αύξηση των θέσεων των δικαστών σε εποχή μείωσης των εισροών και χωρίς αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των δικαστικών υπαλλήλων, η μετάταξη, με αποφάσεις των οικείων Υπηρεσιακών Συμβουλίων, υπαλλήλων κλάδου Επιμελητών στον κλάδο Γραμματέων καίτοι διαπιστώνονται σημαντικές καθυστερήσεις στις επιδόσεις, με συνέπεια, με επίκληση επιτακτικής υπηρεσιακής ανάγκης, να αποσπάται έως και δόκιμος υπάλληλος κλάδου ΠΕ Πληροφορικής προκειμένου να ασκήσει καθήκοντα δικαστικού επιμελητή (απόφαση 44/2024 Πενταμελούς Υπηρεσιακού Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας), η πρόσληψη τα έτη 2017- 2018, από διαγωνισμό που είχε γίνει προ εικοσαετίας (1998), δακτυλογράφων σε εποχή ψηφιοποίησης των διαδικασιών, η θέση πληροφοριακού συστήματος σε παραγωγική λειτουργία από το 2016 χωρίς κανέναν τότε υπάλληλο κλάδου Πληροφορικής, καίτοι οι οργανικές θέσεις είχαν συσταθεί από το 2002 κ.λπ.

β. Νέες αρμοδιότητες: επιθεώρηση δικαστικών λειτουργιών, υπηρεσιακή - πειθαρχική κατάσταση υπαλλήλων, έγκριση Κανονισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας

Η Γενική Επιτροπεία, τα μέλη της οποίας προέρχονται από τον κλάδο των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και παρακολουθούν απερίσπαστα, χωρίς παράλληλα δικαιοδοτικά καθήκοντα, σε καθημερινή βάση, τη λειτουργία των δικαστηρίων αυτών, έχοντας σαφή εικόνα των προβλημάτων αλλά και των πρακτικών που έχουν αναπτυχθεί, καθώς και της υπηρεσιακής απόδοσης και των

ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κάθε δικαστή, μπορεί, επιπροσθέτως, υπό ένα διευρυμένο και ανοικτό σχήμα, ώστε να ακούγονται όλα τα εμπλεκόμενα στη διαδικασία της δίκης μέρη, σε συνεργασία και με τους διευθύνοντες τα διοικητικά δικαστήρια, να αναλάβει σημαντικό ρόλο και σε άλλα πεδία. Μεταξύ αυτών, η επιθεώρηση των δικαστικών λειτουργιών και η υπηρεσιακή - πειθαρχική κατάσταση των δικαστικών υπαλλήλων. Η επιθεώρηση που ασκούν Πρόεδροι Εφετών Δ.Δ. σε πιο περιορισμένο αριθμό επιθεωρουμένων από ό,τι το μέλος του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπως επισημαίνεται και στο υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 101/11-2-2026 έγγραφο του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, αποτυπώνει ανάγλυφα, επιβεβαιώνοντας κατά κανόνα, την εικόνα που έχουμε διαμορφώσει επί σειρά ετών για τον κάθε διοικητικό δικαστή.

Σύμφωνα, εξάλλου, με το πλαίσιο οδηγιών, πρακτικών και κατευθύνσεων επιθεώρησης που καταρτίστηκε από τη Διοικητική Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας (πρακτικό 19/2023) κατά το άρθρο 104 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., ο επιθεωρητής Σύμβουλος επικοινωνεί και συνεργάζεται με τη Γενική Επιτροπεία για την παροχή στοιχείων και για την άποψή της αναφορικά με την οργάνωση και λειτουργία του επιθεωρούμενου δικαστηρίου.

Μπορεί, επίσης, να αναλάβει την έγκριση των Κανονισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των διοικητικών δικαστηρίων στο πλαίσιο ενός ενιαίου προτύπου ή και άλλες, διοικητικής φύσης, αρμοδιότητες, αποδεδυόμενες εν όλω ή εν μέρει από τα πεδία αυτά το πολλαπλώς βεβαρημένο Συμβούλιο της Επικρατείας. Ήδη στον τομέα αυτόν η Γενική Επιτροπεία, σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Συμβούλιο της Επικρατείας και τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, διεκπεραιώνει όλη τη διαδικασία για τη δημοσίευση των κωδικοποιημένων σε ενιαίο πια κείμενο, μετά τον ν. 5134/2024, Κανονισμών των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων.

Η εξέλιξη αυτή της Γενικής Επιτροπείας θα πρέπει να αποτυπωθεί με σαφήνεια και στο Σύνταγμα, στο οποίο σήμερα κατοχυρώνεται ο ρόλος του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, αλλά όχι και ο ίδιος ο θεσμός (περί έμμεσης συνταγματικής κατοχύρωσης κάνει λόγο το πρακτικό της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας 6/2000). Θα πρέπει, επίσης, να ακούγεται, με τη συμμετοχή του Γενικού Επιτρόπου στη Διοικητική Ολομέλεια του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, όταν συζητούνται ζητήματα που αφορούν τη διοικητική δικαιοσύνη. Εξάλλου, ενόψει και της σημαντικής διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων της, η Γενική Επιτροπεία, ως ιδιαίτερος, κατά νόμο, κλάδος δικαστικών λειτουργιών, ενδείκνυται να αποκτήσει συλλογικά χαρακτηριστικά, που θα καταστήσουν ευχερέστερη και πιο στέρεη τη διαμόρφωση της θεσμικής μνήμης στο πλαίσιο της δικαστικής αυτής Υπηρεσίας.

B. ΤΑΚΤΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ - ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΕΔΡΕΣ

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Αριθμούμε τριάντα εννέα (39) Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια.

Εννέα (9) Διοικητικά Εφετεία: Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, Κομοτηνής, Λάρισας, Πατρών, Πειραιά, Τρίπολης και Χανίων και

Τριάντα (30) Διοικητικά Πρωτοδικεία: Αγρινίου, Αθηνών, Αλεξανδρούπολης, Βέροιας, Βόλου, Ηρακλείου, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, Καβάλας, Καλαμάτας, Κέρκυρας, Κοζάνης, Κομοτηνής, Κορίνθου, Λαμίας, Λάρισας, Λιβαδειάς, Μεσολογγίου, Μυτιλήνης, Ναυπλίου, Πατρών, Πειραιά, Πύργου, Ρόδου, Σερρών, Σύρου, Τρικάλων, Τριπόλεως, Χαλκίδας και Χανίων.

Τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια εκδικάζουν κατά το Σύνταγμα, από κοινού με το Συμβούλιο της Επικρατείας, τις διοικητικές διαφορές (άρθρο 94), αντλώντας τη δικαιοδοτική τους ύλη από διαφορετικές πηγές. α) Από τις υποθέσεις που ανήκαν στην αρμοδιότητα των πολιτικών και των ειδικών διοικητικών δικαστηρίων και μεταφέρθηκαν σταδιακά και εν τέλει με τον ν. 1406/1983, ως διοικητικές διαφορές ουσίας, στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, κατά τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 94 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως ίσχυε πριν την αναθεώρησή της το 2001. β) Από κατηγορίες ακυρωτικών διαφορών του Συμβουλίου της Επικρατείας οι οποίες μεταφέρθηκαν ή μεταφέρονται σε αυτά, δυνάμει του άρθρου 95 παρ. 3 του Συντάγματος, είτε ως ακυρωτικές, είτε ως ουσίας, με ειδική κάθε φορά νομοθετική ρύθμιση ενόψει της διατήρησης ακόμη στο Σύνταγμα του τεκμηρίου αρμοδιότητας επί των διοικητικών διαφορών υπέρ του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της Χώρας (βλ. υπό IV.B.1). γ) Από τις διαφορές που αναθέτει το πρώτον σε αυτά ο νομοθέτης, κατά προτίμηση στα Διοικητικά Εφετεία, μετατρέποντας εν πολλοίς τα δικαστήρια αυτά σε δικαστήρια πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, ιδίως για τις ακυρωτικές διαφορές (ήδη με τον ν. 702/1977).

Μεταξύ πολλών σημαντικών αποφάσεων που εκδόθηκαν εντός του 2025 από τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, συμπεριλαμβάνονται και **αποφάσεις με ιδιαίτερο κοινωνικό ενδιαφέρον.**

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες:

- ΔΠρ Αθηνών 11681/2025, 10987/2025, 11199 /2025, 11403/2025, 12292/2025, 13246/2025, ΔΕφ Αθηνών 3283/2025: Αγωγές αποζημίωσης κατά του Ελληνικού Δημοσίου, της Περιφέρειας Αττικής και των Δήμων Μαραθώνα, Ραφήνας – Πικερμίου και Πεντέλης, με τις οποίες επιδικάστηκαν ποσά για θετική ζημία ή/και διαφυγόντα κέρδη και για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, λόγω των ευρύτατων συνεπειών από την πυρκαγιά που εκδηλώθηκε το 2018, αρχικά στη θέση

«Νταού Πεντέλης» του Δήμου Πεντέλης και στη συνέχεια κινήθηκε προς Νέο Βουτζά, Μάτι και Κόκκινο Λιμανάκι του Δήμου Μαραθώνα.

- ΔΕφ Λαρ 28/2025: Προσφυγή κατά απόφασης Πειθαρχικού Συμβουλίου Ιατρών ΕΣΥ, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος Διευθυντή Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Βόλου, η πειθαρχική ποινή της προσωρινής παύσης δύο (2) ετών με πλήρη στέρηση των αποδοχών, λόγω χορήγησης 30ήμερης αναρρωτικής άδειας στον προϊστάμενο του σταθμάρχη Λάρισας, λίγες ημέρες μετά το δυστύχημα των Τεμπών, χωρίς να έχουν προηγηθεί οι απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις πριν τη χορήγησή της, όπως προέκυψε από τη διενεργηθείσα από τον Διοικητή του ΓΝ Βόλου ΕΔΕ.
- ΔΠρ Πειραιά 2784/2025: Αγωγή για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στους συγγενείς χειριστή ελικοπτέρου λόγω θανάτου του, κατόπιν πτώσης του ελικοπτέρου στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Γαλατά – Τροιζηνίας και Πόρου, στο πλαίσιο εκτέλεσης αποστολής ιδιωτικής μεταφοράς προσώπων.
- ΔΕφ Αθηνών 1213/2025: Αγωγή αποζημίωσης για την αποκατάσταση υλικών ζημιών που προκλήθηκαν σε δημόσια κτήρια, υποκαταστήματα τραπεζών και εμπορικά καταστήματα, κατά τα επεισόδια που εκδηλώθηκαν στο κέντρο της Αθήνας με αφορμή τη συζήτηση και ψήφιση στην Ολομέλεια της Βουλής του Σχεδίου Νόμου για τη νέα δανειακή σύμβαση και τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής (δεύτερο Μνημόνιο).
- ΔΠρ Αθηνών 4202/2025: Αγωγή αποζημίωσης κατά του Ελληνικού Δημοσίου, με αίτημα την αποκατάσταση της υλικής ζημίας και της ηθικής βλάβης που ο ενάγων ισχυρίζεται ότι υπέστη από παρενέργειες, κατόπιν του προληπτικού εμβολιασμού του κατά του κορωνοϊού covid-19 με το εμβόλιο AstraZeneca.
- ΔΕφ Πατρών 67/2025: Επιβολή σε προσωπικό δημόσιου Νοσοκομείου του διοικητικού μέτρου της αναστολής καθηκόντων λόγω μη εμβολιασμού τους έναντι του κορωνοϊού covid-19, μέτρο που δεν παραβιάζει την αρχή της

αναλογικότητας, εφόσον δεν ισχύει επ' αόριστον, αλλά μέχρι την επαναξιολόγησή του, η οποία πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τη θέσπισή του.

- ΔΠρ Αθηνών 12072/2025: Αγωγή για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης σε εκλογέα εξωτερικού από την παράνομη παράλειψη του εναγόμενου Ελληνικού Δημοσίου να λάβει τα κατάλληλα οργανωτικά και λειτουργικά μέτρα ασφαλείας για την προστασία συλλεγέντων προσωπικών δεδομένων του που καταχωρίσθηκαν σε διαδικτυακή πύλη του Υπουργείου Εσωτερικών, με αποτέλεσμα τη διαρροή τους, χωρίς νόμιμο λόγο, σε τρίτους.
- ΔΠρ Αθηνών 11142/2025: Η συμμετοχή ηθοποιών σε πρόβες συνιστά από τη φύση της χρόνο εξαρτημένης εργασίας και πριν την ισχύ του ν. 5039/2023 που ρητά προβλέπει ότι η συμμετοχή ηθοποιών, χορευτών, μουσικών κ.λπ., με ειδικότητες απαραίτητες για τη διεξαγωγή των δοκιμών (προβών) σε παραγωγές θεάτρου, μουσικού θεάτρου, λυρικού θεάτρου, χοροθεάτρου, μουσικής και χορού, σε δοκιμές (πρόβες) πριν την έναρξη των παραστάσεων, λογίζεται χρόνος εξαρτημένης εργασίας και αμείβεται αναλόγως του χρόνου απασχόλησης, με ατομική συμφωνία, η οποία δεν είναι κατώτερη των θεσπισμένων ελάχιστων αμοιβών.
- ΔΠρ Αθηνών 11468/2025: Πρόστιμο της Ανεξάρτητης Αρχής με την επωνυμία «Επιθεώρηση Εργασίας» σε βάρος εργοδότη, λόγω μη σήμανσης της ψηφιακής κάρτας εργαζομένων για την πραγματική έναρξη ή την πραγματική λήξη της απασχόλησης.
- ΔΠρ Αθηνών 6830/2025: Πρόστιμο για προστασία των καταναλωτών από κρούσματα αθέμιτης κερδοφορίας σε περίοδο κρίσης η οποία προκλήθηκε από θεομηνία που έπληξε την Περιφέρεια Θεσσαλίας (πώληση εμφιαλωμένου νερού σε τιμή ανώτερη από την επιτρεπόμενη).
- ΔΕφ Αθηνών 1904/2025: Πρόστιμο σε ιδιώτη παρόχο υπηρεσιών υγείας λόγω μη νόμιμης επιβολής σε βάρος ασφαλισμένων επιπλέον χρέωσης για ιατρικές αμοιβές, η οποία κρίθηκε ως καταχρηστική - παράβαση του Ενιαίου

Κανονισμού Παροχών Υγείας και όρων της σύμβασης με τον ΕΟΠΥΥ περί παροχής νοσοκομειακής περίθαλψης προς ασφαλισμένους του Οργανισμού.

- ΔΕφ Αθηνών 3883/2025: Πρόστιμο της Αρχής Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ) σε πάροχο δικτύου και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών για παράβαση της σχετικής νομοθεσίας λόγω παραβίασης του απορρήτου των επικοινωνιών ενόψει μη ζητηθείσης εκτροπής κλήσεων από δύο συνδέσεις νόμιμου συνδρομητή, σε τηλεφωνικούς αριθμούς μη εξουσιοδοτημένων προς τούτο τρίτων.
- ΔΕφ Κομοτηνής 42/2025: Αίτηση ακυρώσεως κατά αποφάσεων Περιφερειακών Υπηρεσιακών Συμβουλίων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΠΕ), με τις οποίες απορρίφθηκαν αιτήματα νεοδιόριστων εκπαιδευτικών, περί άμεσης μονιμοποίησής τους μετά τη συμπλήρωση της δοκιμαστικής υπηρεσίας, λόγω της μη συμμετοχής τους σε διαδικασία αξιολόγησης.
- ΔΕφ Θεσσαλονίκης 831/2025: Πρόστιμο σε βάρος ανώνυμης εταιρείας βαφής, παραγωγής και επεξεργασίας γουναρικών, λόγω διαπίστωσης, μέσω δειγματοληψιών και εργαστηριακών αναλύσεων, της παρουσίας επικίνδυνων ρυπαντών (τετραχλωροαιθυλένιο, τριχλωροαιθυλένιο, χρώμιο και λιπαρές ουσίες) σε αγωγούς ομβρίων και εγκαταστάσεις της επιχείρησης, σε συγκεντρώσεις που δεν δικαιολογούνταν από την αδειοδοτημένη λειτουργία της.
- ΔΕφ Αθηνών 4071/2025: Πρόστιμο σε βάρος μεταλλευτικής ανώνυμης εταιρείας, για παραβάσεις διατάξεων περί προστασίας του περιβάλλοντος (ελλιπής παρακολούθηση των ποιοτικών παραμέτρων των υγρών αποβλήτων, μη σύννομη διάθεση ιλύος σε υδαρή μορφή, χωρίς προηγούμενη επεξεργασία, μη σύννομη διάθεση νερών πλύσης φορτηγών και μηχανημάτων, αποθήκευση στερεών αποβλήτων και χημικών σε ακατάλληλους χώρους, παραλείψεις ως προς τη διαχείριση στερεών αποβλήτων, ελλιπής χαρακτηρισμός επικινδυνότητας των παραγομένων

αποβλήτων, παραλείψεις ως προς την κατασκευή Χώρου Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Αποβλήτων, μη σύννομη θαλάσσια διακίνηση των προϊόντων).

- ΔΕφ Λάρισας 47/2025: Αίτηση ακυρώσεως κατά πρωτοκόλλου κατεδάφισης, άρσης και απομάκρυνσης κτισμάτων – κατασκευών και έργων σε χώρους αιγιαλού – παραλίας – θάλασσας, της Κτηματικής Υπηρεσίας Νομού Μαγνησίας.
- ΔΕφ Αθηνών 1336/2025: Αίτηση ακυρώσεως Δήμου κατά απόφασης της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ) και ήδη Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.) για την ακύρωση Βεβαίωσης Παραγωγού Ειδικού Έργου που χορηγήθηκε σε ανώνυμη εταιρεία για εγκατάσταση αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε περιοχή αποκλεισμού ή κοντά σε αρχαιολογικούς χώρους και οικισμούς κατά παραβίαση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Στο πλαίσιο αναζήτησης λύσεων για την αντιμετώπιση του διαχρονικού ζητήματος της υπερβολικά μακράς διάρκειας των διαδικασιών στα διοικητικά δικαστήρια, μέσα από την ορθολογικότερη οργάνωση του δικαστικού συστήματος, είχαμε υποβάλει στο παρελθόν και πρόταση για κατάργηση ορισμένων μεταβατικών εδρών. Η πρότασή μας είχε γίνει αποδεκτή και με τη διάταξη του άρθρου 39 του ν. 4274/2014 (Α' 147) καταργήθηκαν είκοσι (20) από τις σαράντα (40) υφιστάμενες τότε μεταβατικές έδρες των διοικητικών δικαστηρίων της Χώρας.

Μετά την ανωτέρω διάταξη νόμου, αλλά και την πρόσφατη υπαγωγή με το άρθρο 13 παρ. 1 του ν. 5028/2023 (Α' 54) σε συνδυασμό με το άρθρο 46 παρ. 2 του ίδιου νόμου, του νομού Θεσπρωτίας (Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας της Περιφέρειας Ηπείρου), από 30-6-2023, στην κατά τόπο αρμοδιότητα του Διοικητικού Πρωτοδικείου Ιωαννίνων, με μεταφορά σε

αυτό της μεταβατικής έδρας της Ηγουμενίτσας που ανήκε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Κέρκυρας, μεταβατικές έδρες εξακολουθούν να υφίστανται στα παρακάτω διοικητικά δικαστήρια:

Διοικητικά Εφετεία

Ιωαννίνων

Πειραιά

Μεταβατικές έδρες

Κέρκυρα

Μυτιλήνη, Ρόδος, Σύρος

Διοικητικά Πρωτοδικεία

Αλεξανδρούπολης

Θεσσαλονίκης

Ιωαννίνων

Κοζάνης

Κομοτηνής

Μεσολογγίου

Μυτιλήνης

Πατρών

Πύργου

Ρόδου

Σύρου

Τρίπολης

Μεταβατικές έδρες

Ορεστιάδα

Κατερίνη

Άρτα, Πρέβεζα, Ηγουμενίτσα

Καστοριά, Φλώρινα

Ξάνθη

Λευκάδα

Χίος

Αργοστόλι

Ζάκυνθος

Κάλυμνος, Κως

Σάμος

Σπάρτη

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ:

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ -

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗΣ

Η Γενική Επιτροπεία, έχει υποβάλλει εκ νέου πρόταση (σχετ. το με αριθ. πρωτ. 1121/12-4-2017 έγγραφό μας, οι Γενικές Εκθέσεις μας για τα έτη 2020 και 2021 κ.λπ.) **για κατάργηση και άλλων μεταβατικών εδρών, τουλάχιστον αυτών που δεν εξυπηρετούν ακριτικές και νησιωτικές περιοχές** (βλ. σχετ. και τα άρθρα 101 παρ. 4 και 106 παρ. 1 Συντάγματος), αφενός μεν, **λόγω της πραγματικής αδυναμίας υποστήριξης της παρούσας κατάστασης ενόψει:** α) της δυσχέρειας κάλυψης του οικονομικού κόστους (οδοιπορικών εξόδων), β) των σοβαρών δυσλειτουργιών που προκαλούνται στην κύρια έδρα των δικαστηρίων, από τη σημαντική έλλειψη δικαστικών υπαλλήλων, γ) των μεγάλων καθυστερήσεων που παρατηρούνται στην εκδίκαση υποθέσεων μεταβατικών εδρών, λόγω των ελάχιστων δικασίμων (συνήθως δύο ετησίως) που μπορούν, τα διοικητικά δικαστήρια, να προσδιορίσουν για τις έδρες αυτές, δ) της συχνής εναλλαγής των δικαστικών λειτουργών που δικάζουν τις αναβληθείσες (συχνά μετά εξάμηνο) υποθέσεις, γεγονός που δεν διευκολύνει την εφαρμογή του προβλεπόμενου, από το άρθρο 24 του ν. 4446/2016, θεσμού του εισηγητή δικαστή και στις διοικητικές διαφορές της ουσίας, αφετέρου δε, **λόγω της μεταβολής των δεδομένων που είχαν ληφθεί υπ' όψιν στο παρελθόν για τη δημιουργία νέων μεταβατικών εδρών, καθώς και διοικητικών δικαστηρίων,** όπως: α) η παρατηρούμενη, κατά την τελευταία δωδεκαετία, σημαντική συρρίκνωση των εισερχόμενων, στις περισσότερες από τις μεταβατικές έδρες, υποθέσεων, β) η επέκταση των συγκοινωνιακών δικτύων και η θέση σε κυκλοφορία των μεγάλων οδικών αξόνων, γ) η λειτουργία του νέου Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού

Συστήματος για τη διοικητική δικαιοσύνη που επιτρέπει και την ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων κ.λπ.

Ήδη, κατά το άρθρο 18 του ν. 5028/2023, όλες οι υφιστάμενες κατά την 31-12-2026 μεταβατικές έδρες προβλέπεται να μετατραπούν, σε δικαστικά γραφεία τηλεματικής, ρύθμιση η οποία, ειδικά ως προς ορισμένες μεταβατικές έδρες ακριτικών και νησιωτικών περιοχών, ίσως θα έπρεπε να επαναξιολογηθεί.

Περαιτέρω, στη Χώρα μας παρατηρείται, αφενός μεν, **ανάπτυξη εξαιρετικά μεγάλων δικαστηρίων στην πρωτεύουσα** [το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών αριθμεί 34 οργανικές θέσεις Προέδρων Πρωτοδικών, 182 οργανικές θέσεις Παρέδρων-Πρωτοδικών και 263 οργανικές θέσεις όλων των κλάδων δικαστικών υπαλλήλων, εκ των οποίων 151 καλυμμένες], τα οποία είναι ιδιαίτερα δύσκολο να τα διαχειριστεί αλλά και να τα επιθεωρήσει κανείς με αποτελεσματικό τρόπο, **αφετέρου δε, λειτουργία είτε περιφερειακών δικαστηρίων στα οποία υπηρετεί δυσανάλογα μεγάλος αριθμός δικαστών σε σχέση με τη μειωμένη πλέον δικαιοδοτική τους ύλη**, όπως της Λαμίας, της Χαλκίδας ή και μεγαλύτερων, όπως το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πατρών, στο οποίο, με 1.361 εκκρεμείς υποθέσεις, υπηρετούν 20 δικαστές (επί 23 οργανικών θέσεων), όταν στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Βέροιας με 1.638 εκκρεμείς υποθέσεις υπηρετούν 11 δικαστές, **είτε δικαστήρια αποδυναμωμένα, ακόμη και μονοτμηματικά, τα οποία ανέρχονται σε επτά (7), τρία εκ των οποίων (Διοικητικά Πρωτοδικεία Αγρινίου, Ναυπλίου και Σερρών) στελεχώνονται με την ελάχιστη δυνατή σύνθεση, ενόψει ακριβώς της ιδιαίτερα περιορισμένης δικαστηριακής τους κίνησης. Όπως επισημαίνουμε στο οικείο κεφάλαιο (βλ. υπό III.B.1), από το 2011 έως και σήμερα οι εισερχόμενες υποθέσεις μειώθηκαν κατά 50% και οι εκκρεμείς σε όλα τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια υποθέσεις έχουν περιοριστεί στις 31-12-2025 σε 102.185 από 463.000 περίπου το 2010, κατά το διάστημα όμως αυτό ο αριθμός των δικαστών έχει αυξηθεί κατά 222 θέσεις, με τις 24**

εξ αυτών να έχουν προβλεφθεί με τον ν. 3659/2008. **Το ζήτημα της ανάγκης μεταρρύθμισης του δικαστικού χάρτη στη διοικητική δικαιοσύνη** υπογράμμισαν τα μέλη της Αντιπροσωπείας του Συμβουλίου της Ευρώπης που επισκέφθηκαν τη Χώρα μας ήδη από το 2017 (σχετ. η από 19-1-2017 έκθεση προκαταρκτικής αξιολόγησης) με στόχο την εξοικονόμηση πόρων και την καλύτερη αποδοτικότητα του συστήματος.

Την 1η-6-2022, παρέδωσε αρμοδίως το πόρισμά της η υπό τον Αντιπρόεδρο τότε και ήδη Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας κ. Μιχαήλ Πικραμένο, Ομάδα Εργασίας, η οποία συγκροτήθηκε στο πλαίσιο των δράσεων του Ταμείου Ανάκαμψης, με κύριο αντικείμενο, «α) την ορθολογική οργάνωση των δικαστικών περιφερειών της Χώρας στον τομέα της διοικητικής δικαιοσύνης και, στο πλαίσιο αυτό, την αναδιάρθρωση των δικαστικών δομών με βάση αντικειμενικά κριτήρια και β) την ορθολογική ανακατανομή των αρμοδιοτήτων σε σχέση με την χωροταξική αναδιάρθρωση». **Το ως άνω πόρισμα επικεντρώθηκε σε δύο βασικούς άξονες**, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες οδηγίες για τη δημιουργία δικαστικών χαρτών που υιοθετήθηκαν στις 6-12-2013, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης (CEPEJ) του Συμβουλίου της Ευρώπης [CEPEJ(2013)7Rev1]. **Στην αναθεώρηση του δικαστικού χάρτη με τη διατήρηση 8 Διοικητικών Εφετείων και 16 Διοικητικών Πρωτοδικείων και τη δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου «δικαστηρίων τηλεματικής», με βάση την αρχή της εγγύτητας στην οποία στηρίχθηκε έως σήμερα η χωροταξική πολιτική για τα διοικητικά δικαστήρια, καθώς και στη μεταβολή της κατά τόπο αρμοδιότητας των δικαστηρίων της Αττικής, προκειμένου να εξορθολογιστεί το υπάρχον σύστημα, εναρμονιζόμενο και προς τις μεταβολές που έχουν επέλθει στους ΟΤΑ και την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής.**

Σε συνέχεια του εν λόγω πορίσματος, μέσα στο ίδιο έτος (28-12-2022), η υπό την προεδρία μας Ομάδα Εργασίας, η οποία συγκροτήθηκε

με την 50390/φ.363/27-10-2022 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, **υπέβαλε την πρότασή της για τη χάραξη ενός Οδικού Χάρτη για την ορθολογικότερη οργάνωση των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων**, στον οποίο αποτυπώνονται, κατά στάδια, συγκεκριμένα πεδία κρατικής παρέμβασης και οι ειδικότερες δράσεις που θα μπορούσαν να αναληφθούν κατά τα αμέσως επόμενα έτη, **θέτοντας και σχετικό χρονοδιάγραμμα**, στο πλαίσιο του γενικότερου σχεδιασμού που επιχειρείται με το ανωτέρω πόρισμα. Το κείμενο της πρότασης του Οδικού Χάρτη είναι διαθέσιμο στον ακόλουθο σύνδεσμο:

https://www.adjustice.gr/webcenter/portal/epitropeia/Vasikakeimena/odikosxartis58?_adf.ctrl-state=1c4625f0fe_47&_afrLoop=29623928408038638#!

Με την πρόταση αυτή: **α) Αποσαφηνίζεται με περισσότερες λεπτομέρειες η έννοια των λεγόμενων «δικαστικών γραφείων τηλεματικής». Αυτά προβλέπεται να λειτουργήσουν με τη μετατροπή μεταβατικών εδρών, να προκύψουν από μετατροπή υφιστάμενων Διοικητικών Δικαστηρίων ή να συσταθούν το πρώτον σε πόλεις στις οποίες δεν λειτουργεί σήμερα διοικητικό δικαστήριο. Σε όλες τις περιπτώσεις, παρέχεται η δυνατότητα στους διαδίκους και τους πληρεξουσίου τους να παρίστανται είτε στον τόπο συνεδρίασης του δικαστηρίου είτε στον πιστοποιημένο τόπο του δικαστικού γραφείου τηλεματικής που λειτουργεί ως υπηρεσία του δικαστηρίου, με το οποίο συνδέεται με τη χρήση τεχνολογιών απομακρυσμένης σύνδεσης, για τη διεξαγωγή τηλεματικών συνεδριάσεων. β) Διαμορφώνεται το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας των δικαστικών γραφείων τηλεματικής, ώστε να διασφαλίζονται οι αναγκαίες διαδικαστικές εγγυήσεις. γ) Συγκεκριμενοποιούνται περαιτέρω τα μέτρα που θα πρέπει να προηγηθούν, έως ότου καταστεί εφικτή, από τεχνικής απόψεως, η νέα εφαρμογή.**

Μεταξύ των προτεινόμενων μέτρων είναι και: **α)** η διερεύνηση της δυνατότητας περαιτέρω **μεταφοράς συγκεκριμένων κατηγοριών υποθέσεων από το Συμβούλιο της Επικρατείας στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια στην κατεύθυνση της αποκέντρωσης της διοικητικής δικαιοσύνης και της ορθολογικότερης κατανομής των διοικητικών διαφορών, β)** η ανακατανομή των κενών οργανικών θέσεων δικαστικών λειτουργιών, ανάλογα με τον αριθμό των υποθέσεων και τη δικαστηριακή κίνηση του κάθε δικαστηρίου, **γ)** ο καθορισμός της κατά τόπο αρμοδιότητας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων στις διαφορές με τον **e-ΕΦΚΑ** και τον **ΟΠΕΚΑ**, στις οποίες δεν απαιτείται εκπροσώπηση με πληρεξούσιο δικηγόρο, με βάση την κατοικία ή την έδρα της επιχείρησης του προσφεύγοντος ή ενάγοντος και στις διαφορές που αφορούν αποδοχές του προσωπικού του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των ΝΠΔΔ, με βάση μόνον τον τόπο που υπηρετεί ο υπάλληλος, με στόχο την περαιτέρω αποκέντρωση και αποσυμφόρηση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία καθίσταται ευχερέστερη όσο προωθείται η αποϋλοποίηση των διαδικασιών, **δ)** η επέκταση της κατά τόπο αρμοδιότητας του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιά με κριτήριο την προσβασιμότητα και τη δημιουργία ενός ενιαίου παραλιακού μετώπου, εκτεινόμενου από τον δήμο Μεγαρέων έως τον δήμο Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης, ακολουθώντας, με όσο γίνεται μεγαλύτερη ομοιογένεια, την υφιστάμενη διοικητική διαίρεση του Νομού Αττικής, **ε)** η επέκταση της κατά τόπο αρμοδιότητας του Διοικητικού Πρωτοδικείου Ιωαννίνων και στα όρια του νομού Θεσπρωτίας ο οποίος σήμερα υπάγεται στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Κέρκυρας, **στ)** η παράλληλη εν όλω προσαρμογή του π.δ. 404/1978 για την έδρα και τις περιφέρειες των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, ώστε να είναι πλήρως εναρμονισμένο με την ισχύουσα διοικητική διαίρεση των ΟΤΑ κατά τις προβλέψεις του νόμου Καλλικράτη (ν. 3852/2010, Α' 87), **ζ)** η μετατροπή, όταν θα είναι διαθέσιμες οι νέες τεχνολογικές εφαρμογές, συγκεκριμένων μεταβατικών εδρών και, ειδικότερα, των Διοικητικών

Πρωτοδικείων: Θεσσαλονίκης (στην Κατερίνη), Ιωαννίνων (στην Άρτα και την Πρέβεζα), Κέρκυρας (στην Ηγουμενίτσα), Κομοτηνής (στην Ξάνθη), Μεσολογγίου (στη Λευκάδα) και Τρίπολης (στη Σπάρτη), σε δικαστικά γραφεία τηλεματικής, **καθώς και ορισμένων μονοτμηματικών διοικητικών πρωτοδικείων** εφόσον, σε σταθερή βάση, παρατηρείται ιδιαίτερα χαμηλή εισαγωγή υποθέσεων σε αυτά, **παράλληλα δε, η εξυπηρέτηση ορισμένων μεταβατικών εδρών σε ακριτικές και νησιωτικές περιοχές, με επιπλέον δικασίμους μέσω του εργαλείου της τηλεματικής συνεδρίασης, η) η επαναξιολόγηση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα και στο άρθρο 56 του ν. 4622/2019 (Α' 133), ορισμένων μέτρων που λήφθηκαν κατά τη περίοδο της δημοσιονομικής κρίσης,** με αποκλειστικό στόχο τη μείωση στην εισροή και την ταχύτερη εκδίκαση των υποθέσεων (μεταξύ αυτών, ο περιορισμός των ενδίκων μέσων και η υπέρμετρη διεύρυνση των μονομελών σχηματισμών στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας), **θ) η διεύρυνση της κινητικότητας των δικαστών,** εφόσον τούτο καταστεί αναγκαίο για τη δικαιότερη μεταξύ τους κατανομή της δικαιοδοτικής ύλης πριν τη μετάπτωση στο καθεστώς των δικαστικών γραφείων τηλεματικής, **ι) η ανάπτυξη πολιτικής στέγασης,** ώστε να αντιμετωπιστεί η ανάγκη μεταστέγασης των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων που φιλοξενούνται σε μισθωμένους από ιδιώτες χώρους, σε λειτουργικά δημόσια κτήρια, τα οποία **θα εξυπηρετούν την απολύτως απαραίτητη σήμερα, μεταξύ άλλων, και για τη σφυρηλάτηση της σχέσης εμπιστοσύνης με τον πολίτη, φυσική παρουσία των δικαστών στους χώρους εργασίας τους, μετά και τον περιορισμό των κωλυμάτων εντοπιότητας** (άρθρο 49 ν. 4938/2022, όπως ισχύει μετά και το άρθρο 35 του ν. 5197/2025).

Τα μέτρα αυτά έτυχαν ευρύτατης αποδοχής, υιοθετήθηκαν σχεδόν στο σύνολό τους από τον νομοθέτη με τον ν. 5028/2023 και η πορεία τους παρακολουθείται από την προβλεπόμενη στο άρθρο 17 του εν λόγω νόμου Επιτροπή Παρακολούθησης Εφαρμογής του Οδικού Χάρτη, υπό

την προεδρία της Επιτροπής της Επικρατείας της Γενικής Επιτροπείας, η οποία υποβάλλει στον Υπουργό Δικαιοσύνης σχετικές εκθέσεις αναφορικά με την πορεία υλοποίησης του Οδικού Χάρτη.

Από τα προτεινόμενα μέτρα, **πέραν όσων ρυθμίζονται απευθείας από τον ν. 5028/2023**, όπως ο μερικός ανακαθορισμός της έδρας και της περιφέρειας των διοικητικών δικαστηρίων, ιδίως του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιά, καθώς και η μεταβολή της κατά τόπο αρμοδιότητας με στόχο την αποκέντρωση της δικαιοδοτικής ύλης, **έχουν ήδη υλοποιηθεί** (άρθρα 13, 14): **α) με τον ν. 5119/2024**, η μεταφορά ορισμένων κατηγοριών υποθέσεων από το Συμβούλιο της Επικρατείας στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, **β) με το π.δ. 54/2023** η ανακατανομή κενών οργανικών θέσεων δικαστικών λειτουργών στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, ενώ αρκετές θέσεις (47) που παρέμειναν κενές κυρίως λόγω της μειωμένης εισαγωγής στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, σπουδαστών της 30ής σειράς διοικητικής κατεύθυνσης και της αυτεπάγγελτης μετάθεσης δικαστικών λειτουργών του πρώτου βαθμού με αρκετά χρόνια υπηρεσίας σε περιφερειακά δικαστήρια, η οποία υιοθετήθηκε ομοφώνως, μετά από πρόταση της Γενικής Επιτροπείας, με την **14/2025 απόφαση** του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου Διοικητικής Δικαιοσύνης, πρόκειται να ανακατανεμηθούν εντός του πρώτου εξαμήνου 2026, **γ) με τον ν. 5172/2025**, η **επέκταση της αποκέντρωσης** και στις φορολογικές διαφορές με κριτήριο της κατά τόπο αρμοδιότητας την κατοικία ή έδρα του φορολογουμένου, **καθώς και η μεταφορά υποθέσεων από τα Διοικητικά Εφετεία στα Διοικητικά Πρωτοδικεία**, προκειμένου, πέρα από την ευρύτερη εξοικείωση των δικαστών του πρώτου βαθμού με την ακυρωτική διαδικασία (η οποία περιοριζόταν κατά βάση σε υποθέσεις του δικαίου των αλλοδαπών) και τις διαφορές από δημόσιες συμβάσεις, **να έχουμε και μια πιο σαφή εικόνα της δικαιοδοτικής ύλης που ανατίθεται σε κάθε διοικητικό δικαστήριο, πριν δρομολογηθεί η ενεργοποίηση του δικτύου των γραφείων τηλεματικής**. Το εν λόγω δίκτυο έχει ήδη

δοκιμασθεί επιτυχώς από τεχνικής απόψεως και βρίσκεται στο στάδιο της πιλοτικής λειτουργίας σε μεταβατικές έδρες (βλ. υπό VI.B), **έχει δε συνταχθεί, από 4-9-2025, σχετική μελέτη για το κόστος και τον χρόνο που θα απαιτηθούν προκειμένου να προχωρήσει η εγκατάσταση των εν λόγω γραφείων, καθώς και για τη διαλειτουργικότητά του με το υφιστάμενο πληροφοριακό σύστημα διοικητικής δικαιοσύνης.**

II. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ - ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια και στη Γενική Επιτροπεία προβλέπονται σήμερα 992 οργανικές θέσεις δικαστικών λειτουργών (βλ. τον υπ' αριθ. 1 συνημμένο πίνακα), οι οποίες αναλύονται ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

	ΟΡΓΑΝ.	ΥΠΗΡΕΤ.	ΚΕΝΕΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ	5	5	0
ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΕΦΕΤΩΝ	78	77	1
ΕΦΕΤΩΝ	272	271	1
ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ	112	111	1
ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ-ΠΑΡΕΔΡΩΝ	525	481	44
ΣΥΝΟΛΟ ΘΕΣΕΩΝ	992	945	47

Με τα άρθρα 43 του ν. 3659/2008 (Α' 77), 61 του ν. 3900/2010 (Α' 213), 19 του ν. 4429/2016 (Α' 199), 25 ν. 4491/2017 (Α' 152), 16 ν. 4816/2021 (Α' 118) και 33 ν. 5111/2024 (Α' 76), **οι οργανικές θέσεις των διοικητικών δικαστών αυξήθηκαν κατά 222 και, συγκεκριμένα, κατά 24, 144 (σε βάθος τριετίας), 18, 22, 9 και 5 αντίστοιχα.** Η Χώρα μας συγκαταλέγεται μεταξύ των τριών χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τον υψηλότερο αριθμό δικαστικών λειτουργών ανά 100.000 κατοίκους, στο σύνολο των δικαιοδοτικών κλάδων (the 2025 EU Justice Scoreboard, εικ. 37).

Η εν λόγω αύξηση, καίτοι κατά τη γνώμη μας οι καθυστερήσεις απαιτούν καταρχήν δομικές αλλαγές που πρέπει να υλοποιούνται έγκαιρα, δεν δικαιολογείται, ιδίως όσον αφορά τους μεταγενέστερους του ν. 3900/2010 νόμους, ενόψει της διαπιστωμένης σημαντικής και με σταθερά χαρακτηριστικά συρρίκνωσης στην εισροή υποθέσεων από το 2011 έως και σήμερα. Μεταξύ των νέων θέσεων, περιλαμβάνονται και 7 θέσεις Προέδρων Εφετών (πλην των 12 του ν. 3900/2010), με την αναλογία των θέσεων του εν λόγω βαθμού προς τις οργανικές θέσεις Εφετών να ανέρχεται σε 1/3,5. Παράλληλα, η αύξηση αυτή δεν συνοδεύθηκε από ανάλογη αύξηση και στις θέσεις των δικαστικών υπαλλήλων, μολονότι η παράμετρος αυτή πρέπει να αποτελεί απολύτως αναγκαία συνθήκη, για οποιαδήποτε πρόταση αύξησης των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργών.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, επιχειρώντας μία συγκριτική αξιολόγηση σε πανελλαδικό επίπεδο, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι οργανικές θέσεις δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων δεν είναι ανάλογες προς τη δικαστηριακή κίνηση καθενός διοικητικού δικαστηρίου, αφενός μεν λόγω της ύπαρξης για σημαντικά χρονικά διαστήματα κενών οργανικών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων, αφετέρου δε λόγω των διαφοροποιήσεων που επέφερε η αυξομείωση της δικαστηριακής ύλης, ως αποτέλεσμα και της νομοθετικής ανακατανομής αρμοδιοτήτων. Πρόκειται, επομένως, για ζήτημα που χρειάζεται σφαιρική αντιμετώπιση και συνεχή παρακολούθηση στο πλαίσιο της υφιστάμενης διάρθρωσης των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και της προβλεπόμενης στο άρθρο 3 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. ανά διετία κατανομής των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργών και των δικαστικών υπαλλήλων (βλ. αναλυτικότερα, υπό III.B.2).

Β. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

1. ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Οι οργανικές θέσεις δικαστικών υπαλλήλων στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια της Χώρας, **όπως έχουν διαμορφωθεί κυρίως μετά και: α)** τις 1540/2013 και 3355/2013 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τις οποίες κρίθηκε ότι στις καταργηθείσες, βάσει του άρθρου 33 παρ. 1 περ. α' του ν. 4024/2011 (Α' 226), κενές οργανικές θέσεις, δεν περιλαμβάνονται οι κενές, κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, οργανικές θέσεις δικαστικών υπαλλήλων, **β) τη μετατροπή (άρθρο 31 ν. 4446/2016) 52 κενών - αδέσμευτων οργανικών θέσεων του κλάδου ΔΕ Δακτυλογράφων - Χειριστών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, την οποία είχε ζητήσει η Γενική Επιτροπεία με τα υπ' αριθ. πρωτ. 2960/25-10-2016 και 3188/8-11-2016 έγγραφα της, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι με τις νέες δικονομικές ρυθμίσεις (άρθρο 189 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 4055/2012), δεν απαιτείται πια καθαρογραφή των σχεδίων αποφάσεων των δικαστικών λειτουργών από τους δακτυλογράφους, γεγονός που αποτελούσε το κύριο αντικείμενο απασχόλησής τους, καθώς και ότι οι ανάγκες πλέον των δικαστηρίων απαιτούν γραμματειακό προσωπικό εξειδικευμένο, γ) τις προσλήψεις που έγιναν βάσει των προκηρύξεων 1ΕΓ/2016 και 2ΕΓ/2016 για υπαλλήλους των κλάδων Γραμματέων και ΔΕ Δακτυλογράφων - Χειριστών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών αντίστοιχα, καθώς και των προκηρύξεων 1Κ/2017 και 2Κ/2017 για υπαλλήλους των κλάδων ΠΕ Γραμματέων και ΠΕ και ΤΕ Πληροφορικής (που είχαν συσταθεί με το άρθρο 7 του ν. 3060/2002, Α' 242) αντίστοιχα, δ) τις δύο ανακατανομές κενών οργανικών θέσεων των δικαστικών υπαλλήλων των δικαστηρίων και δικαστικών υπηρεσιών**

της Χώρας, οι οποίες είχαν προταθεί από Ομάδες Εργασίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης υπό την προεδρία μας, για το σύνολο των δικαστικών υπαλλήλων της Χώρας με βάση τις υφιστάμενες πραγματικές ανάγκες ενός εκάστου δικαστηρίου και όχι με βάση την εξυπηρέτηση τοπικιστικών αντιλήψεων και σκοπιμοτήτων [σχετ. άρθρο 35 ν. 4509/2017 (Α' 201) και Υ.Α. 885/25-1-2019 (Β' 222), άρθρο 181 ν. 4855/2021 (Α' 215) και Υ.Α. 11124οικ./31-3-2022 (Β' 1754)], **ε)** τη σύσταση με τις διατάξεις των άρθρων 23 παρ. 1 και 66 παρ. 1 του νέου Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (ν. 4798/2021) στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας και τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια 43 οργανικών θέσεων του κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου και 2 οργανικών θέσεων του κλάδου ΠΕ Δικαστικής Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων, αντίστοιχα, την οποία είχαμε ζητήσει με το 3262/17-11-2016 έγγραφό μας από την αρμόδια Επιτροπή σύνταξης του νέου Κώδικα, **ανέρχονται σήμερα συνολικά σε 1.086 (βλ. τον υπ' αριθ. 2 συνημμένο πίνακα). Σε αυτές τις θέσεις υπηρετούν (αρχές του 2026) συνολικά 711 δικαστικοί υπάλληλοι (669 + 42 του κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου), εκ των οποίων οι 31 συνδέονται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ) προερχόμενοι από τον θεσμό της κινητικότητας, ενώ 375 θέσεις παραμένουν κενές.**

Ειδικότερα, οι οργανικές θέσεις των κλάδων (ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ) Γραμματέων ανέρχονται σε 844, με υπηρετούντες 601 Γραμματείς, του κλάδου ΔΕ Δακτυλογράφων - Χειριστών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών σε 27, με υπηρετούντες 6, του κλάδου ΥΕ Επιμελητών σε 94, με υπηρετούντες 44 Επιμελητές και των κλάδων ΠΕ και ΤΕ Πληροφορικής σε 39 (12 ΠΕ και 27 ΤΕ), με υπηρετούντες 6 και 9 αντίστοιχα. Περαιτέρω, προβλέπονται 10 θέσεις κλάδου ΠΕ Στατιστικής, 10 κλάδου ΠΕ Οικονομολόγων - Λογιστών, 5 κλάδου ΠΕ Μεταφραστών - Διερμηνέων, 9 κλάδου ΥΕ Φυλάκων και 3 κλάδου ΥΕ Οδηγών. Από αυτές έχει πληρωθεί μόνον 3 θέσεις του κλάδου ΠΕ Οικονομολόγων.

Στις πιο πάνω θέσεις έχουν προστεθεί και οι 45 συνολικά οργανικές θέσεις των **κλάδων ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου και ΠΕ Δικαστικής Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων**, που έχουν συσταθεί, κατά τα ανωτέρω, απευθείας από τον νόμο. Από τις θέσεις αυτές, έχουν πληρωθεί οι 42 του αυτοτελούς κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου (3 για τη Γενική Επιτροπεία, 20 για τα Διοικητικά Εφετεία Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πειραιά και 19 για τα αντίστοιχα Διοικητικά Πρωτοδικεία).

Τέλος, μετά την **κατανομή των 26 θέσεων του αστυνομικού τομέα της δικαστικής αστυνομίας** που έχουν διατεθεί για την περιφερειακή υπηρεσία η οποία έχει συσταθεί στη Γενική Επιτροπεία (σχετ. η υπ' αριθ. πρωτ. 3154/15-9-2023 απόφασή μας) με το άρθρο 16Α του ν. 4963/2022 (Α' 149) και την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής προσωπικού για τις 10 εξ αυτών, έχουν ήδη αναλάβει υπηρεσία 9 εν όλω υπάλληλοι, στα Διοικητικά Δικαστήρια των Αθηνών και στα Διοικητικά Εφετεία Θεσσαλονίκης και Πειραιά. Το προσωπικό αυτό είναι, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ως άνω νόμου, πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι του κράτους κατά την έννοια του άρθρου 2 του υπαλληλικού κώδικα (ν. 3528/2007, Α' 26). Διαθέτει κατάλληλο οπλισμό και ένα υπηρεσιακό όχημα για κάθε δικαστήριο στο οποίο υπηρετεί, απαιτείται ωστόσο αύξηση του αριθμού του, προκειμένου να μπορούν με επάρκεια να καλυφθούν οι ανάγκες των δικαστηρίων στα πεδία που προβλέπει ο νόμος.

Εντός του έτους 2025 εισήλθαν στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια 29 δικαστικοί υπάλληλοι περισσότεροι από όσους αποχώρησαν. Η αναλογία των υπηρετούντων 711 υπαλλήλων εκ του συνόλου των 1.086 οργανικών θέσεων, προς τους 945 υπηρετούντες διοικητικούς δικαστές είναι πολύ μικρότερη ακόμη και του 1:1, σε αντίθεση με τον μέσο όρο 1:3,5 των υπόλοιπων χωρών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα μεγάλα κενά τα οποία είχαμε επισημάνει και στο παρελθόν (σχετ. ήδη το υπ' αριθ. πρωτ. 2425/14-9-2016 έγγραφό μας),

οδηγούν ορισμένα περιφερειακά δικαστήρια σε αδυναμία εξυπηρέτησης ακόμη και των στοιχειωδών λειτουργιών τους, σε μια εποχή μάλιστα όπου οι ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό εμφανίζονται ιδιαίτερα αυξημένες, λόγω και των επιπλέον εργασιών που απαιτείται να γίνονται προκειμένου να υποστηρίζεται το πληροφοριακό σύστημα της διοικητικής δικαιοσύνης «Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.». Ενδεικτικά, το Διοικητικό Εφετείο Τρίπολης με προβλεπόμενες 13 οργανικές θέσεις δικαστικών υπαλλήλων, 3 τμήματα και 13 υπηρετούντες δικαστές, λειτούργησε για ένα διάστημα με μία υπάλληλο, η οποία διεκδικούσε θέση προϊσταμένου Διεύθυνσης. Παρόμοια προβλήματα υποστελέχωσης έχουν και άλλα διοικητικά δικαστήρια, όπως το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αλεξανδρούπολης, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Τρίπολης, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Κέρκυρας κ.λπ. Ο προγραμματισμός για 35, 21, 46 και 23 θέσεις δικαστικών υπαλλήλων στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια από την πρώτη, δεύτερη, τρίτη και τέταρτη σειρά υπαλλήλων που εισήχθησαν με τη διαδικασία του ν. 5001/2022 (Α' 227) στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, συνιστά ασφαλώς ένα θετικό βήμα, πλην δεν μπορεί να καλύψει στο παρόν στάδιο το πρόβλημα των πολλών κενών οργανικών θέσεων (όπως, ενδεικτικά, στα Διοικητικά Πρωτοδικεία Μυτιλήνης και Τρίπολης, όπου υπηρετούν δύο μόνον γραμματείς), δεδομένου και ότι ο θεσμός της κινητικότητας δεν απέδωσε έως τώρα τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η διενέργεια ειδικού διαγωνισμού για την πρόσληψη γραμματέων και λοιπών αναγκαίων σήμερα ειδικοτήτων, κατά το πρότυπο του άρθρου 144 ν. 5221/2025 (Α' 133) για το Συμβούλιο της Επικρατείας, θα ήταν ασφαλώς μία ορθή επιλογή.

Εξάλλου, η ταχεία πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων των κλάδων ΠΕ και ΤΕ Πληροφορικής, είναι εντελώς απαραίτητη ενόψει του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού της διοικητικής δικαιοσύνης που είναι σε εξέλιξη, όπως και η προκήρυξη θέσεων του κλάδου ΠΕ Δικαστικής Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων, ενόψει της πρόβλεψης στην παρ. 7Α

του άρθρου 15 του ν. 4938/2022, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 52 του ν. 4963/2022, ότι ο ορισθείς στα δικαστήρια Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πειραιά και στη Γενική Επιτροπεία, δικαστικός λειτουργός ως εκπρόσωπος τύπου, θα επικουρείται στο έργο του από έναν δικαστικό υπάλληλο, κατά προτίμηση του κλάδου ΠΕ Δικαστικής Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων.

2. ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ - ΝΕΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

Οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι, **ενώ ο Κώδικας Δικαστικών Υπαλλήλων του 1971** (ν.δ. 1025/1971, Α' 228) απαιτούσε ως τυπικό προσόν διορισμού ή μετάταξης σε κλάδους αντίστοιχους με αυτούς της ΠΕ κατηγορίας, **πτυχίο νομικής σχολής ή σχολής πολιτικών και οικονομικών επιστημών ή πτυχίο Ανωτάτης Σχολής Εμπορικών και Οικονομικών Επιστημών ή Παντείου Σχολής Πολιτικών Επιστημών ή Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής, το άρθρο 22 του ισχύοντος Κώδικα** (ν. 4798/2021, όπως και το άρθρο 19 του προγενέστερου Κώδικα ν. 2812/2000, Α' 67), **αναφέρεται γενικώς σε πτυχίο ή δίπλωμα τμήματος ή σχολής πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης**, προβλέποντας περαιτέρω ότι, με προεδρικό διάταγμα, ορίζονται εξ αρχής ή κατά τροποποίηση, τα τυπικά προσόντα των κλάδων και ειδικοτήτων, ορίζεται ότι απαιτούνται ειδικότεροι τίτλοι σπουδών ή και πρόσθετα ειδικά προσόντα, προβλέπονται ειδικότερα καθήκοντα. Τέτοιο διάταγμα όμως, δεν έχει εκδοθεί, **με αποτέλεσμα, σε σύνολο 1.086 οργανικών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων διοικητικών δικαστηρίων, να υπηρετούν μόλις 121 υπάλληλοι κάτοχοι τίτλου νομικών σχολών, συμπεριλαμβανομένων των 42 υπαλλήλων του νέου αυτοτελούς κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου**, για τους οποίους η κατοχή πτυχίου νομικής σχολής αποτελεί προαπαιτούμενο τυπικό προσόν διορισμού. Οι εν λόγω υπάλληλοι εντός του 2025 ολοκλήρωσαν το

δεύτερο στάδιο εκπαίδευσής τους και έχουν πλέον αναλάβει καθήκοντα, κατ' αποκλειστικότητα, σύμφωνα με την 4/2025 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας σε Ολομέλεια και Συμβούλιο, στη Γενική Επιτροπεία και στα 6 μεγαλύτερα διοικητικά δικαστήρια της Χώρας στα οποία έχουν συσταθεί θέσεις του συγκεκριμένου κλάδου. Με πρωτοβουλία της Γενικής Επιτροπείας, σε συνεργασία με τους Προέδρους των τριμελών συμβουλίων διεύθυνσης των ως άνω 6 διοικητικών δικαστηρίων, **έχει συνταχθεί ειδικό καθηκοντολόγιο**, το οποίο αποτελεί πηγή έμπνευσης κατά την τροποποίηση των οικείων Κανονισμών σύμφωνα με το άρθρο 24 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων. Δεδομένου, ωστόσο, ότι **οι 43 οργανικές θέσεις του εν λόγω κλάδου έχουν συσταθεί πιλοτικά στα 6 μόνον από τα 39 Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, αριθμός ελάχιστος** σε σχέση με τον αριθμό των υπηρετούντων στα Δικαστήρια αυτά δικαστικών λειτουργών και το προτεινόμενο από τη Γενική Επιτροπεία νέο δικονομικό σχήμα το οποίο αναμένεται να επιταχύνει σημαντικά τις διαδικασίες (βλ. υπό IV.A) θα πρέπει να υποστηριχθεί και από κατάλληλο γραμματειακό προσωπικό με νομικές γνώσεις και εμπειρία, έχουμε ζητήσει **με το υπ' αριθ. πρωτ. 4739/1-10-2025 έγγραφό μας προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, την αύξηση κατά 130 των θέσεων του κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου**, προκειμένου να καλυφθούν στοιχειωδώς οι ανάγκες όλων των διοικητικών δικαστηρίων. Στην ίδια κατεύθυνση, μεριμνήσαμε, με το υπ' αριθ. πρωτ. 4427/19-9-2025 αίτημά μας προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ώστε να έχουν όλοι οι υπάλληλοι του εν λόγω κλάδου, αλλά και κάθε Προϊστάμενος διεύθυνσης γραμματείας, πρόσβαση στην τράπεζα νομικών πληροφοριών «ΝΟΜΟΣ» και οργανώνουμε σε πρώτη φάση τη βιβλιοθήκη των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών με τις πλέον πρόσφατες εκδόσεις βιβλίων και ηλεκτρονικές συνδρομές. Ενόψει δε του ότι πρόκειται για προσωπικό ιδιαίτερα υψηλών τυπικών προσόντων, με πτυχίο νομικής σχολής και πλούσια επαγγελματική εμπειρία, το οποίο καλείται να υποστηρίξει άμεσα το έργο της δικαστικής υπηρεσίας και των δικαστικών

λειτουργιών, θεωρούμε αυτονόητη την **ανάγκη της ειδικής μισθολογικής τους αντιμετώπισης.**

Εξάλλου, όπως έχουμε επισημάνει και σε προηγούμενες εκθέσεις μας, **καίτοι ο νομοθέτης (ν. 4798/2021, άρθρα 19 - 21) προβλέπει την κατάταξη των οργανικών θέσεων των δικαστικών υπαλλήλων σε κατηγορίες (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ) και κλάδους, τέτοια κατάταξη δεν προκύπτει να έχει γίνει για τις θέσεις του κλάδου Γραμματέων, οι οποίες εμφανίζονται, κατά κανόνα, οργανικά ενιαίες** (πρβλ. απόφαση 15/2012 Πενταμελούς Υπηρεσιακού Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας), γεγονός που ευνοεί ιδιαίτερα την πλήρωσή τους με μεταθέσεις υπαλλήλων ΔΕ κατηγορίας ή με μετατάξεις ΥΕ Επιμελητών Δικαστηρίων που αποκτούν τα τυπικά προσόντα της ΔΕ κατηγορίας. Τούτο δε, όταν οι δικαστικές μας υπηρεσίες έχουν ανάγκη από προσωπικό ειδικών προσόντων, το οποίο να επιμελείται με επάρκεια των διαδικαστικών πράξεων που προβλέπονται από την πληθώρα των ισχυουσών δικονομικών μας διατάξεων, να μπορεί να διακρίνει τις αρμοδιότητες και διαδικασίες, ιδιαίτερα πολύπλοκες στη διοικητική δίκη, να εγγυάται την καλύτερη εξυπηρέτηση των διαδίκων και την επικοινωνία με μία διαρκώς μεταβαλλόμενη δημόσια διοίκηση κ.λπ. και φυσικά, να διασφαλίσει την καλή λειτουργία του πληροφοριακού μας συστήματος. **Η πραγματικότητα αυτή αποτυπώνεται για πρώτη φορά στο άρθρο 20 παρ. 4 του νέου Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, στο οποίο ορίζεται ότι «4. Σε κάθε τομέα οι θέσεις όλων των βαθμών των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ και ΥΕ είναι σε κάθε κατηγορία οργανικά ενιαίες. Σε κάθε έναν από τους τομείς των περ. α, β και δ του άρθρου 18 οι θέσεις όλων των βαθμών και κατηγοριών των κλάδων Γραμματέων (ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ) θεωρούνται ενιαίες, όσον αφορά στην κινητικότητα των υπαλλήλων. Το ίδιο ισχύει και για τους Κλάδους Επιμελητών Δικαστηρίων (ΔΕ, ΥΕ)».**

Ενόψει των ανωτέρω, σημαντικό ασφαλώς βήμα, αποτελεί η **ανάθεση, με τον ν. 5001/2022, στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, της επιλογής και κατάρτισης των εκπαιδευομένων, οι**

οποίοι πρόκειται να καταλάβουν θέσεις του κλάδου Γραμματέων όλων των κατηγοριών, στα δικαστήρια και τις δικαστικές υπηρεσίες, **καθώς και της διαρκούς επιμόρφωσης των εν ενεργεία δικαστικών υπαλλήλων**, οι οποίοι, σύμφωνα με το π.δ. 37/1994 (Α' 50), μπορούσαν να συμμετέχουν μόνον σε εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούσαν τον τομέα της πληροφορικής.

3. ΤΜΗΜΑΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ - ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΙ

Η Γενική Επιτροπεία είχε προτείνει νομοθετική ρύθμιση (σχετ. το υπ' αριθ. πρωτ. 998/28-3-2017 έγγραφό μας) για την αντιστοίχιση των τμημάτων της γραμματείας που ορίζονται κατά τον εκάστοτε ισχύοντα Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., προς τα τμήματα του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων για τον ορισμό προϊσταμένων, ώστε, με κατάλληλη προσαρμογή και των Κανονισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των δικαστηρίων μας, να μην παρατηρείται το σημερινό φαινόμενο της έλλειψης ενός ενιαίου και ομοιόμορφου καθεστώτος κατανομής δικαστικών υπαλλήλων στα τμήματα της γραμματείας και επιλογής ή προσωρινής ανάθεσης καθηκόντων προϊσταμένων τμημάτων, άλλοτε με βάση την υπουργική απόφαση (Προεδρίας της Κυβέρνησης και Δικαιοσύνης) 117830/1987 (Β' 719) και άλλοτε κατ' αντιστοιχία προς τα δικαστικά τμήματα. **Το ζήτημα αυτό, μετά και τη σαφή θέση της νομολογίας (ΣτΕ σε Ολομ. και συμβ. 10, 14/2020) περί εφαρμογής της ως άνω υπουργικής απόφασης στα διοικητικά δικαστήρια και της απαίτησης σε κάθε τμήμα να υπηρετούν πέντε υπάλληλοι ανεξάρτητα από τον αριθμό των οργανικών θέσεων, ρυθμίζεται πλέον στο άρθρο 143 του νέου Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 57 του ν. 5001/2022, στο οποίο ορίζεται ότι: «Προϊστάμενοι των οργανικών μονάδων τοποθετούνται δικαστικοί υπάλληλοι, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα**

επόμενα άρθρα. Ως οργανικές μονάδες νοούνται η γενική διεύθυνση, η διεύθυνση και το τμήμα. Στα τμήματα στα οποία διαιρείται η γραμματεία των δικαστηρίων και δικαστικών υπηρεσιών που ανήκουν στους τομείς των περ α', β' και δ' του άρθρου 18, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας τους, επιλέγεται προϊστάμενος, εφόσον ο αριθμός των οργανικών θέσεων των υπαλλήλων στο κάθε τμήμα είναι τουλάχιστον πέντε (5), ανεξαρτήτως του συνολικού αριθμού των υπηρετούντων σε αυτά». **Τη νέα αυτή διάταξη ερμήνευσε το Συμβούλιο Επικρατείας σε Ολομέλεια και Συμβούλιο με την 6/2023 απόφασή του**, τονίζοντας ότι ο αριθμός των υπηρετούντων σε ένα δικαστήριο υπαλλήλων πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να επαρκεί για τη στελέχωση όλων των τμημάτων γραμματείας κατά τρόπο ορθολογικό και διασφαλίζοντα τον έλεγχο και την εύρυθμη λειτουργία τους.

III. ΚΙΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. ΚΙΝΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ - ΕΙΔΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ - ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Η κίνηση των υποθέσεων στα Διοικητικά Πρωτοδικεία και στα Διοικητικά Εφετεία ήταν η ακόλουθη:

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ

Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2024:	68.362
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2025:	58.163
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2025:	53.241
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2025:	73.284

Τα αντίστοιχα στοιχεία για τα πέντε προηγούμενα έτη (2024, 2023, 2022, 2021 και 2020) είναι τα εξής:

Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2023:	74.266
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2024:	50.187
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2024:	56.091
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2024:	68.362
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2022:	84.894
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2023:	51.063
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2023:	61.691
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2023:	74.266

Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2021:	98.859
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2022:	52.361
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2022:	66.326
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2022:	84.894
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2020:	111.972
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2021:	46.944
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2021:	60.057
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2021:	98.859
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2019:	141.623
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2020:	46.212
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2020:	75.863
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2020:	111.972

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΕΦΕΤΕΙΑ

Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2024:	33.545
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2025:	15.989
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2025:	20.633
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2025:	28.901

Τα αντίστοιχα στοιχεία για τα πέντε προηγούμενα έτη (2024, 2023, 2022, 2021 και 2020) είναι τα εξής:

Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2023:	33.086
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2024:	18.039
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2024:	17.580

Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2024:	33.545
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2022:	33.617
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2023:	16.720
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2023:	17.251
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2023:	33.086
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2021:	34.791
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2022:	17.398
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2022:	18.572
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2022:	33.617
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2020:	31.715
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2021:	18.235
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2021:	15.159
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2021:	34.791
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2019:	31.500
Εισαχθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2020:	18.678
Περαιωθείσες υποθέσεις κατά το έτος 2020:	18.463
Εκκρεμείς υποθέσεις στις 31.12.2020:	31.715

Με βάση τα ως άνω αριθμητικά δεδομένα, **οι εκκρεμείς συνολικά στα διοικητικά δικαστήρια (Εφετεία και Πρωτοδικεία) υποθέσεις ανέρχονται στις 31-12-2025 σε 102.185, έναντι 101.907 στις 31-12-2024, 107.352 στις 31-12-2023, 118.511 στις 31-12-2022, 133.650 στις 31-12-2021 και 143.687 στις 31-12-2020 (βλ. το υπό στοιχείο Α συνημμένο γράφημα).**

Επισημαίνεται, ότι κατά το έτος 2025 λειτούργησαν ειδικά τμήματα στα εξής διοικητικά δικαστήρια:

Διοικητικά Εφετεία

-Αθηνών (επί 35 τμημάτων): α) διαφορών ουσίας: 6 για υποθέσεις από δημόσιες συμβάσεις και από πράξεις ανεξάρτητων αρχών (πράξεις της Ε.Ε.Τ.Τ. - ν. 3431/2006, της Επιτροπής Ανταγωνισμού, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, της Ρ.Α.Ε. - ν. 4001/2011 και ήδη Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων - ν. 5037/2023) και για υποθέσεις σημάτων, 4 για κοινωνικοασφαλιστικές υποθέσεις, 10 για φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις και ν. 1406/1983 (αγωγές αποζημίωσης, διαφορές αποδοχών κ.λπ.), β) ακυρωτικών διαφορών: 15, εκ των οποίων 3 για διαφορές πολεοδομικές, 3 ενστόλων, 4 για διαφορές που δημιουργούνται κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης δημοσίων συμβάσεων και 5 ανά υπουργείο (Οικονομικών, Υγείας, Παιδείας, ΑΣΕΠ και λοιπά).

-Θεσσαλονίκης (επί 11 τμημάτων): 2 για φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις και 3 για ακυρωτικές διαφορές.

-Πειραιά (επί 12 τμημάτων): 3 για ακυρωτικές διαφορές.

Διοικητικά Πρωτοδικεία

-Αθηνών (επί 35 τμημάτων): 6 για υποθέσεις ν. 1406/1983, 6 για φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις, 2 για κοινωνικοασφαλιστικές υποθέσεις, 4 για ακυρωτικές διαφορές (εκ των οποίων το ένα παραμένει ανενεργό).

-Θεσσαλονίκης (επί 14 τμημάτων): 4 για φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις, 2 για ακυρωτικές διαφορές.

-Πειραιά (επί 12 τμημάτων): 2 για φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις.

Σε ορισμένα Διοικητικά Πρωτοδικεία, στα οποία κατά τα έτη 2012 και 2013 είχαν λειτουργήσει ειδικά φορολογικά τμήματα (Διοικητικά

Πρωτοδικεία Ηρακλείου, Πατρών, Πειραιά), από το έτος 2014 τα τμήματα αυτά λειτουργούν ως γενικά, διότι ο στόχος εκκαθάρισης (προσδιορισμού) των εκκρεμών έως τις 31-8-2011 φορολογικών-τελωνειακών υποθέσεων είχε επιτευχθεί. Εξάλλου, εκκρεμείς έως 23-7-2026 (μετά από διαδοχικές παρατάσεις της αρχικής προθεσμίας) τέτοιες υποθέσεις ενώπιον της διοικητικής δικαιοσύνης, μπορεί να εισαχθούν στην Επιτροπή Εξώδικης Επίλυσης Φορολογικών Διαφορών του άρθρου 16 του ν. 4714/2020, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου.

Επιπροσθέτως, κατά το διαρρέυσαν έτος, **οι διοικητικοί δικαστές συνέχισαν, ως μέλη των είκοσι Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών** της Αρχής Προσφυγών του ν. 4375/2016, να συμβάλλουν με επιτυχία στην εκπλήρωση της υποχρέωσης του κράτους να χορηγεί καθεστώς διεθνούς προστασίας, κύριας ή επικουρικής, σε πολίτες τρίτων χωρών που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις, **εκδίδοντας συνολικά 10.700 αποφάσεις, στις 491 εκ των οποίων αναγνωρίστηκε στους ασκήσαντες προσφυγή το εν λόγω καθεστώς.**

Οι Επιτροπές αυτές ιδρύθηκαν προκειμένου να διασφαλισθεί το κατοχυρωμένο στο άρθρο 46 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ «δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου», ήτοι δικαίωμα σε αποτελεσματική δικαστική προστασία, κατά το άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΣτΕ 1237/2017 Ολομ.). **Με την υπ' αριθ. 139974/9.5.2024 (Β' 2756/15.5.2024) απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης - Μετανάστευσης και Ασύλου «Διαδικασία και κριτήρια επιλογής και ανανέωσης της θητείας των μελών των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών του άρθρου 4 του ν. 4375/2016 (Α' 51)», εξειδικεύονται, με ενδεικτικό τρόπο, θεμιτώς, τα γενικά κριτήρια τα οποία θέτει ο τυπικός νομοθέτης, της γνώσης και της εμπειρίας στο προσφυγικό δίκαιο ή το δίκαιο των αλλοδαπών ή σε συγγενή πεδία, κατά**

παρέκκλιση από το κριτήριο της αρχαιότητας που αποτελούσε τον κανόνα, εξυπηρετώντας τον πρωταρχικό σκοπό της στελέχωσης των Επιτροπών προεχόντως με καταρτισμένους και έμπειρους δικαστικούς λειτουργούς στο συγκεκριμένο αντικείμενο (πρβλ. ΣτΕ 536/2020), **ελλείψει άλλωστε πλαισίου εσωτερικής αξιολόγησης του έργου τους**. Ενόψει των επί μέρους κριτηρίων που τέθηκαν ενδεικτικώς με την ως άνω κοινή υπουργική απόφαση (κατοχή διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου στο προσφυγικό δίκαιο και το δίκαιο των αλλοδαπών, στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή στο διεθνές δίκαιο, δημοσιεύσεις μελετών ή άρθρων, συγγραφή επιστημονικών συγγραμμάτων, μονογραφιών επί των γνωστικών πεδίων που ορίζει ο νόμος, αποδεδειγμένη συμμετοχή των υποψηφίων για παρακολούθηση ή ως εισηγητών σε συνέδρια, ημερίδες, συμπόσια και λοιπές συναφούς χαρακτήρα εκδηλώσεις, με θέμα το προσφυγικό δίκαιο και το δίκαιο των αλλοδαπών, προηγούμενη συμμετοχή σε Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών, συμμετοχή σε ειδικό με το δίκαιο των αλλοδαπών τμήμα Τ.Δ.Δ. ή εκδίκαση ικανού αριθμού σχετικών υποθέσεων, συμμετοχή σε διεθνή όργανα ή ομάδες εργασίας με αντικείμενο που εμπίπτει στα κατά το νόμο πεδία ή παροχή συναφούς εκπαιδευτικού έργου ΕΣΔΙ, EUAA, HELP κ.λπ., καλή γνώση ξένων γλωσσών, ιδίως της αγγλικής), **η Γενική Επιτροπεία** παρά την ευρεία διακριτική ευχέρεια την οποία διαθέτει εκ του νόμου ο Γενικός Επίτροπος ως προς τη διαβάθμιση των εν λόγω κριτηρίων, τη λήψη συμπληρωματικών κριτηρίων που θα εναρμονίζονται με τα προβλεπόμενα στον νόμο, καθώς και ως προς την αξιολόγηση των ουσιαστικών προσόντων των υποψηφίων για την κατάληψη θέσης μέλους Ανεξάρτητης Επιτροπής Προσφυγών, έχει υιοθετήσει **ένα γενικό πλαίσιο μοριοδότησής τους, το οποίο επισυνάπτει σε κάθε σχετική πρόσκληση, προκειμένου η κατάταξη των αιτούντων δικαστικών λειτουργών να διεξάγεται υπό ένα σταθερό στον χρόνο και αντικειμενικό σύστημα επιλογής**, αναγνωρίζοντας τον μέγιστο κατά κριτήριο βαθμό στα προσόντα που

συνδέονται άμεσα με το γνωστικό αντικείμενο του προσφυγικού δικαίου και του δικαίου των αλλοδαπών, με συνεκτίμηση ωστόσο και ορισμένων άλλων παραμέτρων (όπως η αρχαιότητα, οι χρεώσεις και η τελική εκκρεμότητα, οι εκθέσεις επιθεώρησης, κ.λπ.).

Επισημαίνουμε ότι με την απόφαση ΣτΕ 1150/2025 Ολομ. οι συνθέσεις των Επιτροπών επιβάλλεται πλέον να είναι μόνον τριμελείς. Σε συνέχεια της απόφασης αυτής εκδόθηκε αρχικώς η 220930 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Μετανάστευσης και Ασύλου (τ. Υ.Ο.Δ.Δ. 1629/16-12-2025) και, ακολούθως, ο ν. 5275/2026, με το άρθρο 47 του οποίου προβλέφθηκε ότι οι Επιτροπές συνεδριάζουν τέσσερις φορές τον μήνα υπό τριμελή σύνθεση. Ωστόσο, ενόψει της περαιτέρω επιβάρυνσης των Προέδρων των Επιτροπών οι οποίοι καλούνται να ελέγχουν το σύνολο των αποφάσεων που εκδίδει η κάθε Επιτροπή και της ανάγκης επίσπευσης στην έκδοση αποφάσεων στις υποθέσεις αυτές, θεωρούμε ότι πρέπει να προβλεφθεί ρητά, τουλάχιστον στον Κανονισμό Λειτουργίας των Επιτροπών, ότι οι τέσσερις συνεδριάσεις κατανέμονται σε δύο ημέρες, όπως ίσχυε προηγουμένως, προκειμένου να μη δυσχεραίνεται, χωρίς λόγο, η ανταπόκριση των μελών των Επιτροπών στα κύρια δικαστικά τους καθήκοντα.

B. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

1. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑΣ

Από τα ανωτέρω στοιχεία, παρατηρείται μία σταθερή μείωση του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων, η οποία ξεκίνησε μετά το 2010/2011, οπότε οι εκκρεμείς υποθέσεις στα εννέα (9) Διοικητικά Εφετεία και τα τριάντα (30) Διοικητικά Πρωτοδικεία της Χώρας είχαν αγγίξει τις

463.000, μειούμενη σταδιακά σε 357.000 υποθέσεις το 2014, 279.882 το 2016, 196.000 το 2018, 143.687 το 2020, 101.907 το 2024 και ήδη 102.185 το 2025. Επισημαίνουμε ότι από το έτος 1985 κατά το οποίο ολοκληρώθηκε, σύμφωνα με το Σύνταγμα, η δικαιοδοσία των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, έως το 2021, η εκκρεμότητα σε αυτά υπερέβαινε πάντα τις 125.000-130.000 υποθέσεις.

Η θετική, ως προς τους αριθμούς, αυτή εξέλιξη, οφείλεται:

α) Στην εντατική προσπάθεια πολλών διοικητικών δικαστών και υπαλλήλων της γραμματείας των διοικητικών δικαστηρίων, η οποία κατά τα έτη 2013-2015 και 2017-2018 είχε ως αποτέλεσμα οι περαιωθείσες κατ' έτος υποθέσεις να υπερβούν τις 120.000 ετησίως.

β) Στην αύξηση των οργανικών θέσεων των διοικητικών δικαστών κατά 222 μετά το 2008.

γ) Σε νομοθετικά μέτρα δικονομικού ιδίως χαρακτήρα, άμεσης εφαρμογής, τα οποία υιοθετήθηκαν κατά βάση με τους νόμους 3659/2008 (Α' 77) και 3900/2010 (Α' 213), αλλά και σειρά νομοθετημάτων που ακολούθησαν (ν. 4055/2012, Α' 51 - ν. 4194/2013, Α' 208, ν. 4274/2014, Α' 147 - ν. 4446/2016, Α' 240 - ν. 4509/2017, Α' 201 κ.λπ.), όπως, μεταξύ άλλων, η εισαγωγή του σημαντικού θεσμού της πιλοτικής δίκης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η συγκρότηση ειδικών τμημάτων για φορολογικές και τελωνειακές διαφορές, η σημαντική διεύρυνση των μονομελών σχηματισμών, η επέκταση του θεσμού του εισηγητή δικαστή και των διαδικασιών σε συμβούλιο και στις διοικητικές διαφορές ουσίας, η ενδοδικαστική συμβιβαστική επίλυση ορισμένων διαφορών από δημόσιες συμβάσεις, τα φίλτρα στα ένδικα μέσα, η αύξηση των δαπανημάτων (παραβόλων, διενέργειας επιδόσεων, δικαστικής δαπάνης, προκαταβολής εισφορών δικηγόρων κ.λπ.), παρεμβάσεις οι οποίες κατά την εφαρμογή τους δεν είχαν όλες τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ορισμένες δε εξ αυτών συμπύεσαν σημαντικούς δείκτες ποιότητας, όπως οι περιορισμοί

στην πρόσβαση, στις αρχές της δημοσιότητας και προφορικότητας της διαδικασίας, στην αρχή της ασφάλειας δικαίου κ.λπ. και χρήζουν επανεξέτασης.

δ) Κυρίως όμως στη δραστική μείωση των εισερχόμενων υποθέσεων κατά ποσοστό 50% περίπου σε σχέση με την εισαγωγή που είχαμε πριν το 2010, μείωση η οποία φαίνεται να αποκτά σταθερά χαρακτηριστικά. Έτσι, ενώ τα έτη 2007 και 2008 οι εισερχόμενες υποθέσεις ανέρχονταν σε 139.443 και 138.137 αντίστοιχα, περιορίζονται σε 92.441 το 2012, 73.859 το 2015, 64.890 το 2020, 65.179 το 2021, 69.759 το 2022, 67.783 το 2023, 68.226 το 2024 και 74.152 το 2025 (βλ. το υπό στοιχείο Β συνημμένο γράφημα).

2. ΣΤΑΘΕΡΗ ΜΕΙΩΣΗ ΕΙΣΡΟΩΝ - ΑΝΑΛΟΓΗ ΜΕΙΩΣΗ ΕΚΡΟΩΝ

Η εξέλιξη αυτή δεν δικαιολογεί ωστόσο τον εφησυχασμό. Αντίθετα, φανερώνει ότι οι βασικές σήμερα αιτίες καθυστέρησης, ενός πολυπαραγοντικού πράγματι φαινομένου, είναι κυρίως ενδογενείς, αφορούν δηλ. το ίδιο το σύστημα και τις εκροές του.

Η γενικότερη χαλάρωση που παρατηρήθηκε μετά την έναρξη της πανδημίας, έριξε το ποσοστό εκκαθάρισης (βλ. το υπό στοιχείο Γ συνημμένο γράφημα) από το 158 που είχε φθάσει το 2017 ως μέση τιμή για το σύνολο των διοικητικών δικαστηρίων (164 για τα Διοικητικά Πρωτοδικεία), με περαιωθείσες κατά το έτος αυτό περί τις 124.000 υποθέσεις, και το 145 το 2020 (επί 100 εισερχόμενων υποθέσεων, περαιώνονται 145), στο 112 το 2021, στο 116 το 2023, στο 108 το 2024 και στο 99,63 το 2025 (εισαχθείσες 74.152 υποθέσεις και περαιωθείσες 73.874). Σε ορισμένα μάλιστα δικαστήρια, όπως τα Διοικητικά Πρωτοδικεία Αγρινίου, Πειραιά και Σύρου, περιορίζεται σε 72 έως 75. Η πτώση αυτή του ποσοστού ετήσιας εκκαθάρισης, το

οποίο στα Διοικητικά Πρωτοδικεία αγγίζει το 91,54, προφανώς δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την παρατηρούμενη τα τελευταία έτη αύξηση του βαθμού δυσκολίας ορισμένων κατηγοριών υποθέσεων (φορολογικών κ.λπ.), ούτε, ασφαλώς, μόνον από τη συγκυριακή μεταφορά, εντός του 2025, ορισμένων κατηγοριών υποθέσεων από τον δεύτερο στον πρώτο βαθμό με τον ν. 5172/2025.

Στο σύνολο, έτσι, των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, δημοσιεύθηκαν, κατά το έτος 2025, 73.874 αποφάσεις, αντί των 84.898 το 2022 και των 123.738 το 2017 (βλ. το υπό στοιχείο Δ συνημμένο γράφημα).

Εξ αυτών, οι 18.591 είναι τύποις απορριπτικές (10.447) και αναβλητικές-προδικαστικές (8.144), ενώ στις περαιωθείσες συμπεριλαμβάνονται 4.040 καταργήσεις, 4.251 αποφάσεις για παράταση ή μη της διάρκειας διοικητικής κράτησης κατά τα άρθρα 30 παρ. 3 του ν. 3907/2011 (ήδη άρθρο 16 ν. 5226/2025) και 50 παρ. 5 του ν. 4939/2022 (βλ. τον υπ' αριθ. 8 συνημμένο πίνακα κίνησης υποθέσεων επί αντιρρήσεων κράτησης), 512 συνεκδικάσεις και 3.998 παραπεμπτικές αποφάσεις λόγω αναρμοδιότητας. Ο μέσος όρος περαιωθεισών υποθέσεων ανά Εφέτη Δ.Δ. παραμένει σχετικά σταθερός, ενώ ανά Πρωτοδίκη Δ.Δ. ανέρχεται σε 105 υποθέσεις, αντί των 114 το 2024, 131 το 2023 και 146 το 2022.

Η σημαντική μείωση των νεοεισερχόμενων υποθέσεων, με αναλογούσες ανά Εφέτη Δ.Δ. από 52 έως 88 και ανά Πρωτοδίκη Δ.Δ., στα περισσότερα διοικητικά πρωτοδικεία, 66 έως 110 υποθέσεις (βλ. τον υπ' αριθ. 3 συνημμένο πίνακα κίνησης υποθέσεων στα διοικητικά δικαστήρια για το έτος 2025), συνοδεύεται με αντίστοιχη μείωση των εξερχόμενων-περαιωθεισών υποθέσεων, σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα ασφαλώς του ελάχιστου ορίου των 210 υποθέσεων που προβλέπεται από τους οικείους Κανονισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, όριο το οποίο

είχε τεθεί στο παρελθόν ενόψει των τότε περιστάσεων (πρβλ. ΣτΕ σε Ολομέλεια και Συμβούλιο 10/2012) και διατηρείται έως και σήμερα (πρβλ. ΣτΕ σε Ολομέλεια και Συμβούλιο 28/2023, 39/2023), **χωρίς, πάντως, να πρόκειται για στόχο ρεαλιστικό, ούτε και αναγκαίο.** Έτσι, σε Διοικητικά Πρωτοδικεία όπως αυτά του Βόλου, της Λαμίας, της Πάτρας, των Τρικάλων, της Τρίπολης ή των Χανίων, **η δημοσίευση κυμάνθηκε για το έτος 2025, κατά μέσο όρο, από 62 έως 75 αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων των αναστολών, αναβλητικών-προδικαστικών, τύποις απορριπτικών και παραπεμπτικών,** ενώ και σε μεγαλύτερα Διοικητικά Πρωτοδικεία, όπως του Πειραιά, του Ηρακλείου ή της Λάρισας, μεταξύ 83 και 87. **Η μειωμένη αυτή δημοσίευση δεν συνεπάγεται, ωστόσο, και σημαντική βελτίωση ως προς τους χρόνους έκδοσης των αποφάσεων μετά τη συζήτησή τους.**

Η ανομοιογενής αυτή κατάσταση προκαλεί πιέσεις για μία αρνητική τάση εξίσωσης προς τις χαμηλότερες χρεώσεις, η οποία εκδηλώνεται και με πληθώρα αιτημάτων για εσωτερικές μετακινήσεις, με προτίμηση τα περιφερειακά δικαστήρια, ιδίως από υπηρετούντες στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, όπου ο μέσος όρος των υποθέσεων που αναλογούν σε κάθε δικαστή με τα δεδομένα εισαγωγής του 2025 ανέρχεται σε 119, αντί των 75 στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Βόλου, 66 της Λαμίας, 82 των Τρικάλων κ.ο.κ. **Η ικανοποίηση των αιτημάτων αυτών δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με βάση τα στατιστικά δεδομένα, ακόμη και εάν υφίστανται κενές θέσεις στα δικαστήρια αυτά, πλην εάν το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο αποφασίσει την αυτεπάγγελτη μετακίνηση ορισμένων δικαστικών λειτουργών που υπηρετούν σε περιφερειακά δικαστήρια για μεγάλο χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 60 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ..** Τούτο έγινε, ενόψει και της ανάγκης ενίσχυσης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών με έμπειρο δυναμικό και της διατήρησης κενών οργανικών θέσεων σε ορισμένα περιφερειακά διοικητικά δικαστήρια προκειμένου να προχωρήσουμε σε

ανακατανομή τους, με την προαναφερθείσα 14/2025 απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Παρ' όλα αυτά, το πρόβλημα δεν αντιμετωπίζεται με μία ήπια, εξ ανάγκης, σύγκλιση, μέσω αυτεπάγγελτων μεταθέσεων και μεταφοράς θέσεων, καθώς τα μέτρα αυτά προϋποθέτουν να παραμένει ένας ικανός αριθμός κενών οργανικών θέσεων και, βεβαίως, κατά τα οριζόμενα στον νόμο (άρθρο 3 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.) την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος (διετίας).

Τα προτεινόμενα με τον Οδικό Χάρτη για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (βλ. υπό Ι.Β) μέτρα της ανακατανομής οργανικών θέσεων, της αναδιάταξης των περιφερειών ορισμένων δικαστηρίων, της αποκέντρωσης ή μεταφοράς υποθέσεων από το Συμβούλιο της Επικρατείας αλλά και από τα Διοικητικά Εφετεία στα διοικητικά δικαστήρια του πρώτου βαθμού, της διεύρυνσης της κινητικότητας των δικαστών, η οποία μπορεί να υλοποιείται και μέσω της διατήρησης, κατά τη διαδικασία των προαγωγών και τοποθετήσεων, ενός αριθμού κενών οργανικών θέσεων σε ορισμένα Διοικητικά Πρωτοδικεία, με κατάλληλο προγραμματισμό ως προς τον αριθμό των εκπαιδευομένων στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, θα συνέβαλαν, σε έναν βαθμό, στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανισοκατανομής υποθέσεων μεταξύ διοικητικών δικαστηρίων και διοικητικών δικαστών και σε μια πιο σαφή εικόνα της δικαιοδοτικής ύλης που ανατίθεται σε κάθε διοικητικό δικαστήριο. Ωστόσο, μετά την υλοποίηση όσων προβλέπονται στον ν. 5028/2023 και την υλοποίηση των δύο μεγάλων έργων που είχαν αναληφθεί για τη Διοικητική Δικαιοσύνη, αφενός μεν, της εισαγωγής ενός διευρυμένου δικτύου γραφείων τηλεματικής, αφετέρου δε, της αναβάθμισης του πληροφοριακού συστήματος διοικητικής δικαιοσύνης στην πορεία πλήρους αποϋλοποίησης των διαδικασιών, θα πρέπει να δρομολογηθεί, ως οριστική επιλογή, με ένα χρονοδιάγραμμα ομαλής μετάβασης, ένα νέο σχήμα οργάνωσης της Διοικητικής Δικαιοσύνης, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των

διαδίκων, αλλά και τη δικαιότερη χρέωση των δικαστών, τον περιορισμό των συχνών μετακινήσεών τους που προκαλούν δυσλειτουργία στα δικαστήρια, τη διευκόλυνση της ασκούμενης εποπτείας και της επιθεώρησης, την καλύτερη διαχείριση από τον διευθύνοντα της δικαιοδοτικής ύλης και του υπαλληλικού προσωπικού, στο πλαίσιο του Οδηγού Επιθεώρησης του Συμβουλίου της Επικρατείας (πρακτικό 19/2023) και του Εγχειριδίου Δικαστικού Management που ετοιμάζει Ομάδα Εργασίας της Γενικής Επιτροπείας (βλ. υπό III.Γ.2.).

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ - ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Εξάλλου, παρά τη σημαντική κατά τα ανωτέρω μείωση των εκκρεμών υποθέσεων σε 102.185 κατά την 31η-12-2025, ένα υψηλό ποσοστό της τάξης περίπου του 35% αυτών (34.277 υποθέσεις), εξακολουθεί να υπερβαίνει τη διετία από τον χρόνο κατάθεσης του σχετικού ενδίκου βοηθήματος ή μέσου και μάλιστα σε κατηγορίες διαφορών που παρουσιάζουν υψηλό διακύβευμα (βλ. τον υπ' αριθ. 4 συνημμένο πίνακα παλαιότητας υποθέσεων στα διοικητικά δικαστήρια). Είναι χαρακτηριστικό, ότι ακόμη και στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά, ένα δικαστήριο με 58 οργανικές θέσεις Πρωτοδικών Δ.Δ., στο οποίο η εκκρεμότητα στις 31-12-2025 ήταν μόλις 5.871 υποθέσεις, το ποσοστό εκκαθάρισης έπεσε στο 75,73 και το 23% των υποθέσεων αυτών (1.338) ανάγονταν σε καταθέσεις που είχαν γίνει προ διετίας τουλάχιστον.

Ο εκτιμώμενος μέσος χρόνος περάτωσης των εκκρεμών υποθέσεων κατά το έτος 2025, ανέρχεται στα Διοικητικά Εφετεία σε 511,26 και στα Διοικητικά Πρωτοδικεία σε 502,41 ημέρες.

Ωστόσο, πρέπει να επισημανθούν τα ακόλουθα:

α) Ο εκτιμώμενος μέσος χρόνος περάτωσης αποτελεί συνάρτηση του συνόλου των εκκρεμών κατά το πέρας του έτους υποθέσεων προς τις περαιωθείσες εντός του ιδίου έτους, επί 365. Πρόκειται για δείκτη που φανερώνει τη δυναμική ενός δικαστηρίου **και ουδεμία σχέση έχει με τον πραγματικό χρόνο έκδοσης απόφασης**. Στις εκκρεμείς, άλλωστε, κατά το τέλος του έτους υποθέσεις, σωρεύονται και υποθέσεις από καταθέσεις που έγιναν προ πολλών ετών, χρόνος που δεν συνυπολογίζεται για την εξαγωγή αυτού του δείκτη.

β) Σε ορισμένα δικαστήρια ο εκτιμώμενος μέσος χρόνος περάτωσης των εκκρεμών υποθέσεων είναι πολύ υψηλότερος (όπως στα Διοικητικά Πρωτοδικεία Μεσολογγίου με 942,92 ημέρες, Ιωαννίνων με 888,50 ημέρες, Αγρινίου με 773,96 ημέρες, Βέροιας με 729,11 ημέρες ή Σύρου με 645,62 ημέρες).

γ) Στο πλαίσιο του κάθε δικαστηρίου, οι δύσκολες υποθέσεις κατά κανόνα καθυστερούν πολύ περισσότερο από τον εκτιμώμενο μέσο χρόνο περάτωσης.

δ) Η προσμέτρηση με το ισχύον πληροφοριακό σύστημα, πέραν των αναβλητικών και προδικαστικών αποφάσεων, και των παρατάσεων κράτησης στις περαιωθείσες υποθέσεις, δηλ. αποφάσεων που λαμβάνονται άμεσα και δεν παραμένουν εκκρεμείς, οδηγεί, σε ορισμένα δικαστήρια, ο μέσος αυτός χρόνος να αφίσταται προδήλως από τον πραγματικό χρόνο, ακόμη και αν όλες οι εκκρεμείς ήταν υποθέσεις που είχαν εισαχθεί εντός του έτους και διατηρούνταν το ίδιο ποσοστό εκκαθάρισης. Ενδεικτικά, στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Κορίνθου οι περαιωθείσες υποθέσεις ανέρχονται για το έτος 2025 σε 2.213 (συμπεριλαμβανομένων των 1.100 παρατάσεων κράτησης) και οι εκκρεμείς σε 707, γεγονός που κατεβάζει τον εκτιμώμενο μέσο χρόνο μόλις σε 116 ημέρες.

ε) Η μεταφορά ορισμένων κατηγοριών υποθέσεων από τον δεύτερο στον πρώτο βαθμό με τον ν. 5172/2025, μαζί με τις υφιστάμενες εκκρεμείς

υποθέσεις, συνεπάγεται αύξηση εισροής στα Διοικητικά Πρωτοδικεία και αντίστοιχη αύξηση περαιωθεισών υποθέσεων στα Διοικητικά Εφετεία, επηρεάζοντας τον εκτιμώμενο χρόνο περάτωσης.

Εξάλλου, όσο το ποσοστό εκκαθάρισης μειώνεται και μάλιστα κάτω του 100, η εκκρεμότητα δεν πρόκειται να εξαλειφθεί, αλλά αντίθετα θα διατηρείται και θα αυξάνεται, κατ' ακολουθίαν δε και ο εκτιμώμενος χρόνος περάτωσης των υποθέσεων. Αυτό αποτυπώνεται με σαφήνεια και στο παρακάτω πίνακα (βλ. τον υπ' αριθ. 5 συνημμένο στο παράρτημα πλήρη πίνακα ετών 2008-2025):

Έτος		Εισαχθείσες	Περαιωθείσες	Εκκρεμείς	Ποσοστό ετήσιας εκκαθάρισης	Εκτιμώμενος χρόνος περάτωσης εκκρεμών υποθέσεων
2017	Πρωτοδικεία	60.100	98.698	199.193	164,22%	736,65
	Εφετεία	18.380	25.040	36.067	136,24%	525,74
	Σύνολο	78.480	123.738	235.260	157,67%	
2020	Πρωτοδικεία	46.212	75.863	111.972	164,16%	538,73
	Εφετεία	18.678	18.463	31.715	98,85%	626,98
	Σύνολο	64.890	94.326	143.687	145,36%	
2022	Πρωτοδικεία	52.361	66.326	84.894	126,67%	467,18
	Εφετεία	17.398	18.572	33.617	106,75%	660,68
	Σύνολο	69.759	84.898	118.511	121,70%	
2023	Πρωτοδικεία	51.063	61.691	74.266	120,81%	439,40
	Εφετεία	16.720	17.251	33.086	103,18%	700,04
	Σύνολο	67.783	78.942	107.352	116,46%	
2024	Πρωτοδικεία	50.187	56.091	68.362	111,76%	444,85
	Εφετεία	18.039	17.580	33.545	97,46%	696,47
	Σύνολο	68.226	73.671	101.907	107,98%	
2025	Πρωτοδικεία	58.163	53.241	73.284	91,54%	502,41
	Εφετεία	15.989	20.633	28.901	129,04%	511,26
	Σύνολο	74.152	73.874	102.185	99,63%	

Η καθυστέρηση στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης θίγει, όπως είναι γνωστό, μία βασική συνιστώσα της δίκαιης δίκης, ταυτόχρονα δε, θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης μας, έχει έναν σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο και, βεβαίως, κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος, ενώ μας εκθέτει διεθνώς.

Στόχος μας, να εξαλείψουμε την υφιστάμενη εκκρεμότητα των διοικητικών δικαστηρίων, η οποία σε ορισμένα από αυτά, λόγω της ιδιαίτερα χαμηλής δημοσίευσης, εμφανίζει και μικρή άνοδο, ανεβάζοντας προς τούτο το ποσοστό εκκαθάρισης άνω του 100 σε όλα τα δικαστήρια και δίνοντας προτεραιότητα στις παλαιότερες με βάση τον χρόνο κατάθεσής τους υποθέσεις, ώστε να εκδικάζουμε τις περιορισμένες πια σε αριθμό νεοεισερχόμενες υποθέσεις σε σύντομο χρόνο, υπό ένα αποτελεσματικότερο δικονομικό πλαίσιο (βλ. υπό IV.A), ταυτόχρονα δε, να απεμπλακούμε από τη λογική διεκπεραίωσης και αναζήτησης εύκολων λύσεων που επικράτησε ιδίως κατά την τελευταία δεκαπενταετία, η οποία δεν δικαιολογείται σε κάθε περίπτωση και δη υπό τα σημερινά δεδομένα, βελτιώνοντας ποιοτικά το έργο μας και επαναφέροντας τη διάσκεψη και τη συλλογικότητα στα δικαστήριά μας.

Γ. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

Για την εξυπηρέτηση του απολύτως εφικτού κατά τα ανωτέρω στόχου με βάση και τα στοιχεία που έχει επεξεργαστεί η Γενική Επιτροπεία, θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και τα ακόλουθα:

1. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ

Το πρόβλημα της καθυστέρησης δεν εντοπίζεται, όπως στο παρελθόν, στο στάδιο προσδιορισμού της αρχικής δικασίμου για την υπόθεση, δεδομένου ότι το στάδιο αυτό, το οποίο είχε υπερβεί τα πέντε έτη από την ημερομηνία κατάθεσης του δικογράφου για ορισμένα Διοικητικά Πρωτοδικεία, έχει πλέον συρρικνωθεί στα περισσότερα διοικητικά δικαστήρια, σε ορισμένα εξ αυτών σε λίγους μόλις μήνες, λόγω περιορισμού του αριθμού των απροσδιόριστων υποθέσεων (στην Καλαμάτα, τη Λαμία και την Πάτρα των 6, 9 και 23 θέσεων δικαστών αντίστοιχα, παραμένουν απροσδιόριστες στις 31-12-2025 μόλις 155, 144 και 143 υποθέσεις), **συνάρτηση της μείωσης του όγκου των εισερχόμενων υποθέσεων, της αύξησης κατά 30% του αριθμού των δικαστών και, ασφαλώς, του ύψους των χρεώσεων που διενεργεί ο διευθύνων το κάθε δικαστήριο.**

Δεν εντοπίζεται, επίσης, κατά κανόνα, στο στάδιο μετά τη δημοσίευση της απόφασης, δεδομένου ότι σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις που παρείχε η Γενική Επιτροπεία με τις υπ' αριθ. πρωτ. 3309/23-11-2016 και 51/5-1-2017 οδηγίες της, η δημοσίευση δεν γίνεται πλέον (μετά και τον ν. 4055/2012) από το σχέδιο της απόφασης, αλλά από το πρωτότυπο αυτής, χωρίς δηλαδή να μεσολαβεί στάδιο καθαρογραφής και θεώρησης, με ταυτόχρονη παράδοση του πρωτοτύπου της απόφασης και σε ηλεκτρονική μορφή, ούτως ώστε, αμέσως μετά τη δημοσίευσή της, αυτή να είναι διαθέσιμη, ως ολοκληρωμένο κείμενο, στους διαδικούς, άμεσα «ορατή» στο πληροφοριακό σύστημα διοικητικής δικαιοσύνης που έχει τεθεί σε παραγωγική λειτουργία από το 2016. **Περαιτέρω, η ηλεκτρονική επίδοση αποφάσεων και κλήσεων προς το Δημόσιο, θα επιτρέψει την εξοικονόμηση χρόνου υπέρ του διαδικού και χρήματος υπέρ του Δημοσίου, λαμβανομένου υπ' όψιν και ότι στα**

περισσότερα διοικητικά δικαστήρια υπάρχει έντονη έλλειψη δικαστικών υπαλλήλων κλάδου ΥΕ Επιμελητών.

Από τα στατιστικά στοιχεία που προαναφέρθηκαν και τηρεί η Γενική Επιτροπεία, αντίθετα, προκύπτει ότι η μεγαλύτερη καθυστέρηση εκδηλώνεται πλέον στο στάδιο από τον προσδιορισμό της αρχικής δικασίμου έως την τελική συζήτηση της υπόθεσης, αλλά και στο επόμενο της συζήτησης στάδιο έως την έκδοση της απόφασης, γεγονός που παρατείνει αδικαιολόγητα την εκκρεμότητα και δη και επί υποθέσεων που ανάγονται σε καταθέσεις οι οποίες έγιναν προ πολλών ετών.

Πράγματι, πολλές από τις υποθέσεις που εισέρχονται στο δικαστικό μας σύστημα, δεν εξέρχονται από αυτό σε προσήκοντα χρόνο, γεγονός που οδηγεί συχνά σε εγκατάλειψή τους από τους διαδίκους, δικαιολογώντας οι τύποις απορριπτικές αποφάσεις να ανέρχονται ακόμη και σήμερα, που οι υποθέσεις δεν χρονοτριβούν στο στάδιο ορισμού αρχικής δικασίμου, σε ποσοστό το οποίο, για ορισμένα δικαστήρια, ξεπερνά το 20% των αποφάσεων που δημοσιεύονται. Όπως προαναφέρθηκε, στις 73.874 αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν εντός του 2025, οι 10.447 απορρίπτουν τα ένδικα βοηθήματα ή μέσα για τυπικό λόγο.

Υπάρχουν αρκετές υποθέσεις που παραμένουν επί πολλά έτη εκκρεμείς, εισαγόμενες προς εκδίκαση σε τακτή δικάσιμο, ακόμη και αν το δικαστήριο δεν είναι καθ' ύλην ή κατά τόπο αρμόδιο να τις κρίνει και όταν μάλιστα αυτό έχει ήδη κριθεί με άλλες αποφάσεις του δικαστηρίου. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθες περιπτώσεις: α) Παραπομπή το 2017 από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών στο αρμόδιο κατά τόπο Διοικητικό Πρωτοδικείο Βέροιας, αγωγής που κατατέθηκε το 2008 για αποδοχές από μη αναδρομικό διορισμό. β) Παραπομπή το 2017 από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, μετά οκτώ αναβολές, στο Διοικητικό

Εφετείο Λάρισας ως κατά τόπο αρμόδιο, ακυρωτικής διαφοράς για ποινή κράτησης τεσσάρων ημερών σε Ανθ/γό, εκκρεμούσα από το 2012. γ) Παραπομπή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Βόλου, το 2020, ενδίκου βοηθήματος που κατατέθηκε το 2014, καθώς με αυτό προσβάλλεται κανονιστική πράξη. δ) Απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Τρικάλων του 2019, επί αγωγής η οποία κατατέθηκε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών το 2004, παραπέμφθηκε το 2009 στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Τρικάλων, για να συζητηθεί το 2017. ε) Παραπομπή το 2022 από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, μετά από δύο ματαιώσεις και πέντε αναβολές, σε τριμελή σύνθεση, προσφυγής που κατατέθηκε το 2016 και, στη συνέχεια, με απόφαση του 2023, απορρίπτεται ως ανομιμοποίητη. στ) Παραπομπή το 2023 από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Μεσολογγίου στο Διοικητικό Εφετείο Πατρών, υπόθεσης η οποία κατατέθηκε το 2008 και προσδιορίστηκε σε δικάσιμο το 2016. ζ) Το ίδιο Δικαστήριο παραπέμπει το 2022 υπόθεση του 2013, μετά οκτώ αναβολές, στην τριμελή σύνθεση και με απόφαση του 2023 την παραπέμπει ακολούθως στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Πατρών. η) Παραπομπή το 2021 από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών υπόθεσης του 2016 σε τριμελή σύνθεση και με απόφαση του 2023 παραπομπή στη συνέχεια στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, κ.ο.κ. **Η αξιοποίηση της συνοπτικής εν συμβουλίω διαδικασίας**, κατά κοινή ομολογία, ιδιαίτερα επιτυχούς, παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα, **καίτοι το σύστημά μας παρουσιάζει έντονη ασάφεια ως προς τον καθορισμό της αρμοδιότητας**, καθώς ο δικαστής επιλαμβάνεται κατά κανόνα ενώ έχει ήδη οριστεί τακτή δικάσιμος. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά το έτος 2025, ο αριθμός των παραπεμπτικών λόγω αναρμοδιότητας υποθέσεων ανήλθε σε **3.998**. **Ενδεικτικά, κατά το ίδιο έτος, στο Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, σε σύνολο 379 παραπεμπτικών αποφάσεων, μόνον οι 43 εκδόθηκαν κατά την εν λόγω διαδικασία, ενώ στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, σε σύνολο 921 τέτοιων αποφάσεων, μόνον οι 100, με την επιφύλαξη βεβαίως και**

αυτών που παραπέμπονται άμεσα με πράξη του διευθύνοντος το δικαστήριο (παρ. 10 άρθρου 126Α ΚΔΔ). Συναφώς, η πρόβλεψη στους οικείους Κανονισμούς των δικαστηρίων ότι οι αποφάσεις που εκδίδονται κατά την εν συμβουλίω διαδικασία, θα υπολογίζονται κατά το ήμισυ στη χρέωση των δικαστών, συνιστά ασφαλώς αντικίνητρο για την ενεργοποίηση της διαδικασίας αυτής, με την οποία θα μπορούσαν να εξεταστούν άμεσα και υποθέσεις, για τις οποίες έχει επιλυθεί αμετακλήτως το κρίσιμο νομικό ζήτημα χωρίς περαιτέρω αμφισβητήσεις.

Για πολλές άλλες, παρατηρείται απλώς η διαρκής μετακύλιση τους εντός του συστήματος, με πολλαπλές αναβολές και σωρεία προδικαστικών ή αναβλητικών αποφάσεων. Από τις 73.874 αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν εντός του 2025, 8.144 είναι αναβλητικές και προδικαστικές, ενώ 28.583 προσδιορισμένες προς συζήτηση υποθέσεις αναβλήθηκαν τουλάχιστον μία φορά επί έδρας.

Το φαινόμενο αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους. Μεταξύ αυτών, η μη ανταπόκριση της Διοίκησης ως προς την έγκαιρη προσκόμιση του διοικητικού φακέλου, καθώς και οι εκκρεμείς ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας διαδικασίες πρότυπης δίκης κατά το άρθρο 1 του ν. 3900/2010.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999), αφενός μεν, οι αναβολές δικαιολογούνται μόνον για σπουδαίο λόγο και πλέον, μετά το άρθρο 22 του ν. 5028/2023, και με καταχώρηση του λόγου της αναβολής, με ειδική αιτιολογία, στο οικείο πρακτικό (άρθρο 135 του Κώδικα), αφετέρου δε, με τον ν. 4446/2016 έχει εισαχθεί και στις διαφορές ουσίας ο ιδιαίτερα σημαντικός θεσμός του εισηγητή δικαστή, με συγκεκριμένα καθήκοντα (άρθρο 128B του Κώδικα), στα οποία συμπεριλαμβάνεται η συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων στοιχείων και η διενέργεια των αναγκαίων διαδικαστικών πράξεων, πριν η υπόθεση εισαχθεί σε συζήτηση (βλ.

αναλυτικότερα για τον θεσμό αυτόν, υπό IV.A). Η περίπτωση, εξάλλου, της μη διαβίβασης του διοικητικού φακέλου αντιμετωπίζεται (άρθρο 129) με την παρεχόμενη στο δικαστήριο δυνατότητα να προχωρήσει στην εκδίκαση της υπόθεσης εφόσον μπορεί από τα υπάρχοντα στοιχεία να σχηματίσει δικανική πεποίθηση για την αλήθεια των ισχυρισμών των διαδίκων (βλ. ενδεικτικά, ΔΠρ Αθηνών 4138, 9115, 10899, 11463/2025, ΔΠρ Θεσσαλονίκης 761/2025, ΔΠρ Πειραιά 2427/2025, ΔΠρ Κορίνθου 183/2025, ΔΠρ Πατρών 330/2025 κ.ά., για τη συναγωγή τεκμηρίου ομολογίας ως προς την πραγματική βάση των προβληθέντων από τον ενεργητικώς νομιμοποιούμενο διάδικο ισχυρισμών λόγω μη προσκόμισης του διοικητικού φακέλου) και, επί αδικαιολόγητης παράλειψης ή εκπρόθεσμης διαβίβασης, να καταλογίσει σε βάρος της αρχής χρηματική ποινή και να ζητήσει την άσκηση πειθαρχικής δίωξης σε βάρος των υπευθύνων υπαλλήλων. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον συστηματικά μία Υπηρεσία αδυνατεί να αποστέλει τον διοικητικό φάκελο σε πληθώρα υποθέσεων, όπως συνέβη με τον e-ΕΦΚΑ, ο διευθύνων το δικαστήριο δεν θα πρέπει να προσδιορίζει μαζικά υποθέσεις στις οποίες αντιμετωπίζεται το ίδιο πρόβλημα, με αποτέλεσμα να αναβάλλονται με δικαστική απόφαση, μετά τη συζήτησή τους στο ακροατήριο.

Αναφορικά με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης, η οποία δεν θα πρέπει, κατά τα προτεινόμενα κατωτέρω (βλ. υπό IV.A), να ενεργοποιείται με πρωτοβουλία του ίδιου του διαδίκου, χωρίς το ζήτημα να έχει διέλθει προηγουμένως από το φίλτρο του φυσικού δικαστή στον οποίο έχει ανατεθεί η εκδίκαση της υπόθεσης κατά το Σύνταγμα και τον νόμο και ο οποίος θα προσδιορίσει με σαφήνεια και το αντικείμενο της ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δίκης, είναι προφανές ότι αυτή επιβάλλεται να ολοκληρώνεται το συντομότερο δυνατόν και, πάντως, να μην υπερβαίνει ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Υπενθυμίζουμε ότι ο ν. 3659/2008 έθετε δίμηνη προθεσμία προς τούτο, ενώ κατά τα ισχύοντα στο γαλλικό πρότυπο στο οποίο παρέπεμπε το πρακτικό 6/2000 της Διοικητικής Ολομέλειας του

Συμβουλίου της Επικρατείας, προβλέπεται προθεσμία τριών μηνών προκειμένου το γαλλικό Συμβούλιο Επικρατείας να αποφανθεί επί του σχετικού αιτήματος, άλλως παύει το ανασταλτικό αποτέλεσμα για το δικαστήριο που καλείται να κρίνει το κρίσιμο νομικό ζήτημα (άρθρο L113-1 του CJA). Συνεκτιμωμένων των περιστάσεων, καταβάλλεται μία σημαντική προσπάθεια για την επίσπευση εκδίκασης των εν λόγω υποθέσεων, ώστε να περιοριστεί ο όγκος των συναφών που εκκρεμούν στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια. Σήμερα εκκρεμούν σε αυτά 2.364 υποθέσεις λόγω εισαγωγής των σχετικών νομικών ζητημάτων με τη διαδικασία του άρθρου 1 του ν. 3900/2010 στο Συμβούλιο της Επικρατείας, εκ των οποίων οι 747 μετά από πράξη της αρμόδιας τριμελούς Επιτροπής και οι 1.617 μετά από προδικαστικό ερώτημα κατά τις παραγράφους 1 και 2 αντίστοιχα του εν λόγω άρθρου, με τις 1.691 από αυτές να τελούν ακόμη σε καθεστώς αναστολής. Παρατηρείται, ωστόσο, και στην περίπτωση αυτή και μάλιστα στο μεγαλύτερο διοικητικό δικαστήριο της Χώρας, να έχουν προσδιοριστεί υποθέσεις σε τακτή δικάσιμο, μετά την εισαγωγή συναφούς υπόθεσης σε πρότυπη δίκη, καίτοι κατά το άρθρο 1 του ν. 3900/2010 είναι υποχρεωτική η αναστολή εκδίκασής τους, με συνέπεια να εκδίδεται ανασταλτική απόφαση και, μετά την επανεισαγωγή της σε δικάσιμο, σε συνέχεια της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας που επιλύει το συναφές κρίσιμο νομικό ζήτημα και ενώ έχει παρέλθει διάστημα αρκετών ετών, να εκδίδεται παραπεμπτική απόφαση λόγω αναρμοδιότητας ή προδικαστική για συμπλήρωση στοιχείων φακέλου, χωρίς να έχει επιληφθεί, όσο εκκρεμεί η πρότυπη δίκη, εισηγητής δικαστής.

Περαιτέρω, **διαπιστώνονται αρκετές κάκιστες πρακτικές** που καθίστανται εφικτές ενόψει συγκεκριμένων ρυθμίσεων του ισχύοντος Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, οι οποίες προκαλούν αδικαιολόγητες παρατάσεις του σταδίου της προδικασίας. Μεταξύ αυτών, τα επαναλαμβανόμενα αιτήματα εξαίρεσης δικαστών, η κατάθεση δικογράφων, σε φορολογικές ιδίως υποθέσεις, σε καθ' ύλην αναρμόδιο δικαστήριο ή η

σώρευση στο ίδιο δικόγραφο περισσότερων προσφευγόντων/εναγόντων, καίτοι υφίσταται πάγια νομολογία του δικαστηρίου για έλλειψη κατά τόπο αρμοδιότητάς του, με αποτέλεσμα να ακολουθεί η έκδοση παραπεμπτικών αποφάσεων που καθυστερούν τη διαδικασία και επιβαρύνουν τη γραμματεία με την αναπαραγωγή και αποστολή φακέλων δικογραφίας στα αρμόδια δικαστήρια, η κατάθεση εγγράφων την προτεραία ή και κατά τη συζήτηση της υπόθεσης με αίτημα αναβολής, η υποβολή νέου αιτήματος για έκδοση προσωρινής διαταγής μετά παραίτηση και εκ νέου άσκηση αιτήσεως αναστολής, η εκ συστήματος σύντμηση από τους διευθύνοντες της προθεσμίας επίδοσης αντιγράφου του δικογράφου και κλήσης για συζήτηση, χωρίς να συντρέχουν οι εξαιρετικοί λόγοι που απαιτεί ο δικονομικός νομοθέτης, οδηγώντας σε βέβαιη αναβολή της συζήτησης ενόψει αδυναμίας έγκαιρης προσκόμισης του διοικητικού φακέλου κ.λπ.

Με την υιοθέτηση του σχεδίου νέου Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας που συνέταξε Ομάδα Εργασίας της Γενικής Επιτροπείας, προτείνεται ένα εμπροσθοβαρές δικονομικό σύστημα, με το οποίο επιδιώκεται, μεταξύ άλλων, όπως αναλύεται στο οικείο κεφάλαιο (βλ. υπό IV.A και IV.Γ.2), να συντομευθεί δραστικά το στάδιο της προδικασίας, με συγκεκριμένες παρεμβάσεις.

Εξάλλου, καίτοι δεν υφίσταται πίεση από την εισροή υποθέσεων και η ετήσια χρέωση/συζήτηση υποθέσεων ανά δικαστή έχει περιοριστεί αισθητά, παρατηρούνται καθυστερήσεις και στο στάδιο μετά την τελική συζήτηση των υποθέσεων, όταν αυτές βρίσκονται ήδη «εις χείρας» δικαστών. Οι καθυστερήσεις αυτές, πέραν του οκταμήνου από τον χρόνο της συζήτησης, που κατά τον νόμο αποτελεί το απώτατο χρονικό όριο εντός του οποίου πρέπει να δημοσιεύεται μια απόφαση (άρθρα 59 παρ. 9 και 109 παρ. 2 περ. ε' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), η υπέρβαση του οποίου συνεπάγεται τον χαρακτηρισμό της καθυστέρησης ως αδικαιολόγητης με τις εντεύθεν συνέπειες, **εντοπίζονται σε μεγαλύτερο αριθμό δικαστών σε σχέση με το παρελθόν,**

ανερχόμενες κατά την 31η-12-2025 σε 4.886 υποθέσεις. Η Γενική Επιτροπεία, παράλληλα με τις οχλήσεις που απευθύνει στους καθυστερούντες δικαστές, έχει αναπτύξει μία τακτική επικοινωνία με τους διευθύνοντες τα δικαστήρια, προκειμένου οι τελευταίοι να αναλάβουν έναν πιο ενεργό ρόλο στο ζήτημα αυτό, παρακολουθώντας και τον μακρύ χρόνο που κατά κανόνα έχει μεσολαβήσει από την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος έως τον χρόνο της συζήτησης και, μέσα από μία εξατομικευμένη αντιμετώπιση, να παραχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Είναι προφανές ότι η εποπτεία, η οποία προβλέπεται να ασκείται από διαφορετικά επίπεδα κατά το άρθρο 23 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., πρέπει να είναι συντονισμένη, ώστε να αποφεύγονται διαφοροποιημένα ή και αντιφατικά μεταξύ τους μηνύματα και να διασφαλίζεται πλήρως η αποτελεσματικότητά της, χωρίς να συρρικνώνεται ο ρόλος των κατώτερων επιπέδων, ούτε όμως και να περιορίζεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται, κατ' αποκλειστικότητα, σε κάποιο από αυτά, όπως η αρμοδιότητα του Γενικού Επιτρόπου να κρίνει, δυνάμει του άρθρου 194 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, το δικαιολογημένο ή μη της καθυστέρησης δημοσίευσης απόφασης μετά τη συμπλήρωση οκταμήνου από τη συζήτηση της υπόθεσης και να αποφασίσει την εκ νέου συζήτησή της. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, εφόσον δεν υπάρχει ανταπόκριση εκ μέρους του δικαστή, θα πρέπει το Συμβούλιο της Επικρατείας να λάβει άμεσες αποφάσεις, ασκώντας τις αρμοδιότητες που του αναθέτει ο συνταγματικός και ο κοινός νομοθέτης (Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.). Θεωρούμε, πάντως, ότι επείγει μία ρύθμιση εθελουσίας εξόδου για όσους δικαστικούς λειτουργούς αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας που τους εμποδίζουν στο έργο τους.

Αξίζει, στο σημείο αυτό, να επισημανθεί ότι, παρά τον υψηλό αριθμό των αναβλητικών αποφάσεων και των καθυστερήσεων πέραν της διετίας, οι αιτήσεις των διαδίκων για δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης του ευλόγου χρόνου σε όλα τα Τακτικά Διοικητικά

Δικαστήρια, είναι αναλογικά λιγοστές, ανερχόμενες, από την ισχύ του ν. 4055/2012 που εισήγαγε το σχετικό ένδικο βοήθημα, έως 31-12-2025, μόλις σε 559, με επιδικασθέν συνολικό ποσό 805.720 ευρώ (βλ. τον υπ' αριθ. 6 συνημμένο πίνακα).

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΩΝ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ:

ΣΤΗ ΡΟΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΤΗ ΔΙΚΑΙΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ,

ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Τα ανωτέρω αναδεικνύουν τον σημαντικότερο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι έχοντες την ευθύνη της διεύθυνσης των δικαστηρίων, αλλά και οι πρόεδροι των τμημάτων, στο πλαίσιο μιας ορθολογικής διαχείρισης των ροών των υποθέσεων, με τη συνδρομή πλέον, για τα μεγάλα τουλάχιστον δικαστήρια, και των υπαλλήλων του κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου. Στο επίπεδο, άλλωστε, της οργανικής τους μονάδας, βρίσκονται εγγύτερα στους δικαστές και γνωρίζουν καλύτερα από όλους τις δεξιότητές τους, αλλά και τις δυσκολίες που τυχόν αντιμετωπίζουν.

Προς τούτο οφείλουν, ασκώντας την κατά το άρθρο 23 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. εποπτεία, να παρακολουθούν τον χρόνο κατάθεσης του αρχικού δικογράφου, τις τυχόν χορηγηθείσες αναβολές και περαιτέρω καθυστερήσεις σε όλα τα στάδια της δίκης, την ταξινόμηση των υποθέσεων με βάση την ελάσσονα ή μείζονα σημασία τους, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τη βούληση του νομοθέτη για την κατά προτεραιότητα εκδίκασή τους, ή τη συνάφειά τους με άλλες εκκρεμείς υποθέσεις, η οποία καθίσταται ευχερής μετά και το εισαχθέν προς τον σκοπό αυτό με τον ν. 4055/2012 (άρθρα 41 και 48), μέτρο της συνοπτικής

έκθεσης του δικογράφου, **την άμεση αξιοποίηση των εν συμβουλίω διαδικασιών, το αποτέλεσμα της παρασχεθείσας προσωρινής προστασίας με την επίκαιρη εκδίκαση των αιτήσεων αναστολής μετά τη χορήγηση προσωρινής διαταγής, η οποία κατά μέσο όρο υπερβαίνει το 77% των σχετικών αιτημάτων, αλλά και την εφαρμογή της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 4446/2016, που προστέθηκε ως παρ. 6 στο άρθρο 202 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, η οποία επιβάλλει, σε περίπτωση χορήγησης αναστολής εκτέλεσης από το δικαστήριο, η υπόθεση να προσδιορίζεται κατά προτεραιότητα, εντός έτους (και, στις φορολογικές και τελωνειακές διαφορές, εντός έξι μηνών) από την έκδοση της απόφασης επί της αιτήσεως αναστολής κ.λπ., γενικότερα δε, να ασκούν με αποτελεσματικό και αμερόληπτο τρόπο την εποπτεία τους και να εφαρμόζουν πρώτοι αυτοί, πιστά τον νόμο και τους οικείους Κανονισμούς. Τούτο επιβάλλεται πρωτίστως για τις αιρετές διοικήσεις, καθώς, η αδυναμία ή η άρνηση ανταπόκρισής τους στις εν λόγω υποχρεώσεις τους, πέραν των λοιπών αρνητικών συνεπειών, θα έθετε εν αμφιβόλω την ίδια την αξιοπιστία του δικαστικού σώματος για τη συμμετοχή του στη διαδικασία επιλογής όσων προΐστανται της δικαιοσύνης και των επί μέρους μονάδων της.**

Σε προηγούμενες εκθέσεις μας (έτους 2016 και μεταγενέστερες) είχαμε επισημάνει περιπτώσεις κατά τις οποίες υποθέσεις υψηλού διακυβεύματος παρέμεναν απροσδιόριστες ακόμη και μετά 15ετία, όπως επίσης και αριθμός υποθέσεων για τις οποίες, ενώ είχαν εκδοθεί προδικαστικές αποφάσεις, δεν είχε ορισθεί δικάσιμος για περαιτέρω συζήτησή τους, καθόσον οι υποθέσεις εμφανίζονταν ως νεοεισερχόμενες στα τηρούμενα από το κάθε δικαστήριο στοιχεία, με αποτέλεσμα να προτιμώνται για προσδιορισμό άλλες που φέρονταν προγενέστερες αυτών. **Αντίθετα, στα δικαστήρια τα οποία έτυχαν ορθολογικής διαχείρισης από τους εκάστοτε διευθύνοντες, τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά.**

Σημαντικός, εξάλλου, είναι ο ρόλος του διευθύνοντος τόσο για τη διασφάλιση της συλλογικότητας στη λειτουργία του δικαστηρίου, όσο και για τη δίκαιη αντιμετώπιση των δικαστικών λειτουργιών που υπηρετούν σε αυτό και την αποφυγή ευνοϊκών καταστάσεων. Μακροχρόνιες τοποθετήσεις σε τμήματα με αντικείμενα μειωμένου βαθμού δυσκολίας ή με υποθέσεις στις οποίες αναδεικνύονται συστηματικά ζητήματα απαραδέκτου, χρεώσεις υποθέσεων από ομάδες που εμφανίζουν τα ίδια θέματα, μειωμένες χρεώσεις ή και απαλλαγές από τη χρέωση ενόψει προαγωγής ή αιτημάτων μετάθεσης, καίτοι άλλοι δικαστές με λιγότερες εκκρεμότητες αποκλείονται, ανασυζητήσεις για «σοβαρό λόγο» και χωρίς να ελεγχθεί το δικαιολογημένο ή μη της καθυστέρησης από τον Γενικό Επίτροπο κ.λπ. συνιστούν ευνοϊκές μεταχειρίσεις, που προκαλούν αδικίες και αντιπαραθέσεις μεταξύ των δικαστών και εν δυνάμει μπορεί να συνεπάγονται εσωτερικές εξαρτήσεις. Οι διευθύνοντες είναι, άλλωστε, αυτοί που, όπως επισημαίνει το ΕΔΔΑ (ΕΔΔΑ, 22.12.2009, Parlov-Tkalcic §86, ΕΔΔΑ, 6.10.2011, Agrokompleks §137), καλούνται να διασφαλίζουν την εσωτερική ανεξαρτησία του δικαστή. Η **ανάθεση των υποθέσεων βάσει αλγορίθμου** που προβλέφθηκε με το άρθρο 4 του ν. 5119/2024 (με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 20 του π.δ. 18/1989) για την ίση κατανομή τους σε κάθε Πάρεδρο και Εισηγητή του Συμβουλίου της Επικρατείας, αποτελεί **ασφαλώς ένα αντικειμενικό σύστημα κατανομής που συμβάλλει στη δικαιότερη αξιολόγηση των δικαστών, ενόψει και των επιφυλάξεων που διατυπώθηκαν για την υλοποίηση της περ. β' της παρ. 5 του άρθρου 19 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.** Στη διάταξη αυτή, ειδικότερα, ορίζεται ότι «προς τον σκοπό της ισομερούς κατανομής υποθέσεων, με τον κανονισμό θεσπίζεται σύστημα με το οποίο κατατάσσονται οι υποθέσεις, ανάλογα με τη σοβαρότητα και τη δυσχέρειά τους, υποχρεωτικά και αποκλειστικά από το ένα (1) που αντιστοιχεί στην λιγότερο απαιτητική έως το πέντε (5) που αντιστοιχεί στην πιο απαιτητική».

Στη Χώρα μας, η λειτουργία της διοικητικής δικαιοσύνης ακολουθεί το λεγόμενο «γραφειοκρατικό» πρότυπο οργάνωσης, με βασικό στοιχείο του την αρχαιότητα και έμφαση στην επιβαλλόμενη από το Σύνταγμα ανεξαρτησία του δικαστή (για τη διάκριση των δικαστικών συστημάτων σε «γραφειοκρατικά» και «επαγγελματικά», βλ. Εταιρία Δικαστικών Μελετών, Συμβολή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 113 - 114, 123, 133 και σελ. 138 για τη διάκριση μεταξύ Διοίκησης και Διεύθυνσης των δικαστηρίων), χωρίς, παράλληλα, να τίθενται στόχοι συναρτώμενοι με την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος ως συνόλου, καίτοι αυτό καλείται να διασφαλίσει μία αποτελεσματική δικαστική προστασία.

Η ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου των διευθυνόντων τα δικαστήρια είχε επισημανθεί ήδη στην Έκθεση για τον 4ο Κύκλο Αξιολόγησης της Χώρας μας που υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της Ομάδας Χωρών του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στη Διαφθορά (GRECO) τον Ιούνιο του 2015 (διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: www.coe.int/greco). Αφορά τόσο τους αιρετούς, που εκλέγονται από τις οικείες Ολομέλειες στα έξι μεγάλα διοικητικά δικαστήρια της χώρας (Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πειραιά, πρώτου και δεύτερου βαθμού αντίστοιχα), όσο και αυτούς που αναλαμβάνουν, με μόνο κριτήριο την αρχαιότητα, καθήκοντα διευθύνοντος, απλώς και μόνον ενόψει της τοποθέτησής τους σε ένα δικαστήριο με την απόφαση περί προαγωγής τους στον βαθμό του προέδρου, συχνά για διάστημα μόλις μιας διετίας που θεωρείται κατά τη νομολογία του Α.Δ.Σ.Δ.Δ. (αποφάσεις 11/2025, 40/2024, 39/2022, 18/2020 κ.ά.) ως ο καταρχήν ελάχιστος χρόνος παραμονής. **Ο σφαιρικός ρόλος των διευθυνόντων, αναδεικνύεται για πρώτη φορά στη Χώρα μας με τον νέο Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. του 2022 και το πλαίσιο οδηγιών, πρακτικών και κατευθύνσεων επιθεώρησης της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (πρακτικό 19/2023), με την εισαγωγή, μετά από 30 έτη εφαρμογής του αιρετού συστήματος που ισχύει από**

το 1993, ειδικών κριτηρίων αξιολόγησης (άρθρο 102 ν. 4938/2022) και υποχρέωσης υποβολής σχετικής έκθεσης απολογισμού του έργου τους [σχετ. και η Γνώμη αρ. 19 (2016) του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Δικαστών (CCJE), της 10ης Νοεμβρίου 2016, ως προς τον ρόλο των Προέδρων των δικαστηρίων], **χωρίς πάντως να προβλέπονται κίνητρα για τον κατέχοντα θέση ευθύνης διευθύνοντα που αξιολογείται θετικά** (βλ. Μεταρρύθμιση σε τρεις κρίσιμους τομείς του δικαστικού συστήματος, εκδ. διανέοσις, 2021 σελ. 19) **και, αντίστοιχα, συνέπειες (μεταξύ αυτών και η δυνατότητα άμεσης αντικατάστασής του) εφόσον η αξιολόγηση είναι αρνητική** ή, πόσο μάλλον, όταν εκκρεμεί σε βάρος του διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στην οριστική του παύση.

Η εξέλιξη αυτή ακολουθεί την παρατηρούμενη διεθνώς σταδιακή στροφή προς μία διαχειριστική σύλληψη της ποιότητας της δικαιοσύνης, κατά την οποία, το ενδιαφέρον δεν επικεντρώνεται πλέον μόνον στον πρώτο και βασικό πυλώνα της δικαιοσύνης που είναι ο δικαστής και στην απόφαση που εκδίδει, αλλά εκτείνεται και στο σύστημα, την παρεχόμενη από τη δικαιοσύνη δημόσια υπηρεσία και στη συλλογική ευθύνη διαχείρισής του. Ένα σύστημα που διέπεται από βασικές αρχές διοίκησης, προσαρμοσμένες στο ιδιαίτερο συνταγματικό πλαίσιο και στις λοιπές ιδιομορφίες των δικαστηρίων, προϋποθέτει προγραμματισμό και στοχοθεσία, οργάνωση ανθρώπινου δυναμικού και αξιοποίηση υποδομών, διεύθυνση και συντονισμό με ιεράρχηση προτεραιοτήτων, καθώς και έλεγχο για τον εντοπισμό των αποκλίσεων από το οργανωτικό σχέδιο, την ανεύρεση και διάγνωση των αιτίων, τις κατάλληλες παρεμβάσεις. Ένα σύστημα που έχει εισροές και οφείλει να έχει αντίστοιχες εκροές, οι οποίες όμως πρέπει σε κάθε περίπτωση να υλοποιούνται κατά τον νόμο και με μέσα που δεν θίγουν τις θεμελιώδεις αρχές της δίκαιης δίκης.

Προκειμένου να ενισχύσει τον κρίσιμο αυτόν ρόλο, στη λογική της ομοιομορφίας και της στήριξης των διευθυνόντων που

αναλαμβάνουν το πρώτον να ασκήσουν καθήκοντα διεύθυνσης, χωρίς να έχουν τύχει κάποιας ειδικής προς τούτο επιμόρφωσης, καθώς και της βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων προς τους πολίτες δικαστικών υπηρεσιών, η Γενική Επιτροπεία, με την υπ' αριθ. πρωτ. 347/24-1-2025 Πράξη του Γενικού Επιτρόπου, έχει συγκροτήσει Ομάδα Εργασίας για τη σύνταξη Εγχειριδίου Διεύθυνσης Δικαστηρίων (δικαστικού management) για τη διοικητική δικαιοσύνη.

3. ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ

Η κατά το Σύνταγμα ιεραρχική διάρθρωση του δικαστικού σώματος και η αδυναμία του νομοθέτη να παρεμβαίνει με ειδικές διατάξεις προς ανατροπή της εκάστοτε, υπό των οργάνων της Διοίκησης της Δικαιοσύνης, διαμορφούμενης σειράς αρχαιότητας των δικαστικών λειτουργών, έχει επισημανθεί από τη νομολογία (βλ. ΑΠ γνμδ 61/1993 και ΣτΕ 13/2004 σε Ολομέλεια και Συμβούλιο· πρβλ. ΣτΕ 2512/2016 Ολομ. σκ. 8 - 9). Τούτο, όχι απλώς δεν αποκλείει, αλλά, αντιθέτως, **επιβάλλει, η αρχαιότητα να συμπορεύεται με τη συνταγματική αρχή της αξιοκρατίας**, να συνοδεύεται δηλαδή και από μία ουσιαστική και όχι ισοπεδωτική αξιολόγηση, σε όλα τα επίπεδα και ανάλογα με τις απαιτήσεις της κάθε θέσης. Άλλωστε, η θέση του κάθε δικαστή στην επετηρίδα, είναι το αποτέλεσμα μιας αξιοκρατικής επιλογής στο πλαίσιο του διενεργούμενου εισαγωγικού διαγωνισμού και της διαδικασίας αποφοίτησης από την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών. Σύμφωνα, μάλιστα, με τη νομολογία (ΣτΕ 1566/2016, σκ. 6), «η κατοχυρούμενη στο άρθρο 87 παρ. 1 του Συντ. λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών, στην οποία θεμελιώνεται σειρά εγγυήσεων που περιβάλλουν όλη τη σταδιοδρομία τους,

ήδη από την πρώτη τοποθέτησή τους, συνεπάγεται αυξημένες εγγυήσεις αξιοκρατικής επιλογής των δικαστών, καθώς αυτή έχει πρόδηλη και καθοριστική σημασία για τη στελέχωση ανεξάρτητης Δικαιοσύνης». **Η ανεξαρτησία του δικαστή, προϋποθέτει όμως πάντοτε και τη λογοδοσία**, καθώς, όπως προσφυώς έχει διατυπωθεί (βλ. αποφάσεις Α.Δ.Σ.Δ.Δ. 11/μελούς συνθ. 25/2016, 3/2013), οι εγγυήσεις προσωπικής ανεξαρτησίας τίθενται για την εκτέλεση του δικαστικού έργου και όχι για την παραμέλησή του. Κατά τη Γνώμη δε αρ. 17 του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Δικαστών (CCJE) του 2014, «για την αξιολόγηση του έργου των δικαστών, την ποιότητα της δικαιοσύνης και τον σεβασμό της δικαστικής ανεξαρτησίας», η αξιολόγηση των δικαστών, σε ατομικό επίπεδο, συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας του δικαστικού συστήματος εν γένει και συνιστά μορφή λογοδοσίας της δικαιοσύνης προς τους πολίτες και την κοινωνία.

Με τον νέο Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. και το προαναφερθέν πλαίσιο οδηγιών, πρακτικών και κατευθύνσεων επιθεώρησης (πρακτικό 19/2023 της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας), εισάγεται ένα αναβαθμισμένο ενιαίο πλαίσιο επιθεώρησης και ελέγχου για τη διασφάλιση του ίσου μέτρου και της αποτελεσματικότητας της επιθεώρησης. Με αυτό τίθενται, μεταξύ άλλων, ορισμένες γενικές αρχές και κατευθύνσεις για την επιθεώρηση των δικαστών και των δικαστηρίων και παρέχονται συγκεκριμένες οδηγίες και καλές πρακτικές, διακριτά για την επιθεώρηση των δικαστηρίων, των διευθυνόντων αυτά, των προέδρων των τμημάτων και των δικαστών. Συνοδεύεται δε από οκτώ παραρτήματα, τα οποία αφορούν την κατάταξη των υποθέσεων ανάλογα με τη σοβαρότητα και τη δυσχερεία τους με βάση διαδικασία που προβλέπεται να αποτυπωθεί στους οικείους Κανονισμούς των δικαστηρίων, τα αναγκαία για τη διενέργεια της επιθεώρησης στατιστικά στοιχεία, το υπόδειγμα έκθεσης απολογισμού του διευθύνοντος, τα πρότυπα έντυπα εκθέσεων επιθεώρησης ανά κατηγορία

επιθεωρουμένων και την εξειδίκευση των χαρακτηρισμών της εξαβάθμιας κλίμακας αξιολόγησης.

Παρά την αναβάθμιση και την ομοιομορφία της επιθεώρησης που επιδιώκονται με το πιο πάνω πλαίσιο, ζητούμενο παραμένει κατά πόσο αυτό μπορεί να διασφαλίσει στην πράξη μία ουσιαστική και σε βάθος αξιολόγηση, ώστε να αποτυπώνεται η πραγματική εικόνα για το δικαστήριο και τον κάθε δικαστή. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα πολλαπλά κριτήρια αξιολόγησης του νόμου και τις αναλυτικότερες οδηγίες που θέτει το εν λόγω πλαίσιο, πρόκειται, πράγματι, για έργο ιδιαίτερα δυσχερές για έναν επιθεωρητή, ο οποίος, ακόμη και αν πληροί τα ειδικά προσόντα και τις δεξιότητες που απαιτούνται για θέματα διοίκησης, επιθεώρησης και αξιολόγησης, καλείται να επιθεωρεί μεγάλο αριθμό δικαστικών λειτουργών σε μία από τις τέσσερις μόνον περιφέρειες επιθεώρησης των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (άρθρο 98 παρ. 1 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), να μετακινείται μεταξύ περισσότερων πόλεων και, ταυτόχρονα, να μην απαλλάσσεται πλήρως από τα δικαιοδοτικά του καθήκοντα. Μια ουσιαστική αξιολόγηση είναι όμως αναγκαία, προκειμένου να μην δημιουργούνται αδικίες και να αμφισβητείται έτσι η επιθεώρηση ως θεσμός που συμβάλλει στην εμπέδωση της αξιοκρατίας εντός του δικαστικού σώματος και στην ανάδειξη των αρίστων και δη μετά τον ν. 4055/2012 (άρ. 93), ο οποίος εισάγει την, καταρχήν, κατ' απόλυτη εκλογή προαγωγή των δικαστικών λειτουργών και στους κατώτερους βαθμούς (Α.Δ.Σ.Δ.Δ. 42/2016, 39/2015, 30/2014 κ.λπ.), λειτουργώντας αρνητικά, ενόψει και της ευνοϊκής, κατά τα ανωτέρω, μεταχείρισης που μπορεί να έχουν ορισμένοι δικαστές από τους διευθύνοντες, στην παραγωγικότητα των υπολοίπων και στη γενικότερη διάθεση προσφοράς στην Υπηρεσία.

Είναι γεγονός ότι κακές πρακτικές που αφορούσαν διαχείριση παλαιών υποθέσεων ή υποθέσεων που επανεισάγονταν στο δικαστήριο μετά από προδικαστικές αποφάσεις ή τον τρόπο ορισμού και αντικατάστασης,

παρά τα οριζόμενα στον νόμο, ήτοι μόνον λόγω κωλύματος, του εισηγητή δικαστή και την κατανομή των υποθέσεων επί της έδρας και μάλιστα με διακοπή της συνεδρίασης μετά την προεκφώνιση ή μετά την έδρα, χωρίς να γνωρίζει ο διάδικος τον φυσικό του δικαστή, ή αιτήσεις αναστολών που παρέμεναν εκκρεμείς χωρίς χρέωση σε εισηγητή αμέσως μετά την κατάθεσή τους καίτοι είχαν χορηγηθεί προσωρινές διαταγές ή είχαν συζητηθεί τα κύρια ένδικα βοηθήματα ή την άνιση μεταχείριση των δικαστών εντός του αυτού δικαστηρίου, η οποία μπορεί να εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους (βλ. ανωτέρω υπό III.Γ.2), ή τις πολλαπλές αναβολές για τον ίδιο λόγο παρά τη σαφή δικονομική διάταξη της άπαξ αναβολής ή τον προσδιορισμό υποθέσεων σε τακτή δικάσιμο καίτοι αφορούσαν ζητήματα που είχαν ήδη εισαχθεί σε πρότυπη δίκη κ.ο.κ., δεν έχουν κατά κανόνα εντοπιστεί και καταγραφεί σε εκθέσεις επιθεώρησης επί σειρά ετών από διαφορετικούς επιθεωρητές.

Επισημαίνουμε, εξάλλου, ότι το ζήτημα ειδικότερα της αδικαιολόγητης καθυστέρησης, αντιμετωπίζεται από οκτώ διαφορετικές διατάξεις στον Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Α. (άρθρα 50 παρ. 3, 52 παρ. 12, 59 παρ. 9-10, 60 παρ. 4, 72 παρ. 2, 109 παρ. 2 περ. ε', 117 και 126 παρ. 2) που αναθέτουν αρμοδιότητες σε διαφορετικά όργανα (Α.Δ.Σ.Δ.Δ., Συμβούλιο Επιθεώρησης, Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας, Υπηρεσιακό Συμβούλιο, Διευθύνων το δικαστήριο) τα οποία μπορεί ενίοτε να επιληφθούν ταυτόχρονα για τον ίδιο λόγο, διατάξεις που **χρηζουν εναρμόνισης κατά την ερμηνευτική τους προσέγγιση, καθώς και από το άρθρο 194 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας που ρυθμίζει τη διαδικασία ανασυζήτησης των υποθέσεων με πράξη του Γενικού Επιτρόπου, ενώ μπορεί να δικαιολογεί και στέρηση του δικαιώματος μετάθεσης (Α.Δ.Σ.Δ.Δ. 11μ., 24/2023, σκ. 10, 24/2015).**

Εκτός όμως από την αλλαγή του τρόπου επιθεώρησης των διευθυνόντων τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, αλλά και των προέδρων των τμημάτων και όλων των δικαστών, η οποία

δρομολογείται με τον νέο Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. (ν. 4938/2022) και αναμένονται τα πλήρη αποτελέσματά της, είναι αναγκαίος και ο διαφορετικός τρόπος αξιολόγησης των καθυστερήσεων κατά την προαγωγική εξέλιξη των δικαστών, ώστε να μην λαμβάνεται υπ' όψιν η εκκρεμότητα του υπό προαγωγή δικαστή μόνον κατά τον χρόνο της κρίσης του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου και ενδεχομένως να επωφελείται για τη δραστική μείωση αυτής και του χρονικού περιθωρίου που του χορηγείται με αναβολές στη λήψη απόφασης κατ' εφαρμογή του άρθρου 22 παρ. 1 - 3 του ν. 2172/1993 (Α' 207), καθώς αυτό μπορεί να λειτουργεί αρνητικά στην ποιότητα του παραγόμενου έργου, αλλά να αξιολογείται η συνολική του επίδοση και δυναμική, ενόψει και της χρέωσής του κατά τα προηγούμενα έτη. Υπάρχουν περιπτώσεις δικαστών με διαχρονική καθυστέρηση στη δημοσίευση αποφάσεων, που προάγονται στον κρίσιμο βαθμό του Προέδρου και ενίοτε τοποθετούνται σε δικαστήρια όπου θα ασκήσουν και καθήκοντα διεύθυνσης, καθώς μειώνουν δραστικά σε συντομότατο χρόνο την πέραν του οκταμήνου και επί έτη ακόμα υφιστάμενη εκκρεμότητά τους ενόψει της κρίσης περί προαγωγής τους, διατηρούν ωστόσο στη συνέχεια επί μακρύ χρονικό διάστημα τις εκκρεμότητες υπό τις οποίες και κρίθηκαν προακτέοι, εξαλείφοντάς τες και πάλι πριν την προαγωγή τους στον επόμενο βαθμό.

IV. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ

ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

A. ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΜΠΡΟΣΘΟΒΑΡΕΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑΣ

Ενόψει του ότι, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν: α) το στάδιο στο οποίο εκδηλώνεται σήμερα η μεγαλύτερη καθυστέρηση, είναι το στάδιο από τον προσδιορισμό της αρχικής δικασίμου έως τη συζήτηση της υπόθεσης, με την πολλαπλή ανακύκλωση των υποθέσεων και τη διαιώνιση των λεγόμενων «χρόνων αδράνειας» (ΕΔΔΑ της 6ης Απριλίου 2000, Θλιμμένος κ. Ελλάδα, §61-62) και β) τα μέτρα που λήφθηκαν έως σήμερα για την επιτάχυνση στην απονομή της δικαιοσύνης (βλ. υπό III.B.1, IV.B), καίτοι φαίνεται να συνέβαλαν στη μείωση της συνολικής εκκρεμότητας, δεν αποδεικνύονται ικανά να αποτρέψουν φαινόμενα σημαντικών καθυστερήσεων, **αναδεικνύεται ως αδήριτη ανάγκη: α) Η απεξάρτηση από το ισχύον οπισθοβαρές δικονομικό σύστημα που εστιάζει στον ορισμό της δικασίμου και στην πρώτη συζήτηση, η οποία, πολύ συχνά, δεν συμπίπτει με την ορισθείσα πρώτη δικάσιμο, συνδέοντας με αυτήν και την υποχρέωση προσκόμισης του διοικητικού φακέλου εκ μέρους της Διοικήσεως, γεγονός που ενισχύει το φαινόμενο των πολλαπλών αναβολών και της ταλαιπωρίας των διαδίκων, οι οποίοι κλητεύονται και προσέρχονται προκειμένου να συζητήσουν την υπόθεσή τους και αυτή αναβάλλεται για λόγους που δεν τους αφορούν.** Σύμφωνα, ειδικότερα, με το άρθρο 129 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, το Δημόσιο διαβιβάζει στο δικαστήριο τον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης με τη σχετική έκθεση απόψεων, 30 ημέρες τουλάχιστον πριν από τη δικάσιμο, ενώ εάν υπάρχει σύντμηση των προθεσμιών κατά το άρθρο 128 του Κώδικα, τα στοιχεία αυτά διαβιβάζονται στο δικαστήριο τουλάχιστον οκτώ ημέρες

πριν από τη δικάσιμο. β) Η ενεργός πια συμμετοχή του δικαστή στο στάδιο της προδικασίας, με την ανάληψη προσωπικής ευθύνης και σχετικών πρωτοβουλιών κατά το στάδιο αυτό, όπου παρατηρούνται σήμερα οι περισσότερες καθυστερήσεις, καθώς η ευθύνη του δικαστή και ο έλεγχος τυχόν καθυστερήσεων εκ μέρους του, περιορίζεται στο επόμενο της συζήτησης στάδιο, καίτοι σε πολλές υποθέσεις, όπως ήδη αναφέραμε, αυτή λαμβάνει χώρα μετά από πολλά έτη από την ημερομηνία κατάθεσης του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου.

Επισημαίνεται ότι ο θεσμός του εισηγητή δικαστή, αυτονόητος στις λοιπές ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, ίσχυε ανέκαθεν για τις ακυρωτικές διαφορές που εκδικάζουν τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, με τον ορισθέντα μάλιστα αμέσως μετά την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος εισηγητή να έχει έναν ιδιαίτερα ενεργό ρόλο, συντάσσοντας συνοπτική έκθεση, η οποία διαλαμβάνει το ιστορικό της διαφοράς, τα στοιχεία που βεβαιώνονται από τα έγγραφα και τα ζητήματα που ανακύπτουν και δηλώνοντας στη γραμματεία του οικείου σχηματισμού πέντε ημέρες πριν από τη δικάσιμο που έχει οριστεί ως προς το αν η υπόθεση είναι ώριμη για συζήτηση (άρθρα 20 και 22 του π.δ. 18/1989). Ανάλογα καθήκοντα ανατίθενται και στον πολιτικό δικαστή κατά τις νέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 237). Ο θεσμός αυτός, επεκτάθηκε, με μικρές αποκλίσεις, το 2016 (ν. 4446/2016) και στις διοικητικές διαφορές ουσίας (άρθρα 128Α και 139Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας - ν. 2717/1999) και για την ομοιόμορφη εφαρμογή του η Γενική Επιτροπεία, μετά από σχετική παραμετροποίηση του πληροφοριακού μας συστήματος και τη διαμόρφωση των αναγκαίων προτύπων, με το υπ' αριθ. πρωτ. 148/11-1-2017 έγγραφό της, παρείχε αναλυτικές οδηγίες. Ωστόσο, ο θεσμός ουσιαστικά δεν εφαρμόστηκε, καίτοι ουδέποτε τέθηκε ζήτημα συνταγματικότητας της σχετικής διάταξης, με επίκληση, από τις τότε αιρετές διοικήσεις, ορισμένων πρακτικών ζητημάτων που αποδίδονται κυρίως στον οπισθοβαρή

χαρακτήρα της διαδικασίας και στην πρόβλεψη προσκόμισης του διοικητικού φακέλου ενόψει ορισμού δικασίμου από τον διευθύνοντα.

Επισημαίνουμε ότι σύμφωνα με το προαναφερόμενο πλαίσιο οδηγιών, πρακτικών και κατευθύνσεων επιθεώρησης, ο επιθεωρητής εξετάζει τις ενέργειες του διευθύνοντος, προκειμένου να διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, ο ορισμός εισηγητή δικαστή για κάθε υπόθεση, χωρίς αντικατάστασή του άνευ συνδρομής κωλύματος και, επίσης, εξετάζει την επιμέλεια που επιδεικνύει ο επιθεωρούμενος δικαστής στον χειρισμό των υποθέσεων του κατά την προδικασία και επί της έδρας ως εισηγητής δικαστής σύμφωνα με τα άρθρα 128Α ΚΔΔ και 22 του π.δ. 18/1989.

Στην κατεύθυνση αυτή, η Γενική Επιτροπεία, παρουσίασε δημόσια, τον Δεκέμβριο του 2024, τις προτάσεις της Ομάδας Εργασίας που έχει συγκροτήσει (σχετ. η υπ' αριθ. πρωτ. 4094/6-11-2023 Πράξη μας) με αντικείμενο έναν ενοποιημένο και επικαιροποιημένο Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, προσαρμοσμένο στα πλέον σύγχρονα πρότυπα δικαστικής προστασίας, προτείνοντας, μεταξύ άλλων, την αλλαγή της ροής της διαδικασίας, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις τροποποιήσεις που επήλθαν με τον ν. 5119/2024, στο π.δ. 18/1989, το οποίο εφαρμόζουν και τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια όταν εκδικάζουν ακυρωτικές διαφορές, υπό την προϊσχύουσα πάντως μορφή του. Με το προτεινόμενο σχέδιο, το οποίο, με ένα εισαγωγικό σημείωμα του Γενικού Επιτρόπου, τέθηκε υπό ευρύτατη διαβούλευση, ήδη από τον Ιούλιο του 2025, προβλέπεται ο ορισμός εισηγητή μετά την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος, χωρίς η προτεινόμενη αλλαγή να ταυτίζεται με το εμπροσθοβαρές σύστημα στις ακυρωτικές διαφορές, καθώς δεν απαιτεί σύνταξη σχετικής έκθεσης για την ουσία της υπόθεσης. Η μόνη δε ουσιαστικά διαφοροποίησή του σε σχέση με το ισχύον, ήδη από το 2016, καθεστώς για τις διοικητικές διαφορές ουσίας, είναι ότι το προτεινόμενο θα πρέπει καταρχήν να εφαρμόζεται στο στάδιο

πριν και όχι ενόψει ή και μετά τη συζήτηση της υπόθεσης. Το σχέδιο του Κώδικα αυτού έχει ήδη παραδοθεί στον Υπουργό Δικαιοσύνης στις 20-11-2025 μαζί με το εισαγωγικό σημείωμα του Γενικού Επιτρόπου, αμφότερα δε έχουν αναρτηθεί στον επίσημο ιστότοπο της Γενικής Επιτροπείας και είναι διαθέσιμα στον ακόλουθο σύνδεσμο:

https://www.adjustice.gr/webcenter/portal/epitropeia/Vasikakeimena/SxedioAnatheorimenouKDD?_adf.ctrl-state=1cozqemxy4_33&_afLoop=38151110145223051#!

Η επιδιωκόμενη εισαγωγή ενός εμπροσθοβαρούς συστήματος, πέρα από την ενίσχυση της θέσης του πολίτη, ο οποίος θα ενημερωθεί έγκαιρα ώστε να καλύψει τυχόν τυπικά σφάλματα και ελλείψεις, σε ένα σύστημα που χαρακτηρίζεται από αυξημένη ανασφάλεια και θα κληθεί να συζητήσει στην ουσία την υπόθεσή του μόνον εφόσον αυτή κρίνεται από τον εισηγητή δικαστή ότι μπορεί να εισαχθεί σε συζήτηση, αποφεύγοντας τις άσκοπες και δαπανηρές επανεμφανίσεις του στο δικαστήριο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται όχι μόνον για τα συμφέροντά του, αλλά και για ενδεχόμενες ανατροπές (ως προς τις προσβαλλόμενες πράξεις, τα πρόσωπα της δίκης, τις υπηρεσιακές μεταβολές των δικαστών κ.λπ.) κατά τη μακρόσυρτη διαδικασία διεξαγωγής της δίκης, θα αναβαθμίσει παράλληλα τη λειτουργικότητα του συστήματος με την αξιοποίηση χρήσιμων δικονομικών θεσμών και θα επιτρέψει την καλύτερη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας, καθώς ο εισηγητής θα γνωρίζει την υπόθεση όταν αυτή συζητείται στο ακροατήριο.

Ειδικότερα, με το σύστημα αυτό επιτυγχάνεται:

α) Η αμεσότερη εφαρμογή του θεσμού της πρότυπης δίκης με πρωτοβουλία του δικαστηρίου και όχι του ιδίου του διαδίκου που του αποσπά την υπόθεση την οποία είναι κατά νόμο αρμόδιος να κρίνει. Σήμερα τα προδικαστικά ερωτήματα κατά την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν.

3900/2010 αποστέλλονται στο Συμβούλιο της Επικρατείας μετά από 2 έως 4 χρόνια από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου και ενώ μπορεί να έχουν εκδοθεί αποφάσεις από άλλα δικαστήρια επί του κρίσιμου ζητήματος.

β) Ο επίκαιρος έλεγχος του διακυβεύματος της υπόθεσης, μέγεθος κρίσιμο για τον πολίτη, που αποτελεί κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ (αποφ. της 12.5.2022, Tabouret κ. Γαλλίας, §83, 27.6.2000, Frydlender κ. Γαλλίας, §43, 23.3.1994, Silva Pontes κ. Πορτογαλίας, §39, κ.ά.) κριτήριο για την αξιολόγηση της υπέρβασης του εύλογου χρόνου κατά το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ.

γ) Η ανάπτυξη μορφών διαμεσολάβησης στη διοικητική δίκη υπό την ευθύνη του διοικητικού δικαστή, ως ενδοδικαστική διαδικασία επίλυσης, δεδομένου ότι λόγω των ιδιαιτεροτήτων των διοικητικών διαφορών (τήρηση αρχής νομιμότητας, άσκηση διοικητικών αρμοδιοτήτων κ.λπ.), είναι ο πλέον κατάλληλος για μια τέτοια επίλυση της διαφοράς. Για τον λόγο αυτόν, άλλωστε, ο νομοθέτης προέβλεψε τη συμμετοχή πρώην διοικητικών δικαστών στα Τμήματα της **Επιτροπής Εξώδικης Επίλυσης Φορολογικών Διαφορών του άρθρου 16 του ν. 4714/2020**. **Η διαδικασία αυτή, ωστόσο, θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλες κατηγορίες διοικητικών διαφορών και να διεξαχθεί άμεσα και υπό ευρύτερες εγγυήσεις για τον πολίτη από το ίδιο το δικαστήριο στο οποίο έχει ήδη εισαχθεί η προσφυγή**, η οποία επανέρχεται σε αυτό εφόσον δεν ευδοκιμήσει η διαδικασία εξώδικης επίλυσης. Το ζήτημα της διαμεσολάβησης στις διοικητικές διαφορές συζητείται εντόνως στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συναφώς, **μια τέτοια διαδικασία θα πρέπει να προβλέπεται από ειδική διάταξη νόμου και να ενεργοποιείται μόνο μετά από υποβολή σχετικού αιτήματος εκ μέρους του διαδίκου και όχι με γενική πρόβλεψη επί συγκεκριμένης κατηγορίας διαφορών, όπως στο ισχύον άρθρο 126B του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας για την ενδοδικαστική συμβιβαστική επίλυση σε συμβούλιο των διαφορών από αγωγές για απαιτήσεις από δημόσιες συμβάσεις**.

δ) Η έγκαιρη προσκόμιση και συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου με ανάδειξη της ευθύνης της διοίκησης σε πρώιμο στάδιο μετά την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου και με μέσα πιο αποτελεσματικά, καθώς και την αναζήτηση κρίσιμων για την υπόθεση στοιχείων, ώστε να αποφεύγεται η έκδοση προδικαστικών αποφάσεων.

ε) Ο δραστικός περιορισμός του φαινομένου των πολλαπλών αναβολών της συζήτησης, οι οποίες χορηγούνται ενόψει υποβολής αιτημάτων για προσκόμιση νομιμοποιητικών στοιχείων, κατάθεσης παραβόλου κ.λπ., με την αποσύνδεση των υποχρεώσεων αυτών από την πρώτη συζήτηση.

στ) Η κάλυψη τυπικών διαδικαστικών σφαλμάτων ή ελλείψεων με στόχο την επί της ουσίας διερεύνηση των υποθέσεων και η αποφυγή τυπολατρικών επιλογών, με διεύρυνση της επικοινωνίας του δικαστηρίου με τους διαδίκους και κατάργηση της υφιστάμενης δυνατότητας επανάσκησης των ενδίκων βοηθημάτων τα οποία έχουν απορριφθεί για τυπικό λόγο (άρθρα 70 παρ. 1 εδ. β' και 76 παρ. 2 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας - ν. 2717/1999), που επαναφέρει την υπόθεση στο δικαστήριο, επιβαρύνοντας τον πολίτη με νέες δικαστικές δαπάνες.

ζ) Η αξιοποίηση των εν συμβουλίω διαδικασιών πριν η υπόθεση εισαχθεί σε δικάσιμο, ένας σημαντικός θεσμός που σήμερα έχει περιπέσει σχεδόν σε αδράνεια, καθώς ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 10% επί των παραπεμπτικών αποφάσεων ακολουθούν τη διαδικασία αυτή, δεδομένου ότι ο δικαστής επιλαμβάνεται κατά κανόνα αφού έχει ήδη οριστεί τακτή δικάσιμος ή και μετά τη συζήτηση της υπόθεσης. Αυτό επιτρέπει, όπως εκτενώς αναφέρθηκε (βλ. υπό III.Γ.1), να παραπέμπονται μετά από πολλά χρόνια αναρμοδίως εισαχθείσες υποθέσεις, οδηγώντας συχνά στην εγκατάλειψή τους εκ μέρους του πολίτη.

η) Η συμμετοχή στη δίκη περισσότερων ενδιαφερομένων προσώπων στους οποίους μπορεί αυτή να ανακοινώνεται σε πρώιμο στάδιο, για λόγους οικονομίας της διαδικασίας.

θ) Η επιτάχυνση της διαδικασίας, με την ανάθεση στον ίδιο εισηγητή, γνώστη της υπόθεσης, των αιτημάτων προσωρινής προστασίας, η οποία, συναρτώμενη και με την κύρια υπόθεση, θα παρέχεται έτσι σε επίκαιρο χρόνο, αποφορτίζοντας ταυτόχρονα τη Διοίκηση από την αποστολή διακριτών φακέλων.

ι) Η δικαιότερη κατανομή υποθέσεων μεταξύ των δικαστών, μετά την εκκαθάρισή τους στο αρχικό στάδιο της προδικασίας και όχι μετά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, γεγονός που αξιοποιείται ως επιχείρημα για την αντικατάσταση του εισηγητή μετά τη συζήτησή της, καίτοι κατά νόμο μια τέτοια αλλαγή προϋποθέτει κώλυμα στο πρόσωπό του και, πάντως, δεν αφορά τον εισηγητή στις ακυρωτικές διαφορές.

Θεωρούμε αυτονόητο ότι στη νέα αυτή ροή της διαδικασίας, σημαντική θα είναι η συμβολή των δικαστικών υπαλλήλων του νέου κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου, την αύξηση των οργανικών θέσεων του οποίου η Γενική Επιτροπεία έχει ήδη, όπως προαναφέρθηκε, ζητήσει από τον Υπουργό Δικαιοσύνης (σχετ. το υπ' αριθ. πρωτ. 4739/1-10-2025 έγγραφο).

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ

Θα πρέπει, πάντως, να επισημανθεί, ότι η αντιμετώπιση των καθυστερήσεων, που συνηθίζεται να απομονώνεται ως παθογένεια και να αντιμετωπίζεται, κατά κανόνα υπό πίεση, με δικονομικά μέσα άμεσης εφαρμογής, πολλά από τα οποία δυσχέραναν την πρόσβαση

του πολίτη σε μία δύσκολη γι' αυτόν εποχή και συμπίεσαν δείκτες ποιότητας της διαδικασίας και της απόφασης, συρρικνώνοντας την αρχή της προφορικότητας, τη διάσκεψη και τα ένδικα μέσα, σε βάρος της αρχής της ασφάλειας δικαίου (βλ. υπό III.B.1), χωρίς σφαιρική προσέγγιση του φαινομένου και αναζήτηση των ακριβών αιτίων, τόσο εξωγενών όσο και ενδογενών που την προκαλούν, δεν θα μας απαλλάξει από τα προβλήματα λειτουργικότητας και τις λοιπές παθογένειες που κατά κοινή ομολογία παράγει το σύστημα απονομής διοικητικής δικαιοσύνης. Μεταξύ αυτών, η διευρυμένη ανασφάλεια περί την αρμοδιότητα και οι εξ αυτού του λόγου συχνές παραπομπές, τα πολλαπλά ένδικα βοηθήματα για την ίδια ουσιαστικά υπόθεση που πρέπει να ασκηθούν σε περισσότερα δικαστήρια λόγω διάσπασης της διαφοράς ή αδυναμίας σώρευσής τους, όπως επί αιτήσεως ακυρώσεως και αγωγής, ακόμη και όταν αρμόδιο και για τα δύο είναι ένα Τακτικό Διοικητικό Δικαστήριο, η συχνή επαναφορά της υπόθεσης στο δικαστήριο καίτοι ο πολίτης έχει ήδη δικαιωθεί από αυτό κ.λπ., παθογένειες οι οποίες ταλαιπωρούν τους πολίτες και προκαλούν επιπρόσθετες καθυστερήσεις. Τούτο απαιτεί ευρύτερες θεσμικές αλλαγές που θα επιτρέψουν να αναδειχθούν οι ικανότητες των στελεχών της και η δυναμική που διαθέτει, απεγκλωβιζόμενη από τα πρότυπα που είχε εισάγει, για προφανείς για την εποχή λόγους, το Σύνταγμα του 1975.

1. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ

ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ

Η διατήρηση, στο άρθρο 95 του Συντάγματος, του τεκμηρίου της ακυρωτικής αρμοδιότητας υπέρ του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της Χώρας, ενόψει της καίριας θέσης που διαχρονικά

κατέχει το Δικαστήριο αυτό στο σύστημα του κράτους δικαίου που καθιερώνει το Σύνταγμα (πρβλ. ΣτΕ 1095/1987 Ολομ.), έχει ως συνέπεια να συγκεντρώνει τις μείζονος βαρύτητας υποθέσεις, να καλείται να αποφανθεί επί πληθώρας κρίσιμων ζητημάτων αντισυνταγματικότητας και ασυμβατότητας προς υπερεθνικούς κανόνες δικαίου, μέσω πλέον και του θεσμού της πρότυπης δίκης, να κρίνει επί ενδίκων μέσων, υπό τους περιορισμούς ασφαλώς του ν. 3900/2010, κατά αποφάσεων Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, αλλά και να διεκπεραιώνει πολλαπλά και σημαντικά διοικητικής φύσεως καθήκοντα. Πέραν, όμως, της ανορθολογικής κατανομής της δικαιοδοτικής ύλης που συνεπάγεται η ανάθεση τόσων αρμοδιοτήτων σε επίπεδο Ανωτάτου Δικαστηρίου και της ενασχόλησής του και με υποθέσεις ήσσονος βαρύτητας τις οποίες απλώς ο νομοθέτης δεν μερίμνησε να μεταφέρει στα κατώτερα δικαστήρια, η διατήρηση του τεκμηρίου, προκαλεί μια σειρά από παθογένειες δομικής φύσης.

Η σταδιακή, με ειδική κάθε φορά μνεία του αντικειμένου και συχνά χωρίς κριτήρια και ιδιαίτερη μελέτη, μεταφορά υποθέσεων στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, άλλοτε του πρώτου και άλλοτε του δεύτερου βαθμού, με δεκάδες νομοθετημάτων, οδήγησε σε πολυνομία, πολλαπλές ειδικές δικονομικές ρυθμίσεις και διάσπαση συναφών μεταξύ τους διαφορών μεταξύ διαφορετικών δικαστηρίων ή και στο πλαίσιο του αυτού δικαστηρίου, η οποία συνοδεύεται και από τη συσταλτική ερμηνεία των σχετικών διατάξεων που οδηγεί τη νομολογία να αναζητεί ακόμη και τον «προέχοντα» στόχο ή χαρακτήρα τους προκειμένου να εντοπίσει την αρμοδιότητα (πρβλ. ΣτΕ 876/2024, 1145/2023, 2366/2021, 569/2018, 1588/2017, 2559/2017, 2575/2013 κ.ά.). Δύσκολα όμως μπορεί πειστικά να εξηγήσει κανείς στον πολίτη γιατί στο πλαίσιο μιας διοικητικής διαδικασίας, για παράδειγμα αδειοδότησης, θα πρέπει να τριχοτομείται η διαφορά σε περισσότερα δικαστήρια (στο διοικητικό πρωτοδικείο για την άδεια λειτουργίας, στο

διοικητικό εφετείο για την άδεια δόμησης και στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων) που δικάζουν υπό διαφορετικό δικονομικό καθεστώς, καίτοι οι πράξεις αυτές αφορούν τον ίδιο διάδικο και το αίτημά του να ασκήσει μία επιχειρηματική δραστηριότητα. Τούτο αποτελεί εκδήλωση αδυναμίας ομαλής δικονομικής αφομοίωσης των σύνθετων διοικητικών εννόμων σχέσεων και καθιστά δυσχερή την επιλογή του νομοθέτη να απλοποιεί τις διοικητικές διαδικασίες ενσωματώνοντας σε διοικητικό επίπεδο τις άδειες αυτές μέσω θέσπισης υπηρεσίας μιας στάσης. Είναι, εξάλλου, χαρακτηριστικές διατάξεις, όπως, ενδεικτικά, των άρθρων 34 του ν. 3891/2010 για τη Ρυθμιστική Αρχή Σιδηροδρόμων, 33 του ν. 4001/2011 για τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας ή 69 του ν. 4199/2013 για τη Ρυθμιστική Αρχή Επιβατικών Μεταφορών, που, εκτός της αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας για κανονιστικές αποφάσεις, προβλέπουν αρμοδιότητα του Διοικητικού Εφετείου για τις ατομικές, άλλοτε, όμως, με αίτηση ακυρώσεως και άλλοτε με προσφυγή, «ιδίως» όταν αφορούν επιβολή κυρώσεων. Εξίσου δύσκολα εξηγείται στον πολίτη, γιατί πρέπει να ασκεί αλλού την αίτηση ακυρώσεως και αλλού την αγωγή για ζημία από την προσβαλλόμενη πράξη, την οποία όμως ελέγχει ο πρωτοβάθμιος δικαστής της αγωγής παρεμπιπτόντως ακόμη και αν αυτή ανήκει στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας και τί επιπτώσεις μπορεί αυτό να έχει στην ασφάλεια δικαίου όταν τελικώς δεν εξαφανίζεται η ζημιογόνος πράξη.

Δύο νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις για την κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο (άρθρα 29 παρ. 6 ν. 2721/1999 και 62 ν. 3900/2010) των διατάξεων με τις οποίες διοικητικές διαφορές υπάγονται στη δικαιοδοσία των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, παραμένουν έως σήμερα ανενεργείς, καθώς η νομοθετική αυτή ύλη διογκώνεται διαρκώς (αριθμούμε πλέον πάνω από 200 νομοθετήματα), προκαλώντας δικονομικό τεμαχισμό των διαφορών, ανασφάλεια και καθυστερήσεις. Μόνον το έτος 2024 προστέθηκαν άλλα 10 νομοθετήματα με ανάθεση διοικητικών

διαφορών απευθείας στα Διοικητικά Εφετεία. Αντίθετα, παρατηρούμε τον νομοθέτη (άρθρο 22 ν. 5119/2024) να μεριμνά για την κωδικοποίηση της νομοθεσίας περί Συμβουλίου της Επικρατείας σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 76 του Συντάγματος, η οποία φαίνεται ουσιαστικά να είναι μία «κάθετη» κωδικοποίηση του π.δ. 18/1989, όπως αυτό εφαρμόζεται από το εν λόγω και μόνον Δικαστήριο.

Η Γενική Επιτροπεία, επιχειρώντας να αντιμετωπίσει την έλλειψη σαφήνειας σχετικά με την αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων, προέβη, το έτος 2022, στην έκδοση τόμου με τον τίτλο «ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ. Σχόλια και Νομολογία περί την αρμοδιότητα των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων», για τη συγκέντρωση, σε πρώτο στάδιο, με τη μορφή μιας άτυπης «διοικητικής κωδικοποίησης», ταξινομημένου και σχολιασμένου, του διάσπαρτου νομοθετικού υλικού που αφορά τις αναθέσεις αρμοδιοτήτων στα δικαστήρια αυτά, την αποσαφήνιση του εύρους εφαρμογής των σχετικών διατάξεων μέσω της νομολογίας και της ένταξης στο corpus των δικονομικών διατάξεων του συνόλου της υφιστάμενης νομοθετικής ύλης που αφορά ειδικότερα ζητήματα ή διαδικασίες ενώπιον των ως άνω δικαστηρίων. **Η οριστική, ωστόσο, επίλυση του μείζονος αυτού, δομικού χαρακτήρα, προβλήματος, θα επέλθει μόνον με τη μεταφορά του τεκμηρίου αρμοδιότητας στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια του πρώτου βαθμού,** όπως είχε προτείνει, ανεπιτυχώς, ο εισηγητής της πλειοψηφίας, ήδη κατά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001.

2. ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

Στην ίδια κατεύθυνση, η κατά το Σύνταγμα διάκριση ακυρωτικών και ουσιαστικών διαφορών και η εμμονή της νομολογίας στο ότι η ακυρωτική δίκη (και όταν, συνεπώς, αρμόδια είναι τα

Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια), αφορά την αντικειμενική νομιμότητα μιας διοικητικής πράξης και όχι αυτοτελείς ατομικές αξιώσεις και δίκαια εξ υποκειμένου (ΣτΕ 682/2019 Ολομ.), δεν επιτρέπει στον διοικητικό δικαστή να κινηθεί, στα όρια ασφαλώς της αρχής της διάκρισης των εξουσιών (άρθρο 26 Συντ.), εντός ενός ενιαίου φάσματος διαβαθμισμένου, όπως τον αντιμετωπίζει ο νομοθέτης (άρθρο 79 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) και τον αναγνωρίζει η νομολογία (ΣτΕ 603/2008 Ολομ., 1410/2022), ελέγχου, προσαρμόζοντάς τον, πέρα από προτυποποιημένες μορφές κατ' επιλογή του νομοθέτη, στις σύγχρονες απαιτήσεις για μια αποτελεσματική δικαστική προστασία, ώστε να διασφαλίζει την πλήρη ρύθμιση της αμφισβητούμενης έννομης σχέσης, εξαντλώντας κατά το δυνατόν τα περιθώρια επανόδου της Διοίκησης και επιταχύνοντας έτσι το στάδιο εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων επ' ωφελεία των πολιτών. Τούτο δε, παρότι πλείστες όσες ακυρωτικές διαφορές έχουν πλέον μετατραπεί σε διαφορές ουσίας, υποκειμενικά και αντικειμενικά στοιχεία συνυπάρχουν και αλληλοσυμπληρώνονται, με διαφορετική απλώς ένταση, σε κάθε διοικητική διαφορά, υπό τις σημερινές δε συνθήκες, η ως άνω διάκριση έχει πολλαπλώς σχετικοποιηθεί, με την πολύπλευρη προσέγγιση του ακυρωτικού δικαστή, μέσω της «ευέλικτης νομολογίας του» (ΣτΕ 4741/2014 Ολομ.), προς έναν ουσιαστικότερο έλεγχο των διοικητικών αποφάσεων, υιοθετώντας νέες μεθόδους και πρακτικές και πιο δραστικά εργαλεία, υπό τις διευρυμένες εξουσίες που του παρέχει και ο νομοθέτης (ν. 4274/2014, Α' 147), με στόχο την κατά το δυνατόν αμεσότερη και καθολικότερη οριστική επίλυση της διαφοράς και υλοποίηση της απόφασής του.

Η Γενική Επιτροπεία, ανταποκρινόμενη στην ανάγκη αντιμετώπισης των δομικών αυτών προβλημάτων, συγκρότησε Ομάδα Εργασίας (σχετ. η υπ' αριθ. πρωτ. 3800/17-10-2023 Πράξη μας), η οποία έχει ήδη υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις που αφορούν γενικότερα τον θεσμό της

διοικητικής δικαιοσύνης στο πλαίσιο της επόμενης αναθεώρησης του Συντάγματος, προτάσεις που έχουν αποσταλεί σε όλους τους διοικητικούς δικαστές προκειμένου να διατυπώσουν τις απόψεις τους, ώστε να διαμορφωθούν κοινές, κατά το δυνατόν, θέσεις, σε ζητήματα που αφορούν ειδικά τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια.

Γ. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Σημαντικά βήματα, υπό το ισχύον πάντως συνταγματικό σχήμα, τα οποία επιβάλλεται και θεωρούμε εφικτό να γίνουν, προκειμένου να καταστήσουν το σύστημα απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης περισσότερο ευέλικτο και λειτουργικό, ώστε να επιφέρει συμπίεση στις καθυστερήσεις σε πολλαπλά επίπεδα, αποτελούν και τα ακόλουθα:

1. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΒΑΘΜΟ

Η πρότασή μας για **μεταφορά ορισμένων ακυρωτικών διαφορών, ήπιου βαθμού δυσκολίας, αρμοδιότητας των Διοικητικών Εφετείων, στα Διοικητικά Πρωτοδικεία**, τα οποία αναλογικά είναι και λιγότερο βεβαρημένα, υλοποιήθηκε με τον πρόσφατο ν. 5172/2025. Με τη μεταφορά αυτή επιδιώκεται η **ευρύτερη εξοικείωση των δικαστών του πρώτου βαθμού με την ακυρωτική διαδικασία και με τις διαφορές από τις δημόσιες συμβάσεις, παράλληλα δε, η αποκατάσταση των Διοικητικών Εφετείων ως δικαστηρίων δεύτερου βαθμού**, στοιχείο που απουσιάζει σε μεγάλη έκταση από το δικαστικό μας σύστημα απονομής διοικητικής δικαιοσύνης μετά τους περιορισμούς που έθεσε ο ν. 3900/2010. Η μεταφορά αυτή θα πρέπει να συνεχιστεί, ιδίως με υποθέσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας ενόψει της περιορισμένης μεταφοράς που έγινε

με τον ν. 5119/2024, ώστε να είναι ομαλή η μετάβαση στο, κατά τη γνώμη μας απολύτως αναγκαίο, νέο καθεστώς ανάθεσης του τεκμηρίου αρμοδιότητας στον πρώτο βαθμό, όπως ισχύει και στο γαλλικό σύστημα που επικαλούμαστε ως πρότυπο.

Σταθερή θέση της Γενικής Επιτροπείας είναι τα διοικητικά πρωτοδικεία να μετεξελιχθούν σταδιακά σε διοικητικά δικαστήρια του κοινού δικαίου επί των διοικητικών διαφορών, τα διοικητικά εφετεία να διακρατηθούν σε πρώτο βαθμό συγκεκριμένες κατηγορίες υποθέσεων, επαναπροσδιοριζόμενα ως δευτεροβάθμια δικαστήρια και να διευρυνθούν έτι περαιτέρω οι τριμελείς συνθέσεις, παρά τον περιορισμό, με το άρθρο 28 του ν. 5119/2024, της καθ' ύλην αρμοδιότητας των μονομελών δικαστηρίων, που ξεπερνούσε το 60% των υποθέσεων του πρώτου βαθμού, από τις 60.000 στις 40.000 ευρώ. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, ιδίως για περιφερειακά δικαστήρια, ορισμένα εκ των οποίων μονοτμηματικά, στα οποία τοποθετούνται κατά κανόνα οι νέοι Πρωτοδίκες, οι οποίοι καλούνται να κρίνουν υποθέσεις με μείζονα νομικά ζητήματα που δεν υπόκεινται πάντοτε σε ένδικα μέσα ενόψει των ισχυρών φίλτρων που τέθηκαν μετά τον ν. 3900/2010. Εξάλλου, είναι παράδοξο οι περιορισμένες πλέον σε αριθμό υποθέσεις τριμελούς σύνθεσης που κατά τεκμήριο είναι πιο δύσκολες, να πρέπει να ανατίθενται αδιακρίτως βαρύτητας στους νεοδιοριζόμενους Παρέδρους Διοικητικών Δικαστηρίων, οι οποίοι δεν χρεώνονται υποθέσεις μονομελούς σχηματισμού κατά τη διάρκεια της παρεδρίας τους.

2. ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ

ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η απλοποίηση του δικονομικού μας πλαισίου, θα έχει ως στόχο τη σαφήνεια και προβλεψιμότητά του, τον περιορισμό διάσπασης των

διαφορών μεταξύ περισσότερων δικαστηρίων και την εμπέδωση της αρχής της ασφάλειας δικαίου (άρθρο 58 παρ. 1 του ν. 4622/2019).

Προς τούτο απαιτούνται:

α) Η κατανομή των αρμοδιοτήτων με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που θα ελαχιστοποιούν τις ερμηνευτικές δυσχέρειες και θα συγκεντρώνουν τις συναφείς υποθέσεις στον ίδιο δικαστή και δη τον πρωτοβάθμιο δικαστή. Εξάλλου, η μεταφορά υποθέσεων δεν πρέπει να επεκτείνεται και στις εκκρεμείς υποθέσεις, διότι αυτό ανατρέπει πλήρως τον όποιο προγραμματισμό των δικαστηρίων που τις αναδέχονται και, φυσικά, επαυξάνει τις καθυστερήσεις.

β) Η υποστήριξη και άλλων, πέραν του θεσμού της πρότυπης δίκης, μηχανισμών και διαδικασιών συγκέντρωσης του ελέγχου και ενοποίησης της νομολογίας, ενόψει των ισχυρών φίλτρων που εισήγαγε ο ν. 3900/2010 στην αναίρεση και στην ακυρωτική έφεση, τα οποία κατά το **πρακτικό 8/2019 της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν ενδείκνυται «στο παρόν στάδιο» να αρθούν και δεν έχουν αρθεί έως σήμερα.** Η εισαγωγή υποθέσεων προς συζήτηση σε Ολομέλειες ή σε μείζονες συνθέσεις δικαστηρίων, η δυνατότητα κατ' εξαίρεση εισαγωγής υπόθεσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας μετά από σχετική άδεια του Δικαστηρίου τούτου (πρβλ. άρθρο 157 ν. 5221/2025 για τη χορήγηση άδειας από το Συμβούλιο της Επικρατείας για άσκηση αιτήσεως αναίρεσεως από το Δημόσιο, την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης) κ.λπ. θα συνέβαλαν στην κατεύθυνση αυτή. **Εξάλλου, εντός του 2025 έχουν κατατεθεί έξι ένδικα μέσα υπέρ του νόμου από τον Γενικό Επίτροπο, επιλογή αναγκαία ιδίως επί διαφορών στις οποίες ο νομοθέτης οργανώνει ταχύρρυθμη διαδικασία εκδίκασης και έκδοσης απόφασης και, συνεπώς, δεν είναι ευχερής η αποστολή προδικαστικού ερωτήματος,**

που θα οδηγούσε επιπροσθέτως σε αναστολή εκδίκασης των συναφών υποθέσεων.

γ) Μία ενιαία κωδικοποιημένη δικονομία, αντί των διακριτών σήμερα καθεστώτων προστασίας (π.δ. 18/1989 και ν. 2717/1999 - Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) και των δεκάδων ειδικών νομοθετημάτων που εισάγουν ακατανόητες συχνά αποκλίσεις, η οποία θα αποτελεί πρότυπο για ένα απλοποιημένο σύστημα ενδίκων βοηθημάτων που θα συμπυκνώνει και δεν θα πολλαπλασιάζει τις δίκες. Τέλος, θα πρέπει σε κάθε παρέμβαση στο δικονομικό μας σύστημα, να συνεκτιμάται και η ομαλή αφομοίωσή της από το εν εξελίξει πληροφοριακό σύστημα.

Στην κατεύθυνση αυτή, η Ομάδα Εργασίας που έχουμε συγκροτήσει με την προαναφερόμενη υπ' αριθ. πρωτ. 4094/6-11-2023 Πράξη μας, με αντικείμενο έναν ενοποιημένο και επικαιροποιημένο Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, προσαρμοσμένο στα πλέον σύγχρονα πρότυπα δικαστικής προστασίας, ο οποίος θα μπορεί να εφαρμοστεί στο σύνολο των διοικητικών διαφορών, με το σχέδιο που συνέταξε, **προτείνει, πέραν της αλλαγής της ροής της διαδικασίας μέσω ενός εμπροσθοβαρούς συστήματος (βλ. υπό IV.A) και τα ακόλουθα:**

- Τη διαμόρφωση ενός **κοινού πλαισίου - πρότυπο εκδίκασης των διοικητικών διαφορών** από τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, το οποίο να ανταποκρίνεται τόσο στις απαιτήσεις της ουσιαστικής, όσο και της ακυρωτικής δίκης, ώστε σε επόμενο στάδιο να προχωρήσουμε στην ενοποίηση του δικονομικού καθεστώτος για όλες τις διοικητικές διαφορές, όπως προέβλεπε σαράντα χρόνια πριν ο ν. 1406/1983. Αυτό θα συνιστά, εφόσον υλοποιηθεί, μία μεγάλη τομή, ενόψει και του ότι με τον ν. 5119/2024 που τροποποιεί το π.δ. 18/1989 φαίνεται να ενισχύεται ο ακυρωτικός χαρακτήρας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κάτι το οποίο άλλωστε παγιώς τονίζει το Δικαστήριο και προφανώς συνδέεται και με τις προοπτικές

μετεξέλιξής του. Η ενοποίηση αυτή, η οποία θα μπορεί να ολοκληρωθεί πλήρως, με τις αναγκαίες νομοθετικές παρεμβάσεις, εάν προωθηθούν οι προτεινόμενες ως άνω συνταγματικές παρεμβάσεις, κάτι που δεν φαίνεται να τίθεται σε συζήτηση στην επικείμενη τουλάχιστον διαδικασία αναθεώρησης, θα επιτρέψει, αφενός μεν, την κατάργηση των διακριτών δικονομικών καθεστώτων, ήτοι του ισχύοντος Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας για τις διαφορές ουσίας και του π.δ. 18/1989 με την προγενέστερη του ν. 5119/2024 μορφή του, το οποίο εφαρμόζεται αναλόγως, κατά παραπομπή του ν. 702/1977, στις ακυρωτικές διαφορές των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, παραπέμποντας με τη σειρά του στην ανάλογη εφαρμογή διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αφετέρου δε, την ενσωμάτωση στον ενιαίο πια Κώδικα όλων εκείνων των διατάξεων η ισχύς των οποίων εκτείνεται σε αμφότερες τις διαδικασίες, ενισχύοντας σημαντικά το δικαίωμα πρόσβασης του πολίτη και δίνοντας ώθηση στους ρυθμούς εκδίκασης των υποθέσεων.

- Τη μεταβολή των κριτηρίων της κατά τόπο αρμοδιότητας, με στόχο την αποκέντρωση σημαντικών κατηγοριών υποθέσεων και την εξυπηρέτηση των πολιτών, ιδίως των ευάλωτων κατηγοριών, σύμφωνα με την αρχή της εγγύτητας, παράλληλα με την αυτονόμηση του δικονομικού δικαίου από τις συχνές νομοθετικές αλλαγές στο πεδίο οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης. Τούτο καθίσταται πια εφικτό ενόψει της ψηφιοποίησης των διαδικασιών στη διοικητική δίκη, στο μέτρο πάντως που δεν οδηγεί σε διάσπαση της υπόθεσης, ιδίως όταν το έννομο συμφέρον εμφανίζεται διευρυμένο.

- Την αντιμετώπιση ρυθμίσεων που έχουν προκαλέσει κατά την εφαρμογή τους στρεβλώσεις στη διαδικασία. Τέτοια παραδείγματα κακών πρακτικών αναφέρθηκαν ενδεικτικά ανωτέρω (υπό III.Γ.1).

- Την επανεξέταση ορισμένων διατάξεων του Κώδικα της περιόδου των μνημονίων που διατηρούνται στη νέα κανονικότητα, ιδίως διατάξεις που εισήγαγαν δικονομικές αποκλίσεις σε φορολογικές διαφορές, διεύρυναν τα όρια του μονομελούς ή έχουν επιβαρύνει οικονομικά τους διαδίκους.

- Την ενσωμάτωση πορισμάτων της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, σχετικά με την επίδοση με θυροκόλληση, το παραδεκτό της έφεσης που ασκεί σύνδικος πτωχεύσεως για φορολογική ή τελωνειακή ενοχή του πτωχού, τη συμπλήρωση των λόγων της αίτησης αναθεώρησης όταν εκδίδεται αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου, τη δυνατότητα συνέχισης της δίκης επί πράξεων περιορισμένης ισχύος κ.λπ.

- Τη διεύρυνση των εξουσιών του δικαστή, ώστε να παρέχεται αποτελεσματικότερη δικαστική προστασία και να αποφεύγεται η επαναφορά της υπόθεσης από τη Διοίκηση, μεταξύ άλλων, με δυνατότητα του δικαστηρίου να της απευθύνει εντολές και να επιβάλλει τη συμμόρφωσή της σε πρώιμο στάδιο, ήδη με το διατακτικό της απόφασης, ενισχύοντας σημαντικά το υπό αναθεώρηση σύστημα του ν. 3068/2002 (για την εκτέλεση μιας απόφασης οποιουδήποτε δικαστηρίου ως μέρους της «δίκης» κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, πρβλ. ΕΔΔΑ 19.3.1997, Hornsby κατά Ελλάδας §40, 7.5.2002 Bourdon κατά Ρωσίας §34).

- Την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το πληροφοριακό σύστημα διοικητικής δικαιοσύνης (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.) στο πεδίο της απόδειξης και την κατάλληλη υποστήριξη του δικαστή επί δυσχερών ζητημάτων τεχνικού ιδίως χαρακτήρα.

- Την προσαρμογή του Κώδικα στο πλαίσιο αναβάθμισης του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. ενόψει της πλήρους αποϋλοποίησης των διαδικασιών που προβλέπεται στον ν. 4635/2019 και του νέου θεσμού των γραφείων τηλεματικής με τον ν. 5028/2023.

- Την επικαιροποίηση αναφορών σε όργανα ή διατάξεις, το καθεστώς των οποίων έχει μεταβληθεί, όπως, η αναφορά στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης στο άρθρο 42 παρ.4, σε ένορκες βεβαιώσεις ειρηνοδικών στο άρθρο 185 κ.λπ., σε επίδοση στον πρόεδρο της κοινότητας στο άρθρο 55, στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων στο άρθρο 92 παρ.4, σε πταίσμα στο άρθρο 152, στον προγενέστερο Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων, Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος κ.λπ.

- Την αποσαφήνιση διατάξεων που προκαλούν αμφιβολίες κατά την εφαρμογή τους, όπως το ζήτημα της καταβολής του 1/3 του παραβόλου με την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος και τη διόρθωση γραμματικών και συντακτικών λαθών τα οποία παρεισέφησαν κατά τις πολλαπλές αποσπασματικές παρεμβάσεις στο κείμενο του Κώδικα, ακολουθώντας το εγχειρίδιο καλής νομοθέτησης.

- Την **κατάργηση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης** η οποία εκδόθηκε μετά την έναρξη ισχύος του υφιστάμενου Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, εφόσον αναφέρεται σε θέμα ρυθμιζόμενο από το νέο σχέδιο, με εξαίρεση ορισμένες μεταγενέστερες ρητά μνημονευόμενες ειδικές διατάξεις, καθώς και διατάξεις που προβλέπουν τη μη αναστολή με την άσκηση του οικείου ενδίκου βοηθήματος ορισμένου ποσοστού του επιβαλλόμενου από τη Διοίκηση ποσού.

3. ΉΠΙΑ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΕΝΔΙΚΟΦΑΝΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Η ανάπτυξη ενδικοφανών διαδικασιών, σε συγκεκριμένα τουλάχιστον πεδία, στη βάση συνδρομής ορισμένων κριτηρίων (όπως η απαιτούμενη διαφάνεια, η μαζικότητα των υποθέσεων, η κρίση επί τεχνικών ζητημάτων, η ανάγκη μείζονος προστασίας δικαιωμάτων) και με διασφάλιση σειράς διαδικαστικών εγγυήσεων, ούτως ώστε να δικαιολογείται ο

περιορισμός αυτός στην άμεση πρόσβαση του πολίτη στη διοικητική δικαιοσύνη, μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα.

Παρατηρούμε, πράγματι, ότι ο θεσμός των ενδικοφανών διαδικασιών λειτουργεί πολύ ικανοποιητικά, στις περιπτώσεις αυτές, με ενδεικτικά παραδείγματα τις **Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών** του άρθρου 5 του ν. 4375/2016 (Α' 51) για τους αιτούντες διεθνή προστασία, την **Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών** των άρθρων 347 και επόμενου του ν. 4412/2016 (Α' 147) η οποία μετονομάστηκε σε «Ενιαία Αρχή Δημόσιων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ)» με τον ν. 4912/2022 (Α' 59) για την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης των συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, ύστερα από την άσκηση προδικαστικής προσφυγής, ή τη **Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών της Φορολογικής Διοίκησης** κατά το άρθρο 72 του ν. 5104/2024 (Α' 58). Είναι χαρακτηριστικό ότι οι αιτήσεις ακυρώσεως στις υποθέσεις διεθνούς προστασίας που κατατέθηκαν στα Διοικητικά Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης, εμφανίζουν σταδιακά σημαντική μείωση και, συγκεκριμένα, από 1.065 και 408 που είχαν κατατεθεί αντίστοιχα για το έτος 2020, περιορίστηκαν σε 381 και 148 για το 2025 (βλ. τον υπ' αριθ. 7 συνημμένο πίνακα).

V. ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

A. ΣΤΕΓΑΣΗ

Η ορθή και αποτελεσματική απονομή της Δικαιοσύνης, δεν συναρτάται μόνο προς τα εκάστοτε νομοθετήματα δικονομικού περιεχομένου, αλλά προϋποθέτει και την ύπαρξη αναγκαίων υποδομών, ώστε, αφενός μεν, να διασφαλίζονται συνθήκες αξιοπρεπούς εργασίας των δικαστών, αντάξιες του λειτουργήματος και του κύρους της Δικαιοσύνης, αφετέρου δε, να εξυπηρετούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι πολίτες που έρχονται σε επαφή με τη Δικαιοσύνη. Για τους λόγους άλλωστε αυτούς, έχει τεθεί, με τις κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση και την πρόσβαση στα δικαστικά κτήρια που υιοθετήθηκαν στις 12-12-2014 από την CEPEJ [CEPEJ(2014)15], ένα βασικό επίπεδο σχετικών προδιαγραφών. Δυστυχώς, όμως, η σημερινή κατάσταση της κτηριακής υποδομής των διοικητικών δικαστηρίων της Χώρας δεν ανταποκρίνεται στις παραπάνω παραδοχές, καθώς πολλά διοικητικά δικαστήρια φιλοξενούνται από της συστάσεώς τους σε ακατάλληλα κτήρια ή διαμερίσματα πολυκατοικιών, βάσει του σχεδιασμού που έγινε στις αρχές της δεκαετίας του 1960, για την οργάνωση των τότε φορολογικών δικαστηρίων, που, όμως, σήμερα δεν εξυπηρετούν ούτε τις στοιχειώδεις ανάγκες των δικαστών, των δικαστικών υπαλλήλων, των διαδίκων και των δικηγόρων.

Αν εξαιρέσουμε ορισμένα διοικητικά δικαστήρια [Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Τρικάλων, Σύρου, Ηρακλείου (το οποίο μεταστεγάσθηκε εντός του έτους 2022 σε καλαίσθητο κτήριο), Μυτιλήνης, Χαλκίδας, Βέροιας, Καβάλας, Κομοτηνής, Βόλου και Κέρκυρας], τα οποία στεγάζονται σε κτήρια αντάξια της αποστολής τους, καίτοι κάποια από αυτά είναι μισθωμένα ή συστεγάζονται με τα πολιτικά - ποινικά δικαστήρια, αρκετά από τα υπόλοιπα στεγάζονται σε άθλια και ανεπαρκή, από απόψεως

χωρητικότητα, διαμερίσματα / γραφεία πολυκατοικιών, με καταστήματα στις εισόδους και διάφορους ελεύθερους επαγγελματίες σε διπλανούς χώρους, υπό συνθήκες απαράδεκτες για δικαστήρια. **Στα 10 διοικητικά δικαστήρια από τα 15 που λειτουργούν σε μισθωμένους από ιδιώτες χώρους, οι μισθώσεις έχουν ήδη λήξει. Εξάλλου, η πλειονότητα των δικαστηρίων αυτών στερείται ακροατηρίου** και οι δικογραφίες κατά τις δικασίμους μεταφέρονται στα κτήρια όπου στεγάζονται τα Πολιτικά Δικαστήρια και επιστρέφουν από αυτά, με όλους τους κινδύνους για την ασφάλεια του περιεχομένου τους. Εξάλλου, η «συστέγαση» δέκα οκτώ (18) διοικητικών δικαστηρίων (Εφετείων και Πρωτοδικείων) σε ακροατήρια των πολιτικών δικαστηρίων δημιουργεί κατά κανόνα δυσλειτουργίες εξαιτίας της έλλειψης ικανού αριθμού αιθουσών που να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Επισημαίνουμε, τέλος, ότι **υπάρχουν ακόμη αρκετά διοικητικά δικαστήρια στα οποία η πρόσβαση σε άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) παραμένει δυσχερής έως και αδύνατη.** Σύμφωνα, πάντως, με το άρθρο 22 του ν. 5023/2023 (Α' 34), έχουν οριστεί από τους προέδρους των τριμελών συμβουλίων οι υπεύθυνοι δικαστικοί υπάλληλοι «για ζητήματα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία, ενημέρωσής τους και διευκόλυνσης της εξυπηρέτησής τους».

Υπό απαράδεκτες συνθήκες στεγάζονται **το Διοικητικό Εφετείο Χανίων και το Διοικητικό Πρωτοδικείο Χανίων**, στον τελευταίο όροφο κτηρίου, όπου συστεγάζεται και η Δ.Ο.Υ. Χανίων. Το κτήριο αυτό έχει χαρακτηριστεί ως απαράδεκτο να στεγάζει δικαστικές υπηρεσίες από τους αρμόδιους Επιθεωρητές. **Σε παρόμοια κατάσταση βρίσκονται και τα Διοικητικά Πρωτοδικεία Αλεξανδρούπολης, Πατρών, Ναυπλίου, Ρόδου και Πύργου.** Όσον αφορά, ειδικότερα, το **Διοικητικό Πρωτοδικείο Ρόδου**, το οποίο τελεί υπό έξωση και ως εκ τούτου υφίσταται επιτακτική ανάγκη στέγασής του, δρομολογήθηκε η μεταστέγασή του σε τμήμα του ανακαινισμένου κτηρίου του παλαιού κτηματολογίου της πόλης με την πρόσφατη από 6-3-2026 σύμβαση μεταξύ της Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου

(ΕΤΑΔ) Α.Ε. και του ΤΑΧΔΙΚ και αναμένεται η έκδοση υπουργικής απόφασης για την κατανομή των χώρων, ενώ, στις 3-12-2025, υπεγράφη σύμβαση για τη μεταστέγαση του **Διοικητικού Εφετείου και του Διοικητικού Πρωτοδικείου της Πάτρας** σε κτήριο του Ο.Τ.Ε. το οποίο θα ανακαινιστεί καταλλήλως προκειμένου να καλύπτονται οι βασικές προδιαγραφές δικαστικού κτηρίου, προωθείται δε και η μεταστέγαση του **Διοικητικού Εφετείου Τρίπολης** και του **Διοικητικού Πρωτοδικείου Ναυπλίου**.

Κατά το έτος 2023 πραγματοποιήθηκε η προσωρινή μεταστέγαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιά στο κτήριο της οδού Πύλης 17-19, μετά την πυρκαγιά που εκδηλώθηκε στο ακατάλληλο κτήριο της οδού Δημ. Γούναρη 31-33 στις 2-4-2023, έχει δε δρομολογηθεί, μετά από πολυετείς αγώνες, η εγκατάσταση **των Διοικητικών Δικαστηρίων Πειραιά** (τόσο του Εφετείου, το οποίο επίσης στεγάζεται σε ακατάλληλο για δικαστικό μέγαρο κτήριο-πολυκατοικία κατασκευής 1973, όσο και του Πρωτοδικείου), στο νέο δικαστικό μέγαρο που θα ανεγερθεί επί των οδών Παπαστράτου, Χαϊδαρίου και Φωκίωνος του οικείου Δήμου το οποίο εγκαινιάστηκε στις 4-12-2024 και πρέπει να αποτελεί πρότυπο για όλα τα δικαστήριά μας.

Σε κάθε περίπτωση, παρά τις αξιόπαινες πρωτοβουλίες που έχουν αναλάβει κατά καιρούς ορισμένοι διευθύνοντες περιφερειακά διοικητικά δικαστήρια, όπως στο Ηράκλειο, στο Βόλο, στην Τρίπολη κ.λπ., επιβάλλεται, η Πολιτεία να αντιμετωπίσει συνολικά το ακανθώδες αυτό ζήτημα, αξιοποιώντας προς τούτο εθνικούς και κοινοτικούς πόρους. Ουσιώδη συμβολή σε αυτό αναμένεται, εξάλλου, να έχει η **διάταξη του άρθρου 140 παρ. 8 του ν. 4782/2021 (Α' 36/9-3-2021), με την οποία ρυθμίζεται οριστικά το εκκρεμές επί πολλά έτη ζήτημα της παραλαβής από το Ελληνικό Δημόσιο ορισμένων δικαστικών κτηρίων**, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και τα κτηριακά συγκροτήματα των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Επίσης, **στον πρόσφατο ν. 5172/2025 προβλέφθηκε και για τα διοικητικά δικαστήρια η**

δυνατότητα μίσθωσης ακινήτων για κάλυψη αναγκών στέγασης κατά παρέκκλιση των διατάξεων για τη μίσθωση ακινήτων που αφορούν τη στέγαση δημόσιων υπηρεσιών και ήδη η προβλεπόμενη στο άρθρο 17 του ν. 5028/2023 Επιτροπή Παρακολούθησης Εφαρμογής του Οδικού Χάρτη, σε σχετική έκθεσή της, προβάλλει και την ανάθεση μελέτης για τη μεταστέγαση ορισμένων από αυτά, έχουν δε συνταχθεί κτηριολογικά προγράμματα για 11 διοικητικά δικαστήρια από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν **την ιδιαίτερα σημαντική διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 22 του νέου Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., στην οποία για πρώτη φορά προβλέπεται ότι:** «1. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, με απόφασή του, ορίζει τα δικαστικά καταστήματα. Τα δικαστικά καταστήματα στεγάζονται σε κτίρια, τα οποία: α) διασφαλίζουν ευπρεπείς συνθήκες απονομής της δικαιοσύνης και ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες λειτουργίας των δικαστηρίων και εισαγγελιών, β) παρέχουν εύκολη και ασφαλή πρόσβαση στους δικαστικούς λειτουργούς, τους δικαστικούς υπαλλήλους, τους δικηγόρους και τους πολίτες, καθώς και όλες τις αναγκαίες ευκολίες προκειμένου τα άτομα με αναπηρία να μπορούν να μετάσχουν στη δικαιοδοτική διαδικασία και γ) διαθέτουν ειδικούς χώρους υποδοχής για τους δικηγόρους και τους διαδίκους, λειτουργικές αίθουσες συνεδριάσεων και επαρκείς χώρους για τα γραφεία των δικαστικών λειτουργών και των δικαστικών υπαλλήλων», **επισημάνουμε στην πρότασή μας για τη χάραξη ενός Οδικού Χάρτη για την ορθολογικότερη οργάνωση των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων την ανάγκη μεταστέγασης των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων που φιλοξενούνται σε μισθωμένους από ιδιώτες χώρους, σε λειτουργικά δημόσια κτήρια, τα οποία θα εξυπηρετούν, όπως αναφέρθηκε, την αναγκαία σήμερα φυσική παρουσία των δικαστών στους χώρους εργασίας τους.** Είναι, βεβαίως, προφανές ότι, πλην της ικανοποίησης των άμεσων και επείγουσών αναγκών, η τομεακή πολιτική στέγασης των διοικητικών δικαστηρίων, θα πρέπει να

εναρμονίζεται με τον σχεδιασμό για τη χωροταξική αναδιάρθρωση της Διοικητικής Δικαιοσύνης.

B. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

Σημαντικότατο πρόβλημα είναι και η λειτουργία και συντήρηση των δικαστικών κτηρίων και, ιδίως, των νεόδμητων, τα οποία διαθέτουν μηχανολογικό και τεχνικό εξοπλισμό υψηλού κόστους (συστήματα αδιάλειπτης λειτουργίας παροχής ενέργειας – UPS, κεντρικά συστήματα ελέγχου, συστήματα πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης, εγκαταστάσεις κλιματισμού – εξαερισμού κ.λπ.). Για τη συντήρηση αυτών απαιτείται **εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό** (μηχανολόγοι – μηχανικοί, ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί κ.λπ.), **που δεν υπηρετεί, ασφαλώς, στις δικαστικές υπηρεσίες**. Το σοβαρό αυτό πρόβλημα αντιμετωπίζεται, ωστόσο, σε ικανοποιητικό βαθμό, τουλάχιστον για τα Διοικητικά Δικαστήρια των Αθηνών, με βάση τη σύμβαση μεταξύ της εταιρείας «ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ Α.Ε.» και της αναδόχου εταιρείας «TASK ΑΒΑΞ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.».

Αναφορικά με το κτηριακό συγκρότημα των Διοικητικών Δικαστηρίων των Αθηνών, το 2023 ξεκίνησαν τρία νέα σημαντικά έργα. α) Η εγκατάσταση νέων κλιματιστικών μονάδων και για τα δύο κτήρια, χωρίς όμως στο έργο να συμπεριληφθεί και το αναγκαίο σύστημα BMS (Building Management System) για τη ρύθμιση της θερμοκρασίας στους διάφορους χώρους του κτηρίου, επιβάλλοντας έτσι ένα νέο έργο (σχετ. τα υπ' αριθ. πρωτ. 3129/6-2-2025 και 21155/14-5-2025 έγγραφα του Υπουργείου Δικαιοσύνης) το οποίο παραμένει σε εκκρεμότητα. β) Η διαρρύθμιση εσωτερικών χώρων προκειμένου να στεγαστεί το προσωπικό κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου και οι πολιτικοί υπάλληλοι των περιφερειακών υπηρεσιών πολιτικού και αστυνομικού

τομέα της Δικαστικής Αστυνομίας που έχουν συσταθεί στη Γενική Επιτροπεία (άρθρο 16Α ν. 4963/2022). γ) Η αναβάθμιση του κτηριακού συγκροτήματος μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, έργο το οποίο και ολοκληρώθηκε το 2025. Περαιτέρω, διασφαλίσαμε υψηλές ταχύτητες πρόσβασης στο διαδίκτυο και, για πρώτη φορά, ασύρματη σύνδεση σε όλο το κτήριο, παραμένουν όμως εκκρεμή κρίσιμα ζητήματα ασφάλειας για τα οποία η Επιτροπή Διοίκησης και Διαχείρισης του κτηρίου έχει προβεί σε σχετικές ενέργειες.

Γ. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

Οι κατά καιρούς τρομοκρατικές επιθέσεις κατά κτηριακών εγκαταστάσεων δικαστηρίων, με αποκορύφωμα τη σημειωθείσα στις 30-12-2010 έκρηξη στο δικαστικό μέγαρο των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών, ανέδειξαν την ανάγκη αποτελεσματικής φύλαξης των κτηρίων των διοικητικών δικαστηρίων της Χώρας.

Επισημαίνοντας την ελλιπή φύλαξη του ανωτέρω δικαστικού μεγάρου, η Γενική Επιτροπεία με σειρά εγγράφων της στο παρελθόν (με αριθ. πρωτ. 432/2-2-2011, 5224/23-12-2011, 1234/3-4-2012, 3999/18-10-2012, 377/23-1-2013, 7/16-10-2013, 4/15-12-2015, 8/3-2-2016, 11/4-5-2016 κ.λπ.), επανειλημμένα εξέθεσε το πρόβλημα και ζήτησε να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα φύλαξης για την προστασία της κρατικής περιουσίας και πρωτίστως του ανθρώπινου δυναμικού (δικαστών, υπαλλήλων, διαδίκων, δικηγόρων), που καθημερινά διακινείται σε αυτό. Σήμερα υφίσταται στατική φύλαξη επί 24ώρου βάσεως από έναν αστυνομικό ο οποίος διατίθεται από το Α.Τ. Αμπελοκήπων εντός ειδικού κουβουκλίου σκοπιάς προς την πλευρά του Διοικητικού Εφετείου, σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου των εισερχομένων αυτοκινήτων στους υπόγειους χώρους στάθμευσης του κτηριακού συγκροτήματος και πύλες και

μηχανήματα ελέγχου των εισερχομένων στις εισόδους των δύο κτηρίων, τα οποία χειρίζονται υπάλληλοι ιδιωτικής εταιρείας security (ICTS). Ύστερα δε από την εκδοθείσα τον Φεβρουάριο του έτους 2014 απόρρητη Μελέτη Τρωτότητας της ΕΛ.ΑΣ., η Γενική Επιτροπεία ζήτησε να εκπονηθούν, με επιμέλεια του τότε Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τα απαραίτητα σχέδια, «για την παρακολούθηση και αξιολόγηση μέτρων ασφαλείας Δικαστικών Μεγάρων στα πλαίσια μελετών/σχεδίων τρωτότητας» (σχετ. το Εμπ. Πρωτ. 6/17-2-2015 έγγραφό μας).

Με το υπ' αριθ. πρωτ. 15/22-2-2024 έγγραφό μας προς τον Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας και τον Γενικό Αστυνομικό Διευθυντή Αττικής, παρουσιάσαμε τους λόγους που επιβάλλουν την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του ζητήματος της αστυνόμευσης του κτηριακού συγκροτήματος των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών, εντός και περίξ του οποίου διακινούνται, καθημερινά, περί τα 1.600 άτομα (δικαστικοί λειτουργοί, δικαστικοί υπάλληλοι, δικηγόροι, διάδικοι, περίοικοι κ.λπ.), **αναφέροντας, ενδεικτικά, σειρά περιστατικών κακόβουλων ενεργειών που συνέβησαν το τελευταίο χρονικό διάστημα και έχουν καταγραφεί και επισημανθεί αρμοδίως, τα υφιστάμενα σήμερα ανεπαρκή μέτρα ασφαλείας και ζητήσαμε:** α) την αύξηση του αριθμού των αστυνομικών σε συγκεκριμένα σημεία εντός του κεντρικού κτηρίου, β) τη μέριμνα για τον τρόπο φύλαξης του κτηριακού συγκροτήματος προς την (νοτιοδυτική) πλευρά του, με την τοποθέτηση δεύτερης «σκοπιάς» με κάλυψη και της εισόδου του ενιαίου υπόγειου χώρου στάθμευσης του συγκροτήματος, γ) την αύξηση των αστυνομικών περιπολιών στην περιοχή και δ) την επικαιροποίηση της απόρρητης μελέτης τρωτότητας του 2014, ενόψει και της έγκρισης της μελέτης για την τοποθέτηση νέων και την αντικατάσταση παλαιών καμερών καταγραφής στο εν λόγω συγκρότημα, ώστε η επιτήρηση ηλεκτρονικά των χώρων να είναι αποτελεσματική. Σε συνέχεια του εν λόγω εγγράφου μας, επανήλθαμε με το με αριθ. πρωτ. 4/16-

1-2025 έγγραφο προκειμένου να επικαιροποιήσουμε τα αιτήματά μας, λαμβάνοντας υπ' όψιν και την παρουσία 5 υπαλλήλων του αστυνομικού τομέα της δικαστικής αστυνομίας στο κτηριακό συγκρότημα. Η επικαροποιημένη μελέτη τρωτότητας έχει παραδοθεί και αναμένουμε την εγκατάσταση καμερών στα 5 υπόγεια του κτηρίου (σχετ. τα υπ' αριθ. 35/27-11-2023 και 4/24-1-2024 έγγραφα της Επιτροπής Διοίκησης), έργο για το οποίο έχει ολοκληρωθεί, από τον Ιούλιο του 2025, η σχετική μελέτη της αρμόδιας εταιρείας Κτιριακές Υποδομές (ΚΤ.ΥΠ.) Α.Ε.

VI. ΜΗΧΑΝΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

A. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

(Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.)

Κοινή είναι η παραδοχή ότι στη Δικαιοσύνη είχε καθυστερήσει η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας. Από τα 9 Διοικητικά Εφετεία και τα 30 Διοικητικά Πρωτοδικεία της Χώρας, μέχρι και το έτος 2014, λειτουργούσαν με ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα (Ο.Π.Σ.) μόνον 2 Εφετεία (Αθηνών και Θεσσαλονίκης) και 11 Πρωτοδικεία, ενώ άλλα πέντε Πρωτοδικεία είχαν μηχανογραφηθεί στοιχειωδώς με δικά τους πληροφοριακά συστήματα. Αλλά και σε αυτά (όπως στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά), το σύστημα παρουσίαζε διαχρονικά σοβαρές δυσλειτουργίες, με επίπτωση στην αξιοπιστία των στατιστικών στοιχείων των δικαστηρίων.

Το έργο που είχε προωθήσει η Ειδική Γραμματεία Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (Α.Π. 151759/Ψ.Σ.2294-Α2/10-4-2012 Ανοιχτή πρόσκληση), με αντικείμενο ένα «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.)», έχει τεθεί σε παραγωγική λειτουργία για τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια από το 2016. Το νέο αυτό Πληροφοριακό Σύστημα, το οποίο ανέλαβε, ως κύριος του έργου, το Συμβούλιο της Επικρατείας στο πλαίσιο του Προγράμματος ΕΣΠΑ 2007-2013, έχει αλλάξει σημαντικά την κατάσταση στο εσωτερικό της Διοικητικής Δικαιοσύνης.

Το Σύστημα αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη και λειτουργία: α) Κεντρικού Συστήματος Διαχείρισης Υποθέσεων των διοικητικών

δικαστηρίων της χώρας, β) Ενιαίου Συστήματος Διαχείρισης Νομολογίας, γ) Κεντρικού Συστήματος Διοικητικής Πληροφόρησης και δ) Πολύ-γλωσσικής Διαδικτυακής Πύλης Διοικητικής Δικαιοσύνης που παρέχει υπηρεσίες «one stop shop» στους πολίτες, στους δικηγόρους, στην επιστημονική κοινότητα, στις εταιρίες και στους δημόσιους φορείς, σε δύο τουλάχιστον γλώσσες (Ελληνικά - Αγγλικά). Σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό, το έργο θα καταστήσει εφικτή την άμεση και έγκυρη ενημέρωση των δικαστικών λειτουργιών που θα έχουν στη διάθεσή τους μία από τις πλέον εξελιγμένες μηχανές νομολογιακής αναζήτησης, την ασφαλή διαχείριση της δικαιοδοτικής ύλης από τους διευθύνοντες τα δικαστήρια, μετά και την ηλεκτρονική καταγραφή των υποθέσεων, την ηλεκτρονική επικοινωνία με τους διαδίκους, όπως και την εξαγωγή, με ενιαίο πια τρόπο και σε πρώτο χρόνο, από τη Γενική Επιτροπεία, σύνθετων και αναλυτικών στατιστικών δεδομένων για την κίνηση των εργασιών των διοικητικών δικαστηρίων και τη συστηματική παρακολούθηση του έργου των διοικητικών δικαστών, εξασφαλίζοντας, μέσω της λειτουργίας κεντρικού Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου (e-mail), την ηλεκτρονική επικοινωνία τόσο μεταξύ τους όσο και με τους πολίτες και τον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα.

Στο διάστημα από το 2016 που τέθηκε σε πλήρη παραγωγική λειτουργία το Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, τα οποία δεν διέθεταν ούτε έναν υπάλληλο κλάδου πληροφορικής, με ένα βαρύ και σύνθετο δικονομικό σύστημα που δυσχερώς αποτυπώνεται στη γλώσσα της πληροφορικής και χωρίς καμία ουσιαστική εκπαίδευση του προσωπικού, έως και σήμερα, έχουν αναληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των πολλαπλών προβλημάτων που ανέκυψαν και για τη γενικότερη στήριξή του, και τα αποτελέσματα ήταν ενθαρρυντικά. Αντιμετωπίστηκαν προβλήματα από την εισαγωγή στο νέο πληροφοριακό σύστημα όλων των δεδομένων των δικαστηρίων που δεν ήταν μηχανογραφημένα, τη μετάπτωση δεδομένων των προϋφιστάμενων Ο.Π.Σ. που λειτουργούσαν σε αρκετά

δικαστήρια, ιδίως στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, και εμφάνιζαν σοβαρά ζητήματα συμβατότητας, τον παλαιό εξοπλισμό που βρίσκεται ακόμη εκτός της σύμβασης συντήρησης με την ανάδοχο εταιρεία, τα παλαιά computer rooms και τις αποξηλώσεις τους, την έλλειψη ενιαίων προτύπων και τις αποκλίνουσες πρακτικές, την αδυναμία του προσωπικού να αφομοιώσει τις νέες εφαρμογές και την εξαγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων, τις αναβαθμίσεις του ανοικτού, μη φιλικού προς τους τελικούς χρήστες, λογισμικού και των παραμετροποιήσεων κ.λπ.

Η Γενική Επιτροπεία προχώρησε άμεσα, από τον Δεκέμβριο του 2015, στη συγκρότηση μιας Κεντρικής Οργανωτικής Επιτροπής (Κ.Ο.Ε.), μικτής σύνθεσης, μέσω της οποίας, με την υποδειγματική συνεργασία, αφενός με την Επιτροπή Πληροφοριακών Συστημάτων του Συμβουλίου της Επικρατείας και αφετέρου με το Τμήμα Εφαρμογών, Βάσεων Δεδομένων και Στατιστικών Στοιχείων και το Τμήμα Συστημάτων, Δικτύων και Κυβερνοασφάλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, παρέχει συνεχή υποστήριξη και οδηγίες στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, πλέον πρόσφατα, για τη χρήση ψηφιακών υπογραφών και την αποστολή εγγράφων ώστε να πληρούνται οι προδιαγραφές ασφάλειας του ν. 4727/2020 (Ψηφιακή Διακυβέρνηση - Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες, Α' 184), για τον ενιαίο/εθνικό αριθμό υπόθεσης, για την ηλεκτρονική κατάθεση όχι μόνον των εισαγωγικών αλλά και των παρεπόμενων δικογράφων κ.λπ.. Επιπροσθέτως, **όρισε διαχειριστές του συστήματος σε κάθε δικαστήριο, ενέταξε σε ένα ενιαίο με την Κ.Ο.Ε. δίκτυο τους διορισθέντες κατά τα έτη 2018 έως και 2020 υπαλλήλους κλάδου πληροφορικής, έχει οργανώσει στοχευμένες διαδικτυακές επιμορφώσεις.** Ενόψει του νέου έργου, έχουν ενισχυθεί στο πλαίσιο δύο ανακατανομών υπαλληλικού προσωπικού, οι οργανικές θέσεις κλάδου πληροφορικής στη Γενική Επιτροπεία και τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, από τις 19 που είχαν συσταθεί το 2002, σε 39 (εκ των οποίων έχουν πληρωθεί οι 15), έχει διασφαλισθεί η επιχορήγηση των

ειδικών γραφείων ανά εφετειακή περιφέρεια με επιπλέον χρηματικό ποσό, ειδικά για τις ανάγκες του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. (άρθρο 31 ν. 4786/2021, Α' 43), καταρτίστηκε ένας νέος Κανονισμός Εσωτερικής Λειτουργίας της Γενικής Επιτροπείας με χωριστά τμήματα πληροφορικής και στατιστικών δεδομένων, αναζητείται εξειδικευμένο προσωπικό που να μπορεί να χειριστεί τα νέα εργαλεία (όπως η εφαρμογή Επιχειρηματικής Ευφυΐας B.I. - Business Intelligence), έχει παραδοθεί, από Ομάδα Εργασίας που συγκρότησε η Γενική Επιτροπεία, η πρόταση για την επικαιροποίηση των τηρούμενων από τις γραμματείες των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων βιβλίων.

Από τις 29 Μαΐου 2018 που είναι δυνατή η ηλεκτρονική κατάθεση των εισαγωγικών δικογράφων της δίκης, σε όλα τα διοικητικά δικαστήρια της Χώρας κατατέθηκαν έως τις 31-12-2025 ηλεκτρονικά 63.889 εισαγωγικά ως επί το πλείστον δικόγραφα, με επέκταση, εντός του 2023, της ηλεκτρονικής κατάθεσης και σε ορισμένα παρεπόμενα δικόγραφα, όπως οι παρεμβάσεις και οι πρόσθετοι λόγοι, καθώς και στα στοιχεία νομιμοποίησης των πληρεξουσίων δικηγόρων, ενώ αναμένουμε, μετά και την έκδοση της προβλεπόμενης από τις ρυθμίσεις των άρθρων 29 και 30 του ν. 4990/2022 (Α' 210), υπ' αριθ. 17850/28-3-2024 (Β' 2286) κοινής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, την έναρξη της πιλοτικής εφαρμογής, τουλάχιστον για τις διαφορές ουσίας, της ηλεκτρονικής επίδοσης κλήσεων και αποφάσεων προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

Β. Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.

Το σύστημα αυτό πλέον αναβαθμίζεται με το νέο έργο «Ψηφιακή αναβάθμιση Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.», στο πλαίσιο υλοποίησης των προβλέψεων του ν. 4635/2019, με τον οποίο προωθείται η πλήρης

αποϋλοποίηση της διαδικασίας, με την ηλεκτρονική διακίνηση των εγγράφων και την ψηφιακή δικογραφία. Με το έργο αυτό, η σχετική σύμβαση του οποίου υπεγράφη στις 16-12-2022, με προβλεπόμενο αρχικό χρόνο παράδοσης τα τρία έτη μετά την υπογραφή της και τελική πρόβλεψη, για να τεθεί σε παραγωγική λειτουργία, τον Ιούνιο του 2026 (και τον Οκτώβριο για ορισμένες νέες εφαρμογές), συμπληρώνεται ο εξοπλισμός, αναβαθμίζεται το λογισμικό και ανασχεδιάζονται εφαρμογές του υφιστάμενου συστήματος, προκειμένου οι διαδικασίες ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, της Γενικής Επιτροπείας και των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων να υποστηρίζονται πλήρως με τεχνολογικά μέσα και να διενεργούνται βάσει δικογράφων και εγγράφων σε ψηφιακή μορφή, με τον ψηφιακό φάκελο της υπόθεσης να περιέχει, πέραν των εγγράφων της, την επικοινωνία του δικαστηρίου με τους διαδίκους, το νομικό υλικό που αφορά την έρευνα της υπόθεσης, τις συναφείς υποθέσεις και την πλήρη παρουσίαση του ιστορικού της στα δικαστήρια όλων των βαθμών, ενώ αξιοποιούνται πολλές νέες εφαρμογές και τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης τεχνητής νοημοσύνης, για την ανωνυμοποίηση αποφάσεων, ταχύτερη ευρετηρίασή τους στο αριθμητικό και καθ' ύλην ευρετήριο, προηγμένα έρευνα στη νομολογία, εξαγωγή σύνθετων στατιστικών στοιχείων κ.λπ., καθώς και άλλα επιμέρους έργα που συναρτώνται άρρηκτα με τον μετασχηματισμό του συστήματος, μεταξύ αυτών και το προαναφερόμενο σύστημα τηλεματικών συνεδριάσεων, το οποίο τελικώς αναλήφθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. **Το αναβαθμισμένο Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. προβλέπεται να διαλειτουργεί με το έργο «Υπηρεσίες Τηλεδιάσκεψης σε Δικαστήρια και Σωφρονιστικά Καταστήματα και παροχή Υπηρεσιών Ενημέρωσης της πορείας των πινακίων και των εκθεμάτων των Δικαστηρίων (Ηλεκτρονικό Πινάκιο)»** που είχε προβλεφθεί να ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο του 2024, ώστε να εισέλθουμε στη φάση της εκπαίδευσης των στελεχών και της δοκιμαστικής λειτουργίας. Πράγματι, στις 10-12-2024 επιχειρήθηκε η πρώτη

πilotική εκδίκαση υποθέσεων στη μεταβατική έδρα του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών στο Αργοστόλι και σταδιακά, με την εγκατάσταση στο σύνολο των δικαστηρίων της Χώρας του ηλεκτρονικού και υποστηρικτικού εξοπλισμού και τη θέση του έργου σε παραγωγική λειτουργία στις 10-6-2025, επεκτείνεται η αξιοποίηση της τηλεματικής συνεδρίασης και σε άλλες μεταβατικές έδρες (βλ. τον Οδικό Χάρτη, υπό I.B.) και, συγκεκριμένα, στη μεταβατική έδρα της Κέρκυρας, του Διοικητικού Εφετείου Ιωαννίνων (28-5-2025 και 22-10-2025), της Σύρου, του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά (21-10-2025) και της Σπάρτης, του Διοικητικού Πρωτοδικείου Τρίπολης (5-11-2025), ενώ έπονται και άλλες εντός του πρώτου εξαμήνου του 2026.

Σημαντικό βήμα για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος, θα αποτελέσει η ψηφιοποίηση των ατομικών φακέλων που τηρούνται, κατά το άρθρο 57 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Α. για κάθε δικαστικό λειτουργό, τόσο στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, όσο και στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στη Γενική Επιτροπεία, καθώς και του προσωπικού μητρώου των δικαστικών υπαλλήλων που τηρείται κατά το άρθρο 130 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (ν. 4798/2021). Στο πλαίσιο αυτό, **η Γενική Επιτροπεία**, διατηρώντας, στο παρόν στάδιο, την ευθύνη της επικαιροποίησης του αρχειακού υλικού που τηρεί για το εν λόγω προσωπικό, ζήτησε σχετική ενημέρωση από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (σχετ. και το με αριθ. πρωτ. 4144/8-11-2023 έγγραφό μας) και **έχει ορίσει υπεύθυνο προστασίας δεδομένων** (σχετ. η με αριθ. πρωτ. 5193/15-10-2025 Πράξη μας, τροποποιητική της 276/17-1-2024 όμοιας), όπως προβλέπει το άρθρο 6 του ν. 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και

του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις» (Α΄ 137), ενώ έχει καταρτίσει κείμενο για την «Πολιτική δεοντολογίας - Ορθής και ασφαλούς χρήσης των πληροφοριακών συστημάτων και της πληροφορικής τεχνολογίας της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων».

Αυτό, όμως, που θα μας απασχολήσει περισσότερο στο άμεσο μέλλον και χρήζει αναλυτικού σχεδιασμού, θα είναι η μετάπτωση στην ψηφιακή ή αποϋλοποιημένη δικογραφία, η οποία τελικώς προβλέφθηκε να υλοποιηθεί σταδιακά (άρθρο 162 ν. 4764/2020, Α΄ 256). Η μετάπτωση αυτή προϋποθέτει διαλειτουργικότητες (άρθρο 127 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), συγχρονισμό και συντονισμό με άλλους φορείς για τον καθορισμό, μεταξύ άλλων, των κατάλληλων προτύπων ανταλλαγής δεδομένων, ώστε να είναι ευχερής η επεξεργασία των ψηφιακών εγγράφων από τους τελικούς χρήστες του κάθε πληροφοριακού συστήματος, αποϋλοποιημένο τον διοικητικό φάκελο, άρα συναρτάται άμεσα και με την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου, δημιουργία προτύπων εγγράφων για όλα τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, διότι πρόκειται να δημιουργηθούν αυτοματισμοί (με τη χρήση δυναμικών πεδίων) για την αυτόματη άντληση και καταγραφή στα έγγραφα, δεδομένων που υπάρχουν στο σύστημα, σύνταξη πρωτοκόλλου αντιμετώπισης προβλημάτων, είτε λόγω τεχνικών βλαβών στο σύστημα, είτε λόγω εσφαλμένων επιλογών των χρηστών και πολλά άλλα. Για τον σκοπό αυτό με τις υπ΄ αριθ. πρωτ. 4490/23-9-2025, 4489/23-9-2025 και 4488/23-9-2025 Πράξεις μας συγκροτήσαμε ομάδες εργασίας με αντικείμενο, τη σύνταξη των προτύπων εγγράφων (κλήσεις, αποδεικτικά επίδοσης, βεβαιώσεις, κ.τλ.) που θα ενσωματωθούν στο Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ., την επικαιροποίηση του πορίσματος το οποίο κατέθεσε η Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε με την υπ΄ αριθ. πρωτ. 3404/05.10.2021 Πράξη μας για την επανεξέταση των διατάξεων του π.δ. 402/1983 «Βιβλία της γραμματείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων

και περιεχόμενό τους», καθώς και τον έλεγχο των υπό υλοποίηση εφαρμογών (υποσυστήματα) για το έργο «Ψηφιακή Αναβάθμιση του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.». Η τελευταία αυτή Ομάδα αποτελείται από οκτώ υπό-ομάδες εργασίας, ήτοι: Α. Υπό-ομάδα ελέγχου της εφαρμογής «Ηλεκτρονική διαχείριση δικαστικών υποθέσεων ΣτΕ, ΤΔΔ, ΑΕΔ, Μισθοδικείο και Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας» και της εφαρμογής «Διακίνησης και διεκπεραίωσης εγγράφων διοικητικής δικαιοσύνης και λοιπών εγγράφων ΣτΕ, ΓΕ, ΤΔΔ, ΑΕΔ, Μισθοδικείο και Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας». Β. Υπό-ομάδα ελέγχου της εφαρμογής «Νομολογία ΣτΕ, ΤΔΔ, ΑΕΔ, Μισθοδικείο και Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας». Γ. Υπό-ομάδα ελέγχου της εφαρμογής «διαδικτυακή πύλη (internet portal) διοικητικής δικαιοσύνης». Δ. Υπό-ομάδα ελέγχου της διαλειτουργικότητας του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. Ε. Υπό-ομάδα ελέγχου της εφαρμογής «προτύπων εγγράφων και μηχαναγνώσιμων με δυνατότητα δομημένης σύνταξης μιας απόφασης με ενσωμάτωση μεταδεδομένων στο ψηφιακό αρχείο» και του συνεργατικού εργαλείου (ασφαλές περιβάλλον εργασίας / συνεργασίας) του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. Στ. Υπό-ομάδα ελέγχου του συστήματος «διαχείρισης χρηστών, ψηφιακών υπογραφών, SSO εφαρμογών, δικαιώματα πρόσβασης» του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. Ζ. Υπό-ομάδα ελέγχου του συστήματος «κεντρικής/απομακρυσμένης διαχείρισης περιφερειακού εξοπλισμού.» και του «Data center [Υπολογιστικά Κέντρα (Κύριο & Εφεδρικό)]» του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. Η. Υπό-ομάδα ελέγχου του συστήματος «Επιχειρηματική Ευφυΐας (Business Intelligence)» του Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ. Εξάλλου, πρόσφατα εγκρίθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο (63/2026 Πράξη του Ζ' Κλιμακίου) η συμπληρωματική σύμβαση του έργου, με την οποία, προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η παροχή 700 επιπλέον φορητών υπολογιστών στους δικαστές.

Πρόκειται ασφαλώς για μια νέα πραγματικότητα με την οποία οφείλουμε να συμφιλιωθούμε καθώς αποτελεί μονόδρομο και εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς. Θα πρέπει να εξοικειωθούμε με τις νέες τεχνολογίες, να εκπαιδευθούμε ακόμη και σε ορισμένους βασικούς τεχνικούς όρους που

χρησιμοποιούνται στην καθημερινή πλέον γλώσσα των πληροφοριακών συστημάτων και να προετοιμαστούμε για την πίεση που θα δεχθεί το σύστημα στην πορεία αυτή της πλήρους αποϋλοποίησης της διαδικασίας, δεδομένης και της υποστελέχωσης πολλών Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων από υπαλληλικό προσωπικό.

VII. Η ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΤΑΓΜΑ

ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

A. Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Ο δικαστής καλείται κατά το Σύνταγμα να προστατεύει δικαιώματα, να ελέγχει την τήρηση της νομιμότητας, να ενισχύει την ασφάλεια δικαίου, να συμβάλει στην καλή λειτουργία της πολιτείας, να εκτονώνει κοινωνικές συγκρούσεις και να διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή, να παράγει πολιτισμό, αναλαμβάνοντας και έναν σημαντικότερο παιδαγωγικό ρόλο απέναντι στην κοινή γνώμη.

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι το έργο του διοικητικού δικαστή έχει καταστεί πιο δυσχερές ενόψει των μεγάλων αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στην κοινωνία και τον κόσμο ευρύτερα και έχουν σημαντικές επιπτώσεις και στη δικαιοσύνη. Ο επικαθορισμός της έννομης τάξης μας από υπερεθνικούς κανόνες που διεκδικούν προτεραιότητα εφαρμογής και αναδεικνύουν δυσκολίες εναρμόνισης, η προβολή σε παγκόσμιο επίπεδο του οικονομικού έναντι του θεσμικού στοιχείου με τις όποιες επιπτώσεις για τη θεμελιώδη στην έννομη τάξη μας αρχή της διαφάνειας στη λειτουργία του κράτους και την άσκηση των κοινωνικών (και όχι μόνον) δικαιωμάτων, η διεύρυνση της διοικητικής δράσης σε νέα και δύσβατα ρυθμιστικά πεδία που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις, οι νέες πηγές διακινδύνευσης που τείνουν να γίνουν κανονικότητα και απαιτούν αποτελεσματικούς μηχανισμούς πρόληψης, η ραγδαία εισαγωγή των νέων τεχνολογιών που διαμορφώνουν ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας για τη δημόσια διοίκηση και μεταβάλλουν το τοπίο στην εκδίκαση των διοικητικών διαφορών, εγκυμονώντας σοβαρούς κινδύνους, συγκροτούν μια νέα πραγματικότητα.

Η πραγματικότητα αυτή, σε συνδυασμό, αφενός μεν, με διαχρονικές δομικές αδυναμίες που εμφανίζει το σύστημα απονομής διοικητικής δικαιοσύνης στη Χώρα μας, κατά παραγνώριση ενίοτε βασικών αρχών του ορθολογικού προτύπου, αφετέρου δε, με την ανάπτυξη των σύγχρονων μορφών επικοινωνίας με τις οποίες οι δραστηριότητες των θεσμικών οργάνων εν γένει γίνονται αντικείμενο έντονου δημοσίου διαλόγου και η κριτική σε αυτές ασκείται με λιγότερη αυτοσυγκράτηση και μεγαλύτερη αμεσότητα από το παρελθόν, κάθε δε υποτιθέμενο σφάλμα μπορεί να λάβει τεράστιες διαστάσεις, με επιζήμιες συνέπειες για τη δικαιοσύνη, της οποίας η εικόνα μπορεί να πλήττεται με τρόπο επιλεκτικό και μη υπεύθυνο, οδηγεί σταδιακά σε αμφισβήτηση του ρόλου του δικαστή, αποδυναμώνοντας τη σχέση εμπιστοσύνης που πρέπει να διατηρεί με τον πολίτη, η οποία συνυφαίνεται άρρηκτα με την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό στο κράτος δικαίου. Την εμπιστοσύνη αυτή, όπως τονίζουν με ιδιαίτερη έμφαση όλα τα διεθνή κείμενα ηπίου δικαίου, οφείλει ο ίδιος ο δικαστής, ως θεματοφύλακας της δικαιοσύνης, να επιβεβαιώνει διαρκώς και εμπράκτως. Όσο η εμπιστοσύνη υποχωρεί, τόσο η ανεξαρτησία του δικαστή θα βάλλεται και το κύρος της δικαιοσύνης στη συνείδηση των πολιτών θα συρρικνώνεται.

Ενόψει των ανωτέρω, αναδεικνύεται η ανάγκη ενεργοποίησης και ανάληψης πρωτοβουλιών εκ μέρους των φορέων της δικαστικής λειτουργίας, οι οποίοι οφείλουν να υπερβαίνουν μια αμυντική στάση, καθώς και την τάση μετάθεσης ευθυνών σε τρίτους και να αναγνωρίζουν το μερίδιο της δικής τους ευθύνης για τις παθογένειες που εμφανίζει εν προκειμένω το σύστημα απονομής διοικητικής δικαιοσύνης. Η ορθή αποτύπωση και προβολή, σε πρώτο στάδιο, με πειστικά επιχειρήματα και ειλικρίνεια, των θεσμικών ελλειμμάτων και των συγκεκριμένων προβλημάτων που αντιμετωπίζει το δικαστικό μας σύστημα, προσδιορίζοντας τις αιτίες που τα προκαλούν και προτείνοντας τρόπους επίλυσής τους, αποτελούν αναγκαίες συνθήκες για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στη διοικητική δικαιοσύνη.

Προαπαιτούμενα για αυτή τη σχέση εμπιστοσύνης αποτελούν, ασφαλώς, αφενός μεν, η θωράκιση της ανεξαρτησίας του δικαστή και, αφετέρου, η αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας, η οποία εμπεριέχει και τη δραστηριότητα της σχετικής παρέμβασης. Περαιτέρω, όμως, σημαντικά θετικά μέτρα στην ίδια κατεύθυνση αποτελούν και η εν γένει βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα, η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων με βάση την αρχή της εγγύτητας, η τακτική παρουσία των δικαστών στο δικαστήριο και η προσωπική επαφή και επικοινωνία με τον διάδικο, η ενδεδειγμένη και υπεύθυνη ενημέρωσή του, περισσότερο αναγκαία σε εποχή πολυπλοκότητας του δικαίου, ψηφιοποίησης των διαδικασιών και εισαγωγής εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης και η εξυπηρέτησή του, ιδίως αν πρόκειται για ευάλωτες ομάδες συμπολιτών μας, η αποφυγή τυπολατρικών επιλογών με στόχο την επί της ουσίας και το συντομότερο δυνατό διερεύνηση της υπόθεσής του, η συλλογικότερη λειτουργία εντός του δικαστηρίου, που, εκτός από την ασφάλεια δικαίου, ενισχύει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Βασικό πρόταγμα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να αποτελεί η θέση του πολίτη, αυτού που δεν ακούγεται, ούτε εκπροσωπείται όταν αντιδρούμε με έωλα πολλές φορές επιχειρήματα στην εφαρμογή διατάξεων που ο νομοθέτης έκρινε επωφελείς γι' αυτόν, στο επίκεντρο των διαδικασιών (πρβλ. Guidelines for a better integration of the user in the judicial systems CEPEJ (2021)1),

Αναγκαία θεωρούμε, επίσης, την **ανατροφοδότηση εκ μέρους των χρηστών του συστήματος** απονομής διοικητικής δικαιοσύνης, καθώς αυτοί έχουν προφανώς και μια διαφορετική προσέγγιση αναφορικά με τις δικαστικές μας υπηρεσίες. Προς τούτο, η Γενική Επιτροπεία, έχει αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες για την οργάνωση της σχετικής διαδικασίας, ακολουθώντας τα πρότυπα που προτείνονται από διεθνή κείμενα ηπίου δικαίου. **Συμμετείχε, εξάλλου, σε Ομάδα Εργασίας για τη σύνταξη Κώδικα Δεοντολογίας** για το Συμβούλιο της Επικρατείας, τη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και τα

Διοικητικά Δικαστήρια κατά τα πρότυπα των αντίστοιχων κειμένων των Ευρωπαϊκών και Διεθνών Δικαστηρίων, πλην, το κείμενο που συντάχθηκε τελικώς, αναφέρεται ως Χάρτης δεοντολογίας των δικαστικών λειτουργών του Συμβουλίου της Επικρατείας, μετά και την αρνητική στάση της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών για την επέκτασή του και στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια.

Ιδιαίτερα σημαντικό βήμα για την εμπιστοσύνη των πολιτών στη δικαιοσύνη θα αποτελούσε όμως και η αναγνώριση των έκδηλων σφαλμάτων στα οποία ενδέχεται να υποπέσει ένα δικαστικό όργανο εν ευρεία εννοία, με την παροχή δυνατότητας αποκατάστασης, ζήτημα το οποίο παραμένει ανοικτό μετά την απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Ζουμπουλίδης (No.3) της 4-6-2024, που επιλήφθηκε ενόψει μεταστροφής της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας επί του θέματος (ΣτΕ 800/2021 Ολομ.). Για το ζήτημα αυτό, η ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή που συγκροτήθηκε υπό την προεδρία μας με την υπ' αριθ. 71671/Φ.376/21-11-2024 (τ. Υ.Ο.Δ.Δ. 1330) απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης «για τη σύνταξη σχεδίου νόμου με αντικείμενο την αστική ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας» έχει παραδώσει εντός του 2025 το σχέδιο που συνέταξε, με την οικεία αιτιολογική έκθεση.

Στην έκθεση αυτή αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι με το σχέδιο υιοθετούνται οι ακόλουθες βασικές παραδοχές: α. Η εφαρμογή του καθεστώτος που εισάγει το σχέδιο νόμου δεν περιορίζεται μόνον σε σφάλματα που εμπίπτουν στον πυρήνα του δικαιοδοτικού έργου, αλλά και σε σφάλματα που συνδέονται με τη διοίκηση των δικαστηρίων και τη συμμετοχή στη δικαστική διαδικασία λοιπών οργάνων, σε όσες περιπτώσεις αυτά εντάσσονται στη δικαστική λειτουργία. β. Η αστική ευθύνη του Δημοσίου, αντιμετωπίζεται με ενιαίο τρόπο, ανεξάρτητα εάν το σφάλμα άπτεται ζητήματος του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου, ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία διαφορετικών επιπέδων έννομης προστασίας και

να μην εμφανίζεται η έννομη τάξη μας ως απλώς αμυνόμενη έναντι των διεθνών και μόνον δεσμεύσεων της. γ. Η διαδικασία που εισάγει το σχέδιο νόμου αποσυνδέεται από τα ειδικά καθεστώτα κρατικής ευθύνης, τα οποία ρυθμίζονται ήδη από την έννομη τάξη μας. δ. Αξιοποιείται η χρήση του όρου «πρόδηλο σφάλμα» που έχει εμπεδωθεί, όχι μόνον μέσω της πάγιας νομολογίας τόσο των εθνικών όσο και των ευρωπαϊκών δικαστηρίων, αλλά με βάση και τη σχετική νομοθεσία άλλων κρατών μελών, όρος που προσεγγίζεται αυτοτελώς σε σχέση με τις προϋποθέσεις προσωπικής ευθύνης του δικαστή, η οποία ρυθμίζεται ειδικά στο άρθρο 99 του Συντάγματος, ενώ γίνεται σαφής οριοθέτηση ορισμένων περιπτώσεων που δεν μπορούν να συνιστούν από μόνες τους πρόδηλο σφάλμα, όπως η απλώς εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου ή η απλώς εσφαλμένη εκτίμηση των πραγμάτων ή η αντίθεση, αφ' εαυτής, της δικαστικής κρίσης προς τη νομολογία ανώτατων δικαστηρίων του οικείου κλάδου. ε. Η παροχή της δυνατότητας στον αμέσως ζημιωθέντα να μπορεί να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη από μία προδήλως εσφαλμένη δικαστική ενέργεια, υπό όρους που, αφενός μεν, θα διασφαλίζουν την ευρύτερη δυνατή ικανοποίηση της αξίωσής του και θα αποκαθιστούν το κύρος και την αξιοπιστία της δικαιοσύνης, αφετέρου δε, δεν θα καθιστούν την υποβληθείσα από αυτόν αίτηση ένα νέο ένδικο μέσο, με το οποίο να οδηγούμαστε, ιδίως στις ποινικές υποθέσεις, στην επανεξέταση της υπόθεσης κατά τις κοινές δικονομικές διατάξεις και δη μεταξύ διαφορετικών διαδίκων.

B. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η αντίληψη ότι από τις τρεις εξουσίες, η δικαστική παραμένει η λιγότερο «ορατή» από τους πολίτες, καθώς, πέρα από τον ελλειπτικό και ενίοτε δυσνόητο χαρακτήρα των αποφάσεων, εκτίθεται λιγότερο στον δημόσιο διάλογο, με την επικοινωνία να περιορίζεται στο στάδιο της

έκδοσης αιτιολογημένης δικαστικής απόφασης και κατ' εξαίρεση στην απλή παρουσία των μέσων μαζικής ενημέρωσης στις αίθουσες των ακροατηρίων, δεν ανταποκρίνεται πλέον στη σημερινή πραγματικότητα. Η χρήση των νέων τεχνολογικών εργαλείων και η ενωσιακή νομοθεσία για τα ανοικτά δεδομένα (Οδηγία 2019/1024), παρέχουν τη δυνατότητα στους πολίτες να έχουν μία καλύτερη εικόνα για το δικαστικό σύστημα και στη δικαστική λειτουργία την ευκαιρία να επικοινωνήσει τα προβλήματα, αλλά και τις ενέργειες στις οποίες προβαίνει για την αντιμετώπισή τους, περιορίζοντας παράλληλα το αρνητικό φαινόμενο της άτυπης πληροφόρησης που παρέχεται από εξωθεσμικούς παράγοντες.

Η Γενική Επιτροπεία δημοσιοποιεί κατ' έτος, με ανάρτηση στην επίσημη ιστοσελίδα της, την έκθεση που συντάσσει για τη λειτουργία των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και τα προβλήματα στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης, προτείνοντας συγκεκριμένες λύσεις και ενημερώνει το ευρύ κοινό, μέσω συγκεντρωτικών πινάκων, για τα βασικά στατιστικά δεδομένα, από τα οποία προκύπτει η κίνηση των υποθέσεων σε κάθε Τακτικό Διοικητικό Δικαστήριο, καθώς και οι εκκρεμείς πέραν της διετίας υποθέσεις σε κάθε ένα από τα δικαστήρια αυτά. Ταυτόχρονα συνεργάζεται με διάφορους φορείς, όπως Υπουργεία (Μετανάστευσης και Ασύλου, Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Άμυνας κ.λπ.), Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ύπατη Αρμοστεία για τους πρόσφυγες, ΑΑΔΕ και άλλες Υπηρεσίες, για τη διενέργεια ημερίδων και τη μεταφορά των πορισμάτων της νομολογίας των διοικητικών δικαστηρίων (άρθρο 33 περ. στ' Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Α.), ενώ είναι πάντοτε ανοικτή σε επικοινωνία με τις διοικήσεις των μεγάλων δικηγορικών συλλόγων. Μεταξύ των σεμιναρίων που έχει προγραμματίσει για το πρώτο εξάμηνο του 2026, συμπεριλαμβάνεται και σεμινάριο σχετικά με τα θέματα της δικαστικής δεοντολογίας, της ελευθερίας έκφρασης των δικαστών, της χρήσης από τους δικαστές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της κριτικής στις δικαστικές αποφάσεις. Επίσης, με το υπ' αριθ. πρωτ. 5990/26-11-2025 έγγραφό της ενημέρωσε τον

Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, στο πλαίσιο συνεργασίας του Δικαστηρίου με το Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής που έχει ως στόχο την εξοικείωση των μαθητών και μαθητριών και των οικογενειών τους με τις έννοιες της Δικαιοσύνης και του Κράτους Δικαίου, καθώς και τη γνωριμία τους με το δικαστικό σύστημα της Χώρας, σχετικά με τη διαθεσιμότητα συμμετοχής στο εν λόγω πρόγραμμα του κάθε Τακτικού Διοικητικού Δικαστηρίου και επισκέψεων δικαστικών λειτουργών στα σχολεία, προτείνοντας επιπροσθέτως συγκεκριμένες εκπαιδευτικές δράσεις. Παρόμοιες πρωτοβουλίες μπορεί, ασφαλώς, να αναπτύσσονται αυτοτελώς και από το κάθε διοικητικό δικαστήριο, με παραδείγματα από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά κ.λπ.

Αναφορικά με τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, σύμφωνα με το προαναφερθέν πλαίσιο οδηγιών, πρακτικών και κατευθύνσεων επιθεώρησης (πρακτικό 19/2023 της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας), στοιχεία που μπορεί να περιλαμβάνει η έκθεση απολογισμού του διευθύνοντος ή του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης είναι και οι ενέργειες που έχουν γίνει για την προώθηση της εξωστρέφειας του δικαστηρίου, με έμφαση στην εξυπηρέτηση των πολιτών και την ενημέρωσή τους για τη νομολογία και την εν γένει δραστηριότητα του δικαστηρίου, η αναφορά στην ικανοποίηση των χρηστών (μέτρα παροχής πληροφοριών στο κοινό εντός του δικαστηρίου, τυχόν έρευνες που έγιναν με πρωτοβουλία της διοίκησης του δικαστηρίου), καθώς και η μέριμνα για την προώθηση της φιλικότητας του δικαστηρίου προς το κοινό (ενδεικτικά: υποδοχή και διευκόλυνση πρόσβασης στις υπηρεσίες του δικαστηρίου, ύπαρξη απλών και κατανοητών διαδικασιών υποβολής παραπόνων).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 7Α του άρθρου 15 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., η οποία προστέθηκε με το άρθρο 52 του ν. 4963/2022 (Α' 163), έχουν οριστεί δικαστικοί λειτουργοί ως εκπρόσωποι τύπου στα Διοικητικά Εφετεία και Πρωτοδικεία Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πειραιά και,

συνεπώς, θα πρέπει να δρομολογηθεί και η προκήρυξη αντίστοιχων θέσεων υπαλλήλων του κλάδου ΠΕ Δικαστικής Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων, οι οποίοι θα επικουρούν κατά τον νόμο το έργο των εκπροσώπων τύπου. Ο ορισμός γίνεται με απόφαση της Ολομέλειας του οικείου δικαστηρίου με την οποία τίθεται και το πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων του. Ωστόσο, μία σειρά από ευρωπαϊκά κείμενα ηπίου δικαίου μας παρέχουν τις βασικές κατευθύνσεις. Μεταξύ αυτών, οι Γνώμες αρ. 7 (2005) του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Δικαστών (CCJE) με τίτλο «Δικαιοσύνη και Κοινωνία» και 8 (2013) του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Εισαγγελέων (CCPE), για τις σχέσεις των εισαγγελικών λειτουργών με τα ΜΜΕ, καθώς και οι Συστάσεις που υιοθετήθηκαν το 2012 από τη Γενική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δικαστικών Συμβουλίων (ENCJ) και εμπεριέχονται στην Έκθεση για τα έτη 2011 - 2012 με τίτλο «Δικαιοσύνη, Κοινωνία και ΜΜΕ» αλλά και σε νεότερες εκθέσεις του, μετά από έρευνα και μελέτη των βέλτιστων πρακτικών που ακολουθούνται στα κράτη - μέλη.

Στα κείμενα αυτά επισημαίνεται η ανάγκη ανάπτυξης μιας στρατηγικής για την επικοινωνία και τη χρήση των νέων τεχνολογιών, μεταξύ των οποίων και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με στόχο την ενίσχυση της κατανόησης και της εμπιστοσύνης των πολιτών στο δικαστικό σύστημα. Αναφέρονται, ειδικότερα, στον εκπαιδευτικό ρόλο των δικαστηρίων, με επισκέψεις στα δικαστήρια μαθητών ή άλλων κοινωνικών ομάδων και δημόσιες συζητήσεις σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία τους, τη διεξαγωγή ερευνών για το πώς βλέπουν οι πολίτες τον θεσμό της δικαιοσύνης και την ανατροφοδότηση και προσαρμογή του συστήματος ή για τον τρόπο που διαχειρίζονται τη δικαστική πληροφόρηση τα ΜΜΕ, τη διάδοση πληροφοριών που αφορούν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη (περιοδικές εκθέσεις, οδηγοί για τον πολίτη, επίσημες ιστοσελίδες του κάθε δικαστηρίου, γραφεία ενημέρωσης κ.λπ.) με ειδικότερη ενημέρωση για τον χαρακτήρα των διαδικασιών, τη μέση διάρκεια των διαδικασιών, τα έξοδα και τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης, καθώς και την ενδεδειγμένη και έγκαιρη

πληροφόρηση, για τις πιο σημαντικές αποφάσεις που εκδίδει η δικαιοσύνη, αλλά και την οργανωμένη απάντηση σε άδικες επικρίσεις. Επισημαίνουμε ότι η θεματική της διαχείρισης της δικαστικής επικοινωνίας είχε ενταχθεί στο πρόγραμμα σπουδών διοικητικής κατεύθυνσης της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών της Χώρας μας, καίτοι σήμερα υποστηρίζεται μέσω της γενικότερης θεματικής περί δικαστικής δεοντολογίας.

Ένας αναλυτικός Οδηγός για την επικοινωνία των δικαστηρίων με το κοινό και τα ΜΜΕ υιοθετήθηκε από την CEPEJ [βλ. Guide on communication with the media and the public for courts and prosecution authorities CEPEJ (2018)15]. Στο κείμενο αυτό επισημαίνεται η ανάγκη μιας γενικότερης στρατηγικής για την επικοινωνία και παρουσιάζονται ειδικότερα τα όργανα που θα αναλάβουν τη σχετική αρμοδιότητα (δικαστικές ενώσεις, όργανα κεντρικά της δικαιοσύνης, δικαστήρια, δικαστές και εκπρόσωποι τύπου) και η εκπαίδευσή τους στον αντίστοιχο τομέα, καθώς και τα μέσα της επικοινωνίας (ανακοινωθέν τύπου, συνέντευξη τύπου, προσωπική συνέντευξη, γραπτές απαντήσεις σε γραπτές ερωτήσεις, επίσημες ιστοσελίδες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διαλέξεις και δημόσιες συζητήσεις, φιλομογραφημένα μηνύματα, δημόσια μετάδοση ακροαματικών διαδικασιών), με διεξοδική ανάλυση των ιδιαιτεροτήτων και των θετικών και αρνητικών χαρακτηριστικών που το κάθε ένα εξ αυτών εμφανίζει, ανάλογα και με το κοινό - στόχο (ευρύ κοινό, εξειδικευμένο ή μη, διαπιστευμένοι δημοσιογράφοι, πολιτικές Αρχές, δικηγόροι ή άλλες κατηγορίες πολιτών, διάδικα μέρη κ.λπ.). Η ενημέρωση μπορεί να αφορά τη γενική λειτουργία των δικαστικών υπηρεσιών, τα τρέχοντα ζητήματα επικαιρότητας, συγκεκριμένες υποθέσεις με ευρύτερο ενδιαφέρον, ανάλογα και με το στάδιο (πριν ή κατά τη διάρκεια της δίκης και μετά την έκδοση της απόφασης) ή το είδος της διαδικασίας, ενώ ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η διαχείριση της επικοινωνίας σε καταστάσεις κρίσης, αξιοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα, ιδίως τις νέες τεχνολογίες και τα αντίστοιχα εργαλεία. Η επικοινωνιακή στρατηγική θα πρέπει να επανεξετάζεται περιοδικά, μετά

από αξιολόγηση του τρόπου πρόσληψης από τους πολίτες και της επεξεργασίας από τα ΜΜΕ της παρεχόμενης ενημέρωσης.

Αθήνα 27-3-2026

Ο Γενικός Επίτροπος

Ιωάννης Συμεωνίδης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο1

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

	ΟΡΓΑΝ.	ΥΠΗΡΕΤ.	ΚΕΝΕΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ	5	5	0
ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΕΦΕΤΩΝ	78	77	1
ΕΦΕΤΩΝ	272	271	1
ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ	112	111	1
ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ-ΠΑΡΕΔΡΩΝ	525	481	44
ΣΥΝΟΛΟ ΘΕΣΕΩΝ	992	945	47

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΕΦΕΤΕΙΩΝ

ΕΦΕΤΕΙΑ	ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΕΦΕΤΩΝ				ΕΦΕΤΩΝ		
	ΟΡΓΑΝ.	ΥΠΗΡΕΤ.	ΚΕΝΕΣ		ΟΡΓΑΝ.	ΥΠΗΡΕΤ.	ΚΕΝΕΣ
1 Αθήνας	36	35	1	X	128	128	0
2 Θεσσαλονίκης	12	12	0	X	39	39	0
3 Ιωαννίνων	2	2	0	X	7	7	0
4 Κομοτηνής	3	3	0	X	9	9	0
5 Λάρισας	3	3	0	X	10	10	0
6 Πάτρας	3	3	0	X	14	14	0
7 Πειραιά	13	13	0	X	45	44	1
8 Τρίπολης	3	3	0	X	10	10	0
9 Χανίων	3	3	0	X	10	10	0
Σύνολο	78	77	1	X	272	271	1

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΩΝ 8-12-2025

ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ	ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ				ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ-ΠΑΡΕΔΡΩΝ				
	ΟΡΓΑΝ.	ΥΠΗΡΕΤ.	ΚΕΝΕΣ		ΟΡΓΑΝ.	ΥΠΗΡ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΣ	ΠΑΡΕΔΡΟΙ 2024	ΠΑΡΕΔΡΟΙ 2025	ΚΕΝΕΣ
1 Αγρινίου	1	1	0	X	3	3			0
2 Αθήνας	34	34	0	X	182	176	1	4	1
3 Αλεξανδρούπολης	1	1	0	X	5	5			0
4 Βέροιας	2	2	0	X	9	9			0
5 Βόλου	2	2	0	X	9	9			0
6 Ηρακλείου	4	4	0	X	14	12			2
7 Θεσσαλονίκης	14	14	0	X	75	61	1	4	9
8 Ιωαννίνων	2	2	0	X	10	10			0
9 Καβάλας	2	2	0	X	9	9			0
10 Καλαμάτας	1	1	0	X	5	4			1
11 Κερκύρας	2	2	0	X	6	6			0
12 Κοζάνης	2	2	0	X	8	7			1
13 Κομοτηνής	2	2	0	X	8	8			0
14 Κορίνθου	2	2	0	X	8	5			3
15 Λαμίας	2	2	0	X	7	7			0
16 Λάρισας	3	3	0	X	11	9			2
17 Λιβαδειάς	2	2	0	X	8	8			0
18 Μεσολογγίου	1	1	0	X	4	3			1
19 Μυτιλήνης	1	1	0	X	5	5			0
20 Ναυπλίου	1	1	0	X	3	3			0
21 Πάτρας	4	4	0	X	19	16			3
22 Πειραιά	12	11	1	X	58	37	1	6	14
23 Πύργου	2	2	0	X	8	8			0
24 Ρόδου	2	2	0	X	10	8			2
25 Σερρών	1	1	0	X	3	3			0
26 Σύρου	2	2	0	X	9	8			1
27 Τρικάλων	2	2	0	X	7	6			1
28 Τρίπολης	2	2	0	X	7	6			1
29 Χαλκίδας	2	2	0	X	6	4			2
30 Χανίων	2	2	0	X	9	9			0
Σύνολο	112	111	1	X	525	464	3	14	44

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ & ΤΑΚΤΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ		ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ											ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ															
		ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ	ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΩΝ-ΧΥ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ		ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΑΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΦΘΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ	ΠΕ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ	ΥΕ ΦΥΛΑΚΩΝ	ΔΕ ΟΔΗΓΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ	ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΩΝ-ΧΥ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ		ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΑΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΦΘΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ	ΠΕ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ	ΥΕ ΦΥΛΑΚΩΝ	ΔΕ ΟΔΗΓΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	
					ΠΕ	ΤΕ												ΠΕ	ΤΕ									
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ		15	1	1	2	3	3	2	2	2	2	1	1	35	14	1	0	1	3	3	0	0	1	0	0	0	23	
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΕΦΕΤΕΙΑ	1 ΑΘΗΝΩΝ	122	8		1	2	10		1			2	1	147	88	3			10								101	
	2 ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	36	5	2	1	1	5		1	1		1		53	29	3		1	5			1					39	
	3 ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	6	2	1	1					1				11	4	1	1	1										7
	4 ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	6	2	1	1					1				11	6	2		1										9
	5 ΛΑΡΙΣΑΣ	8	2	1		1				1				13	6	2												8
	6 ΠΑΤΡΩΝ	13	2		1				1	1				18	10	2		1										13
	7 ΠΕΙΡΑΙΑ	45	4	1	1		5		1	1		1		59	40	1			5									46
	8 ΤΡΙΠΟΛΗΣ	8	2	1		1				1				13	4													4
	9 ΧΑΝΙΩΝ	6	2	1		1				1				11	5		1						1					8
ΣΥΝΟΛΟ ΕΦΕΤΕΙΩΝ		250	29	8	6	6	20	0	4	8	0	4	1	336	192	14	2	4	1	20	0	0	2	0	0	0	235	
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ	1 ΑΓΡΙΝΙΟΥ	5	1										6	5													5	
	2 ΑΘΗΝΩΝ	229	12	2	2	2	10		1		2	2	1	263	138	3			10								151	
	3 ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	6	1											7	4	1											5	
	4 ΒΕΡΟΙΑΣ	9	1											10	8												8	
	5 ΒΟΛΟΥ	10	1	1										12	6		1										7	
	6 ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	16	2	1		1								20	14	2			1								17	
	7 ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	71	5	2	1	2	5		1		1	1		89	59	3		1	1	5							69	
	8 ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	9	1	1		1								12	8		1										9	
	9 ΚΑΒΑΛΑΣ	8	1	1		1								11	6				1								7	
	10 ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	6	1											7	4	1											5	
	11 ΚΕΡΚΥΡΑΣ	8	1			1								10	6	1			1								8	
	12 ΚΟΖΑΝΗΣ	7	1			1								9	6	1			1								8	
	13 ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	9	1	1										11	7												7	
	14 ΚΟΡΙΝΘΟΥ	8	2	1		1								12	5												5	
	15 ΛΑΜΙΑΣ	7	2	1										10	7		1										8	
	16 ΛΑΡΙΣΑΣ	12	2	1		1								16	10	1											11	
	17 ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ	6	1											7	3												3	
	18 ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	5	2											7	3	1											4	
	19 ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	7	1	1		1								10	2		1										3	
	20 ΝΑΥΠΑΛΙΟΥ	5	2											7	3	2											5	
	21 ΠΑΤΡΩΝ	19	3			1			1					24	11	1											12	
	22 ΠΕΙΡΑΙΑ	60	5	1	1	1	5		1			1		75	38	1			4								43	
	23 ΠΥΡΓΟΥ	7	3	1										11	3	3											6	
	24 ΡΟΔΟΥ	10	2											12	9												9	
	25 ΣΕΡΡΩΝ	5	2											7	4	2											6	
	26 ΣΥΡΟΥ	8	1	1		1								11	5	1											6	
	27 ΤΡΙΚΑΛΩΝ	6	3			1								10	6	3											9	
	28 ΤΡΙΠΟΛΗΣ	6	1	1		1								9	2	1											3	
	29 ΧΑΛΚΙΔΑΣ	7	1											8	5	1											6	
	30 ΧΑΝΙΩΝ	8	2	1		1								12	8												8	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΩΝ		579	64	18	4	18	20	0	4	0	3	4	1	715	395	29	4	1	5	19	0	0	0	0	0	0	453	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Τ.Α.Δ.		844	94	27	12	27	43	2	10	10	5	9	3	1086	601	44	6	6	9	42	0	0	3	0	0	0	711	

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΤΗΣΙΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ

Κίνησης υποθέσεων στα Διοικητικά Δικαστήρια από 01/01/2025 έως 31/12/2025

ΕΦΕΤΕΙΑ	Εκκρεμείς υποθέσεις 01/01/2025	Εισαχθείσες υποθέσεις	Περατωθείσες υποθέσεις	Εκκρεμείς υποθέσεις 31/12/2025	¹Ποσοτό Ετήσιας Εκκαθάρισης (Περατωθείσες προς εισαχθείσες)	²Εκτιμώμενος χρόνος παράλυσης εκκρεμών υποθέσεων	³Αναβληθείσες υποθέσεις επί έτους	⁴Απορριπτικές Τύποις Αποφάσεις	⁵Αναβλητικές / Προδικαστικές Αποφάσεις	Ποσοτό Αναβλητικών/ροδικαστικών προς Περατωθειών	Ποσοτό Απορριπτικών Τύποις προς Περατωθειών	⁶Απροσδιόριστες 31/12/2025	Είς χείρας δικαστών 31/12/2025	Εφέτες Υπηρετούντες 16/09/2024	Μέσος όρος εισαχθειών ανά Εφέτη	⁷Μέσος όρος περατωθειών ανά Εφέτη	Μέσος όρος εκκρεμών ανά Εφέτη	
					⁸Απροσδιόριστες 31/12/2025	Είς χείρας δικαστών 31/12/2025	Πρωτοδικες Υπηρετούντες 16/09/2024	Πάρεδροι Υπηρετούντες 16/09/2024	Μέσος όρος περατωθειών ανά Πρωτοδική Πάρεδρο	Μέσος όρος εκκρεμών ανά Πρωτοδική Πάρεδρο								
1 Αθηνών	12.531	6.700	8.702	10.529	129,88	441,63	4.718	830	561	6,45	9,54	4.466	2.801	128	52	68	82	
2 Θεσσαλονίκης	5.567	2.544	2.888	5.223	113,52	660,11	1.072	492	174	6,02	17,04	3.146	1.043	39	65	74	134	
3 Ιωαννίνων	1.499	467	739	1.227	158,24	606,03	515	118	16	2,17	15,97	389	470	7	67	106	175	
4 Κομοτηνής	1.657	687	840	1.504	122,27	653,52	225	114	20	2,38	13,57	735	606	9	76	93	167	
5 Λάρισας	1.595	790	957	1.428	121,14	544,64	411	106	38	3,97	11,08	779	222	9	88	106	159	
6 Πατρών	2.179	768	1.279	1.668	166,54	476,01	641	193	64	5,00	15,09	602	664	14	55	91	119	
7 Πειραιώς	5.382	2.711	3.585	4.508	132,24	458,97	1.708	513	136	3,79	14,31	1.352	1.577	44	62	81	102	
8 Τρίπολης	1.794	589	878	1.505	149,07	625,65	577	141	35	3,99	16,06	695	338	10	59	88	151	
9 Χανίων	1.341	733	765	1.309	104,37	624,56	699	92	77	10,07	12,03	392	457	10	73	77	131	
Σύνολο Εφετείων	33.545	15.989	20.633	28.901	129,04	511,26	10.566	2.599	1.121	5,43	12,60	12.556	8.178	270	0	59	76	107
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ	Εκκρεμείς υποθέσεις 01/01/2025	Εισαχθείσες υποθέσεις	Περατωθείσες υποθέσεις	Εκκρεμείς υποθέσεις 31/12/2025	¹Ποσοτό Ετήσιας Εκκαθάρισης (Περατωθείσες προς εισαχθείσες)	²Εκτιμώμενος χρόνος παράλυσης εκκρεμών υποθέσεων	³Αναβληθείσες υποθέσεις επί έτους	⁴Απορριπτικές Τύποις Αποφάσεις	⁵Αναβλητικές / Προδικαστικές Αποφάσεις	Ποσοτό Αναβλητικών/ροδικαστικών προς Περατωθειών	Ποσοτό Απορριπτικών Τύποις προς Περατωθειών	⁶Απροσδιόριστες 31/12/2025	Είς χείρας δικαστών 31/12/2025	Πρωτοδικες Υπηρετούντες 16/09/2024	Πάρεδροι Υπηρετούντες 16/09/2024	Μέσος όρος εισαχθειών ανά Πρωτοδική Πάρεδρο	Μέσος όρος περατωθειών ανά Πρωτοδική Πάρεδρο	Μέσος όρος εκκρεμών ανά Πρωτοδική Πάρεδρο
1 Αγρινίου	473	382	274	581	71,73	773,96	53	33	80	29,20	12,04	386	104	3	0	127	91	194
2 Αθηνών	30.895	21.599	19.947	32.547	92,35	595,56	7.757	3.310	3.318	16,63	16,59	19.569	6.103	163	19	119	116	179
3 Αλεξανδρούπολης	596	582	514	664	88,32	471,52	179	74	79	15,37	14,40	281	164	5	0	116	103	133
4 Βέροιας	1.675	783	820	1.638	104,73	729,11	289	160	118	14,39	19,51	861	374	9	0	87	91	182
5 Βόλου	746	678	610	814	89,97	487,07	251	58	105	17,21	9,51	186	330	9	0	75	68	90
6 Ηρακλείου	1.285	1.254	1.189	1.350	94,82	414,42	482	102	102	8,58	15,31	352	454	14	0	90	85	96
7 Θεσσαλονίκης	8.267	7.044	6.573	8.738	93,31	485,22	1.547	847	785	11,94	12,89	5.021	2.205	68	7	94	92	117
8 Ιωαννίνων	2.306	984	958	2.332	97,36	888,50	645	206	132	13,78	21,50	1.520	334	10	0	98	96	233
9 Καβάλας ^δ	1.089	1.644	1.783	950	108,45	194,48	269	159	95	5,33	8,92	314	351	9	0	183	198	106
10 Καλαμάτας	473	528	505	496	95,64	358,50	183	101	37	7,33	20,00	155	125	4	0	132	126	124
11 Κερκύρας	914	656	634	936	96,65	538,86	392	212	82	12,93	33,44	295	278	6	0	109	106	156
12 Κοζάνης	758	734	710	782	96,73	402,01	287	89	83	11,69	12,54	306	264	8	0	92	89	98
13 Κομοτηνής ^δ	1.328	1.348	1.410	1.266	104,60	327,72	201	116	222	15,74	8,23	640	342	8	0	169	176	158
14 Κορίνθου ^δ	816	2.104	2.213	707	105,18	116,61	348	103	61	2,76	4,65	215	235	8	0	263	277	88
15 Λαμίας	418	464	435	447	93,75	375,07	113	42	64	14,71	9,66	144	157	7	0	66	62	64
16 Λάρισας	1.051	972	917	1.106	94,34	440,23	309	121	134	14,61	13,20	296	463	11	0	88	83	101
17 Λιβαδειάς	979	693	810	862	116,88	388,43	409	154	83	10,25	19,01	294	266	8	0	87	101	108
18 Μεσολογγίου	745	373	312	806	83,65	942,92	148	71	55	17,63	22,76	470	181	4	0	93	78	202
19 Μυτιλήνης	573	533	473	633	88,74	488,47	99	65	53	11,21	13,74	171	288	5	0	107	95	127
20 Ναυπλίου	397	370	339	428	91,62	460,83	118	46	52	15,34	13,57	217	103	3	0	123	113	143
21 Πατρών	1.254	1.500	1.393	1.361	92,87	356,62	618	199	195	14,00	14,29	143	622	19	0	79	73	72
22 Πειραιώς	4.365	6.204	4.698	5.871	75,73	456,13	1.414	621	340	7,24	13,22	2.172	1.566	50	8	107	87	101
23 Πύργου	1.151	654	805	1.000	123,09	453,42	201	180	111	13,79	22,36	534	254	8	0	82	101	125
24 Ρόδου	857	1.110	920	1.047	82,88	415,39	262	166	62	6,74	18,04	634	154	10	0	111	92	105
25 Σερρών ^δ	498	997	824	671	82,65	297,23	73	30	50	6,07	3,64	468	142	3	0	332	275	224
26 Σύρου	1.344	1.339	969	1.714	72,37	645,62	312	173	218	22,50	17,85	877	379	9	0	149	108	190
27 Τρικάλων	708	573	499	782	87,09	572,00	275	62	73	14,63	12,42	324	207	7	0	82	71	112
28 Τρίπολης	639	630	526	743	83,49	515,58	377	89	65	12,36	16,92	318	183	7	0	90	75	106
29 Χαλκίδας	493	612	518	587	84,64	413,62	152	88	83	16,02	16,99	220	176	6	0	102	86	98
30 Χανίων	1.269	819	663	1.425	80,95	784,50	254	91	86	12,97	13,73	756	323	9	0	91	74	158
Σύνολο Πρωτοδικείων	68.362	58.163	53.241	73.284	91,54	502,41	18.017	7.848	7.023	13,19	14,74	38.139	17.127	490	34	111	105	140
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	101.907	74.152	73.874	102.185	99,63		28.583	10.447	8.144	11,02	14,14	50.695	25.305	760	34	93	95	129

¹ στις περατωθείσες των Εφετείων περιλαμβάνονται δημοσιεύσεις, καταργήσεις, συνεκδικάσεις και πράξεις παραπομπής υποθέσεων λόγω μεταφοράς αρμοδιοτήτων (ν.5172/2025).

² είναι ο λόγος των περατωθειών υποθέσεων προς τις εισαχθείσες επί 100.

³ είναι ο λόγος των εκκρεμών υποθέσεων προς τις περατωθείσες επί 365. Πρόκειται για δείκτη που εκτιμά τον ελάχιστο χρόνο που απαιτείται, με τον τρέχοντα ρυθμό εκκαθάρισης, για να εκδικαστούν οι εκκρεμείς υποθέσεις ενός δικαστηρίου.

⁴ σε περίπτωση ύπαρξης πέραν της μιας αναβολής εντός του έτους απεικονίζονται μόνο οι υποθέσεις με την πιο πρόσφατη αναβολή

⁵ απεικονίζονται οι πρωτοδικαστες, απροσδιόριστες σε τμήμα, αναβλητικές/προδικαστικές υποθέσεις

⁶ στα Δ.Δ. Καβάλας, Κομοτηνής, Κορίνθου, Σερρών ενσωματώνεται και μεγάλος αριθμός υποθέσεων κράτησης/παράτασης κράτησης αλλοδαπών

⁷ για την εξαγωγή του μέσου όρου περατωθειών ανά Εφέτη έχουν υπολογιστεί οι δημοσιεύσεις, συνεκδικάσεις και καταργήσεις με απόφαση ή πράξη.

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 4

Εκκρεμείς υποθέσεις κατ' έτος κατάθεσης παλαιότερες των 2 ετών από την ημερομηνία εισαγωγής* τους στα ΤΔΔ

ΕΦΕΤΕΙΑ	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Σύνολο Δικαστηρίου
Αθηνών								1	1			1		6	11	32	36	125	218	559	1.447	2.437
Θεσσαλονίκης			1	3			2	1			2		3	11	7	9	29	74	83	229	1.083	1.537
Ιωαννίνων												2	2	3	12	15	29	44	85	166	208	566
Κομοτηνής													1	1	9	4	10	20	140	202	278	665
Λάρισας											1		1	3	2	6	10	8	26	132	228	417
Πατρών				1				3	4	3	2	4	5	3	4	15	22	59	102	144	286	657
Πειραιώς							2	2	5		6	9	15	24	42	35	20	54	148	402	576	1.340
Τρίπολης				1			2	1	1	1	4	2	3	2	3	16	21	42	106	253	285	743
Χανίων											1	2	29	21	16	24	10	33	74	103	197	510
Σύνολο κατ' έτος	0	0	1	5	0	0	6	8	11	4	16	20	59	74	106	156	187	459	982	2.190	4.588	8.872
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Σύνολο Δικαστηρίου
Αγρινίου														1	1	3	15	7	18	33	102	180
Αθηνών	1				1		3	7	4	10	8	26	68	140	302	1.195	2.984	1.387	1.292	1.907	4.358	13.693
Αλεξανδρούπολης																4	34	13	10	28	60	149
Βέροιας										1		6	3	8	10	34	73	53	102	109	313	712
Βόλου						5	1			2			1	1	4	9	26	25	23	33	53	183
Ηρακλείου									2					5		6	17	7	18	40	101	196
Θεσσαλονίκης										1	2	6	9	21	30	125	381	301	450	593	802	2.721
Ιωαννίνων			1	1	1	3	1	1	2	2	6	9	9	7	22	18	51	62	157	205	384	942
Καβάλας													2	2	1	4	23	19	19	43	101	214
Καλαμάτας															1		7	14	6	35	36	99
Κερκύρας						4	1	1	1	1		1	2	5	7	13	22	17	36	68	117	296
Κοζάνης														3		10	26	22	37	46	63	207
Κομοτηνής									1	1	1	1	7	5	11	14	60	59	43	114	219	536
Κορίνθου											2	3	3	2	6	7	16	10	29	38	89	205
Λαμίας														2		7	7	7	6	15	34	78
Λάρισας											1		3	2	4	6	46	29	27	42	89	249
Λιβαδειάς		1		2			1		1	9	3	14	6	13	12	11	33	34	37	48	74	299
Μεσολογγίου											1	1	3	2	13	19	24	45	53	90	118	424
Μυτιλήνης																4	7	10	10	18	57	106
Ναυπλίου																2	19	4	9	19	40	93
Πατρών								1			2		2	1	5	12	51	18	17	36	106	251
Πειραιώς								5		2	2	2	4	121	136	114	190	105	106	176	375	1.338
Πύργου							1		3	10	5	1	3	6	25	18	42	28	48	61	128	379
Ρόδου										1	1	1	1	2		2	14	12	27	27	88	176
Σερρών															1	12	26	10	16	29	96	190
Σύρου						3							1	6	4	5	12	6	31	123	233	424
Τρικάλων				1								3	2	4	3	9	43	19	33	52	91	260
Τρίπολης											1	1	2	2	6	7	10	11	20	26	71	157
Χαλκίδας														1	1	5	30	9	3	12	56	117
Χανίων											2		1	1	10	32	37	41	51	130	226	531
Σύνολο κατ' έτος	1	1	1	4	2	15	8	15	14	41	37	77	131	374	621	1.712	4.347	2.394	2.734	4.196	8.680	25.405
Γενικό Σύνολο έτους	1	1	2	9	2	15	14	23	25	45	53	97	190	448	727	1.868	4.534	2.853	3.716	6.386	13.268	34.277

* αφορά υποθέσεις οι οποίες έχουν κατατεθεί στα ΤΔΔ έως 31/12/2023 και εκκρεμεί η επίλυσή τους στις 02/01/2026

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 5

Ποσοστό Ετήσιας Εκκαθάρισης Annual Clearance Rate – Disposition Time

Έτος		Εισαχθείσες	Περαιωθείσες	Εκκρεμείς	Ποσοστό ετήσιας εκκαθάρισης	Εκτιμώμενος χρόνος περάτωσης εκκρεμών υποθέσεων
2008	Πρωτοδικεία	120.874	86.232	387.276	71,34%	1.639,25
	Εφετεία	17.263	16.499	31.439	95,57%	695,51
	Σύνολο	138.137	102.731	418.715	74,37%	
2009	Πρωτοδικεία	107.705	83.955	401.790	77,95%	1.746,81
	Εφετεία	20.062	16.911	34.545	84,29%	745,60
	Σύνολο	127.767	100.866	436.335	78,95%	
2010	Πρωτοδικεία	95.869	82.577	421.946	86,14%	1.865,05
	Εφετεία	21.779	15.260	41.111	70,07%	983,32
	Σύνολο	117.648	97.837	463.057	83,16%	
2011	Πρωτοδικεία	70.808	80.884	411.498	114,23%	1.856,94
	Εφετεία	29.251	18.674	51.683	63,84%	1.010,19
	Σύνολο	100.059	99.558	463.181	99,50%	
2012	Πρωτοδικεία	64.305	92.117	383.402	143,25%	1.519,17
	Εφετεία	28.136	19.539	60.327	69,44%	1.126,94
	Σύνολο	92.441	111.656	443.729	120,79%	
2013	Πρωτοδικεία	71.568	105.716	345.199	147,71%	1.191,85
	Εφετεία	19.640	25.281	54.694	128,72%	789,66
	Σύνολο	91.208	130.997	399.893	143,62%	
2014	Πρωτοδικεία	65.131	101.467	308.863	155,79%	1.111,05
	Εφετεία	20.148	27.017	48.170	134,09%	650,78
	Σύνολο	85.279	128.484	357.033	150,66%	
2015	Πρωτοδικεία	54.379	99.766	263.476	183,46%	963,94
	Εφετεία	19.480	24.208	43.442	124,27%	655,00
	Σύνολο	73.859	123.974	306.918	167,85%	
2016	Πρωτοδικεία	53.934	80.529	237.593	149,31%	1.076,90
	Εφετεία	15.714	16.867	42.289	107,34%	915,13
	Σύνολο	69.648	97.396	279.882	139,84%	
2017	Πρωτοδικεία	60.100	98.698	199.193	164,22%	736,65
	Εφετεία	18.380	25.040	36.067	136,24%	525,74
	Σύνολο	78.480	123.738	235.260	157,67%	
2018	Πρωτοδικεία	60.320	98.621	162.490	163,50%	601,38
	Εφετεία	19.066	21.630	33.640	113,45%	567,67
	Σύνολο	79.386	120.251	196.130	151,48%	
2019	Πρωτοδικεία	60.188	81.055	141.623	134,67%	637,74
	Εφετεία	19.521	21.661	31.500	110,96%	530,79
	Σύνολο	79.709	102.716	173.123	128,86%	

Ποσοστό Ετήσιας Εκκαθάρισης Annual Clearance Rate – Disposition Time

Έτος		Εισαχθείσες	Περαιωθείσες	Εκκρεμείς	Ποσοστό ετήσιας εκκαθάρισης	Εκτιμώμενος χρόνος περάτωσης εκκρεμών υποθέσεων
2020	Πρωτοδικεία	46.212	75.863	111.972	164,16%	538,73
	Εφετεία	18.678	18.463	31.715	98,85%	626,98
	Σύνολο	64.890	94.326	143.687	145,36%	
Έτος		Εισαχθείσες	Περαιωθείσες	Εκκρεμείς	Ποσοστό ετήσιας εκκαθάρισης	Εκτιμώμενος χρόνος περάτωσης εκκρεμών υποθέσεων
2021	Πρωτοδικεία	46.944	58.396	98.859	124,40%	617,91
	Εφετεία	18.235	14.396	34.791	78,95%	882,10
	Σύνολο	65.179	72.792	133.650	111,68%	
2022	Πρωτοδικεία	52.361	66.326	84.894	126,67%	467,18
	Εφετεία	17.398	18.572	33.617	106,75%	660,68
	Σύνολο	69.759	84.898	118.511	121,70%	
2023	Πρωτοδικεία	51.063	61.691	74.266	120,81%	439,40
	Εφετεία	16.720	17.251	33.086	103,18%	700,04
	Σύνολο	67.783	78.942	107.352	116,46%	
2024	Πρωτοδικεία	50.187	56.091	68.362	111,76%	444,85
	Εφετεία	18.039	17.580	33.545	97,46%	696,47
	Σύνολο	68.226	73.671	101.907	107,98%	
2025	Πρωτοδικεία	58.163	53.241	73.284	91,54%	502,41
	Εφετεία	15.916	20.594	28.867	129,39%	511,63
	Σύνολο	74.079	73.835	102.151	99,67%	

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 6

Αιτήσεις δίκαιης ικανοποίησης Ν.4055/2012 από την ισχύ του Νόμου έως 31-12-2025

Δικαστήρια							
Εφετεία	Κατατέθηκαν	Απορρίψεις	Παραιτήσεις	Εκκρεμείς	Δεκτές/Δεκτές εν μέρει	Επιδίκαση Χρηματική	Χρηματική Αποζημίωση
Αθήνα	26	6	2		18	13	34.900 €
Θεσσαλονίκη	1				1	1	5.000 €
Ιωάννινα	3				3	2	5.000 €
Κομοτηνή	1				1		0 €
Λάρισα	3	3					0 €
Πάτρα	1			1			0 €
Πειραιάς	6				6	4	8.000 €
Τρίπολη	2	1			1		0 €
Χανιά							0 €
Σύνολο Εφετείων	43	10	2	1	30	20	52.900 €
Πρωτοδικεία	Κατατέθηκαν	Απορρίψεις	Παραιτήσεις	Εκκρεμείς	Δεκτές/Δεκτές εν μέρει	Επιδίκαση Χρηματική	Επιδίκαση Χρηματική
Αγρίνο	1				1	1	1.000 €
Αθήνα	352	20	3	2	321	310	550.920 €
Αλεξανδρούπολη	9	1			8		0 €
Βέροια	3	2			1	1	2.000 €
Βόλος	1				1	1	12.000 €
Ηράκλειο	1				1		0 €
Θεσσαλονίκη	32	13	1	1	18	9	29.300 €
Ιωάννινα	4			1	3	3	12.000 €
Καβάλα	5	1		1	2	1	2.500 €
Καλαμάτα							0 €
Κέρκυρα	1			1			0 €
Κοζάνη							0 €
Κομοτηνή	6	2	1		3	2	3.500 €
Κόρινθος							0 €
Λαμία	1				1		0 €
Λάρισα	7	4			3		0 €
Λιβαδειά							0 €
Μεσολόγγι	3				3		0 €
Μυτιλήνη	2				2	1	12.000 €
Ναύπλιο							0 €
Πάτρα	5	2			3	2	1.500 €
Πειραιάς	74	18			56	37	111.200 €
Πύργος							0 €
Ρόδος	1				1	1	2.600 €
Σέρρες							0 €
Σύρος	2	2					0 €
Τρίκαλα	2				2	2	6.800 €
Τρίπολη	2	1			1	1	2.000 €
Χαλκίδα							0 €
Χανιά	2	0			2	2	3.500 €
Σύνολο Πρωτοδικείων	516	66	5	6	433	374	752.820 €
Γενικό Σύνολο	559	76	7	7	463	394	805.720 €

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 7

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ & ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αιτήσεις Ακύρωσης επί υποθέσεων Διεθνούς Προστασίας

Ετος	Κατατεθείσες στο Δ.Πρ.Αθηνών	Κατατεθείσες στο Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Εκδοθείσες Αποφάσεις στο Δ.Πρ.Αθηνών	Εκδοθείσες Αποφάσεις στο Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Απορριπτικές Ουσία Δ.Πρ.Αθηνών	Απορριπτικές Ουσία Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Απορριπτικές Τύποις Δ.Πρ.Αθηνών	Απορριπτικές Τύποις Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Καταργήσεις Δ.Πρ.Αθηνών	Καταργήσεις Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Αναβλητικές / Προδικαστικές Δ.Πρ.Αθηνών	Αναβλητικές / Προδικαστικές Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Αναστέλλει Δ.Πρ.Αθηνών	Αναστέλλει Δ.Πρ.Θεσ/νίκης
2020	1.065	408	174	252	7	37	64	67	2	1	35	129	66	0
2021	1.129	392	340	26	14	1	192	19	22	2	32	3	101	0
2022	861	468	953	654	78	155	730	330	22	13	4	87	69	0
2023	488	165	959	450	148	103	504	101	22	15	17	75	225	98
2024	292	131	596	266	81	12	313	91	47	21	5	2	115	126
2025	381	148	460	225	41	49	314	109	25	18	10	13	14	2
Σύνολο	4.216	1.712	3.482	1.873	369	357	2.117	717	140	70	103	309	590	226

Αιτήσεις Αναστολής επί υποθέσεων Διεθνούς Προστασίας

Ετος	Κατατεθείσες στο Δ.Πρ.Αθηνών	Κατατεθείσες στο Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Εκδοθείσες Αποφάσεις στο Δ.Πρ.Αθηνών	Εκδοθείσες Αποφάσεις στο Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Απορριπτικές Ουσία Δ.Πρ.Αθηνών	Απορριπτικές Ουσία Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Απορριπτικές Τύποις Δ.Πρ.Αθηνών	Απορριπτικές Τύποις Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Καταργήσεις Δ.Πρ.Αθηνών	Καταργήσεις Δ.Πρ.Θεσ/νίκης
2020	272	140	209	126	134	44	32	2	0	0
2021	282	187	220	172	154	54	16	2	0	0
2022	261	225	288	231	167	69	30	4	0	0
2023	147	102	163	99	86	33	21	2	1	0
2024	141	106	129	95	54	16	12	1	0	0
2025	118	95	108	86	51	22	10	1	2	0
Σύνολο	1.221	855	1.117	809	646	238	121	12	3	0

Αιτήσεις περί χορήγησης ευεργετήματος πενίας / νομικής βοήθειας επί υποθέσεων Διεθνούς Προστασίας

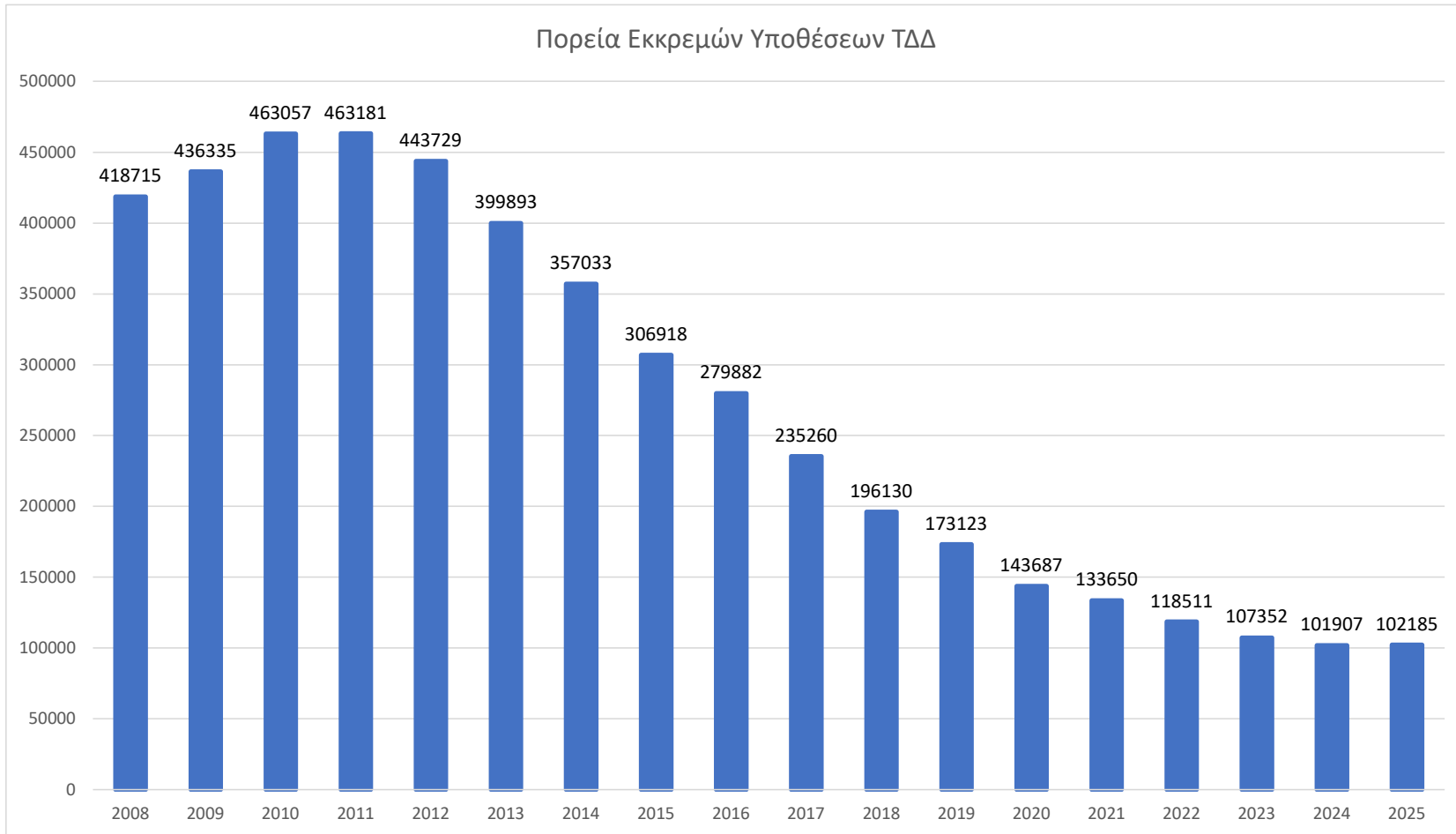
Ετος	Κατατεθείσες στο Δ.Πρ.Αθηνών	Κατατεθείσες στο Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Εκδοθείσες Αποφάσεις στο Δ.Πρ.Αθηνών	Εκδοθείσες Αποφάσεις στο Δ.Πρ.Θεσ/νίκης	Δεκτές Αποφάσεις Δ.Πρ.Αθηνών	Δεκτές Αποφάσεις Δ.Πρ.Θεσ/νίκης
2020	237	57	232	56	183	26
2021	316	112	292	109	208	65
2022	283	170	298	171	178	117
2023	85	67	89	66	72	55
2024	140	83	130	83	117	75
2025	114	83	98	81	82	59
Σύνολο	1.175	572	1.139	566	840	397

Για το 2025 η επεξεργασία των δεδομένων είναι μέχρι τις 18-11-2025

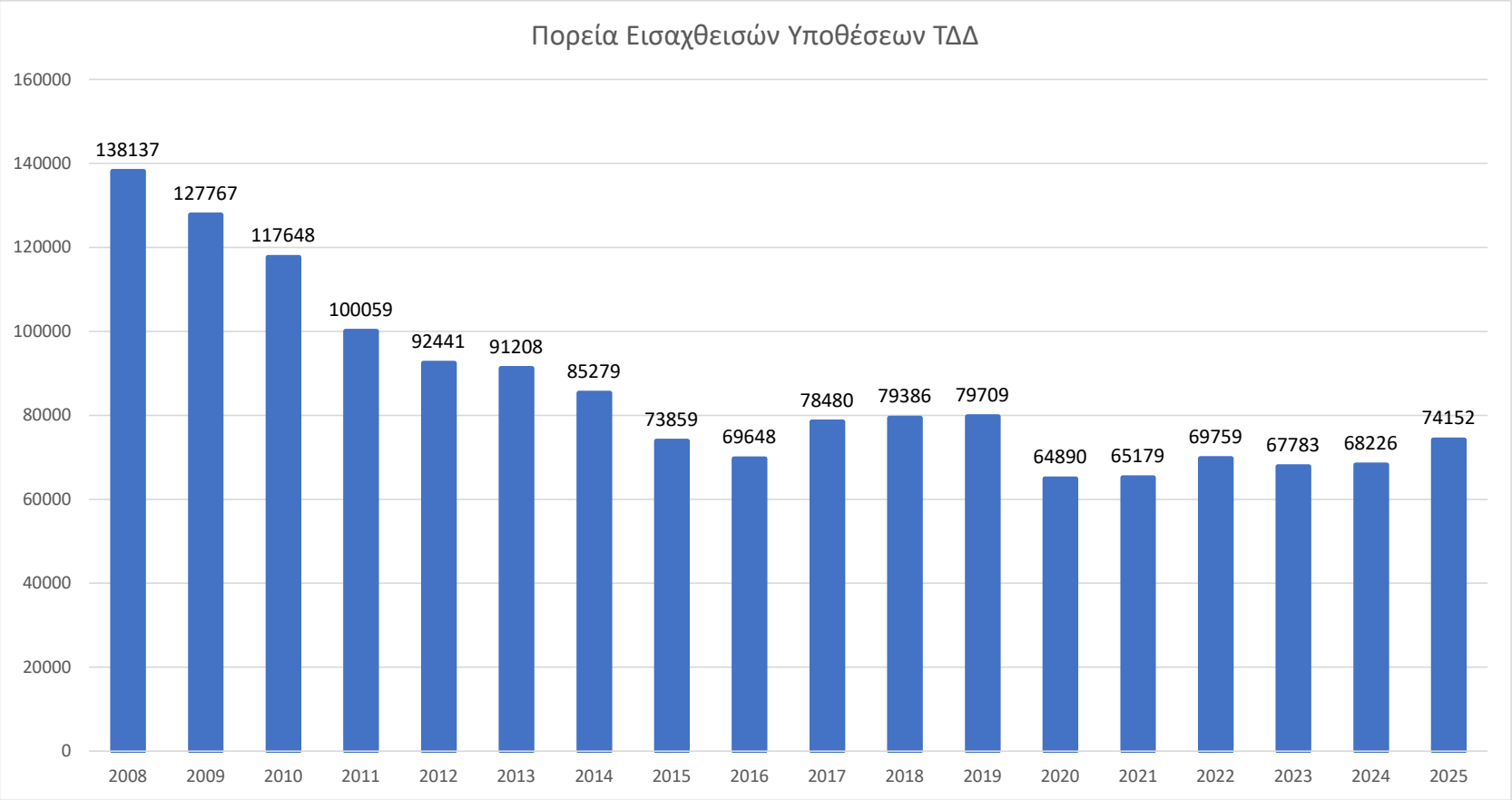
ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 8

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΩΝ																			
Κίνησης υποθέσεων αντιρρήσεων στα Διοικητικά Πρωτοδικεία για το έτος 2025																			
	ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ	Κατατεθείσες Αντιρρήσεις	Αποφάσεις επί Αντιρρήσεων	Αποφάσεις αυτεπάγγελου ελέγχου αρ.50 παρ.5 ν.4939/2022					Αποφάσεις αυτεπάγγελου ελέγχου αρ.30 παρ.3 ν.3907/2011										
				Δεκτές	Απορριπτικές	Καταργήσεις	Απέχει	Παραπέμπει	Προδικάζει	Δεκτές	Απορριπτικές	Καταργεί	Απέχει	Δεκτές	Απορριπτικές	Καταργεί	Απέχει		
1	Αγρινίου	0	0							0					0				
2	Αθηνών	2.192	1.013	320	563	130				349	347	1		1	643	411	12	220	
3	Αλεξανδρούπολης	9	9		9					28	28				0				
4	Βέροιας	8	8	2	5	1				0					0				
5	Βόλου	3	3	1	2					0					0				
6	Ηρακλείου	65	65	34	30	1				1		1			3	3			
7	Θεσσαλονίκης	164	164	72	91	1				9	9				0				
8	Ιωαννίνων	12	12	3	9					0					0				
9	Καβάλας	141	141	50	88	3				568	564	4			226	226			
10	Καλαμάτας	12	12	4	8					0					0				
11	Κερκύρας	38	38	25	13					0					2	2			
12	Κοζάνης	5	4	2	2					0					0				
13	Κομοτηνής	101	103	44	50	9				312	310	2			169	169			
14	Κορίνθου	540	517	247	160	110				1.100	1.084	2		14	0				
15	Λαμίας	1	1		1					0					0				
16	Λάρισας	10	10	4	6					0					0				
17	Λιβαδειάς	11	11	5	6					0					0				
18	Μεσολογγίου	9	9	3	6					0					0				
19	Μυτιλήνης	14	14	8	5	1				1	1				0				
20	Ναυπλίου	8	8	2	5	1				0					0				
21	Πατρών	26	26	8	17	1				0					0				
22	Πειραιώς	323	320	122	185	13				117	70			47	81	78	3		
23	Πύργου	11	11	4	7					0					0				
24	Ρόδου	92	92	48	44					55	51	4			22	21	1		
25	Σερρών	18	16	8	7	1				563	563				0				
26	Σύρου	18	18	8	9	1				0					0				
27	Τρικάλων	9	9	3	6					1	1				0				
28	Τρίπολης	23	23	12	10			1		0					0				
29	Χαλκίδας	1	1		1					0					0				
30	Χανίων	14	14	7	7					0					1	1			
	Σύνολο Πρωτοδικείων	3.878	2.672	1.046	1.352	273	0	1	0	3.104	3.028	14	0	62	1.147	911	16	0	220

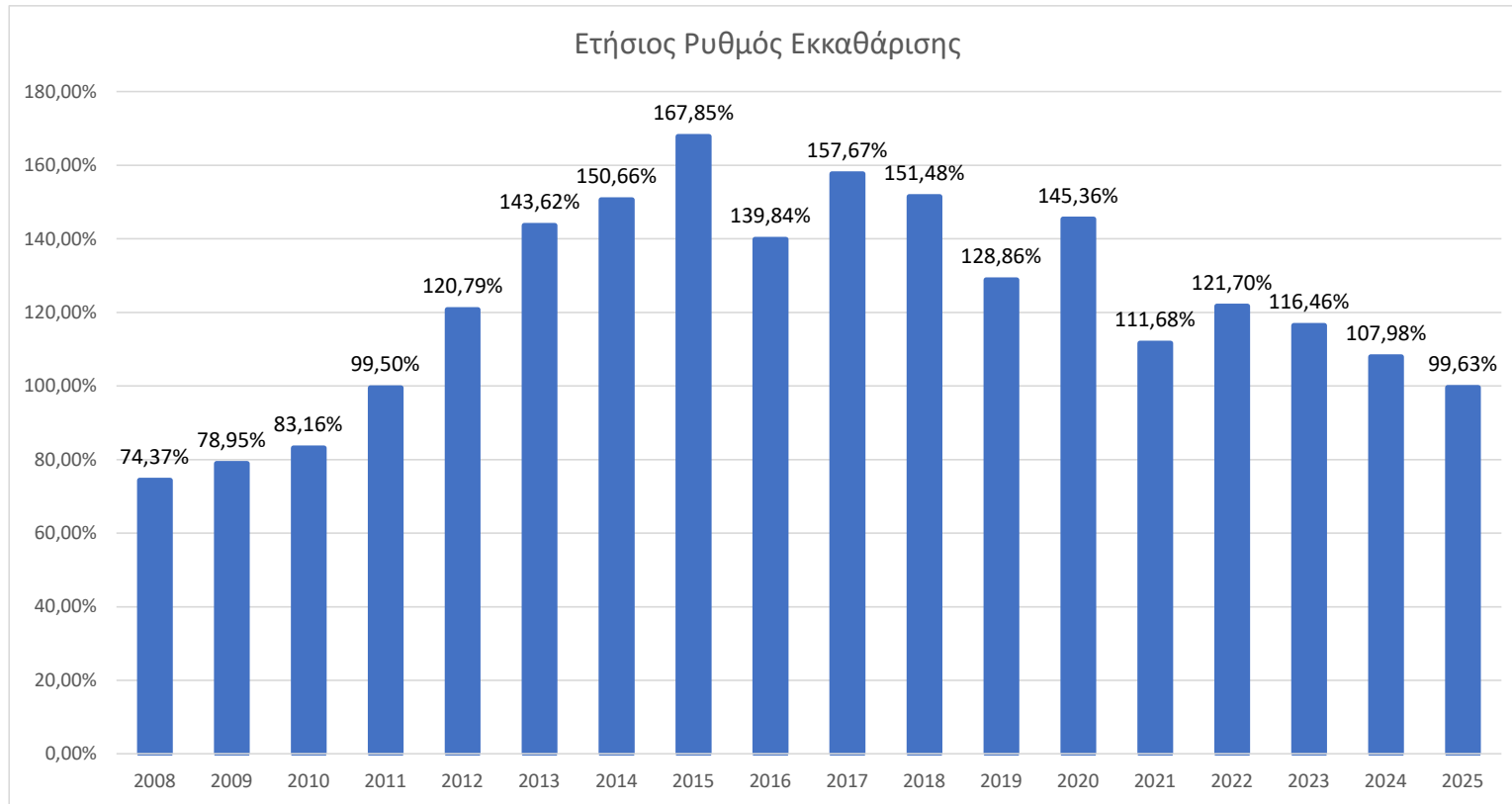
ΓΡΑΦΗΜΑ Α

ΓΡΑΦΗΜΑ Β

ΓΡΑΦΗΜΑ Γ

ΓΡΑΦΗΜΑ Δ

